

Institutt for Sammenliknende politikk

Dansk Folkepartis bastioner - sosialt marginaliserte, etniske konfliktsoner eller sosialt samhörige? En kvantitativ studie av Dansk Folkepartis kommunale oppslutning ved Folketingsvalget 2011

Aslak Ingar Øvstetun

Masteroppgave

Høst 2013

Veileder: Elisabeth Ivarsflaten

Universitetet i Bergen

Abstract

The electoral success of right-wing populist parties in recent years has been widely studied by scholars of political science. However, their electoral success also varies significantly *within* countries. The aim of this thesis is to analyze the extent to which the political, economic and social context can explain the subnational variation in the vote for the populist right. The research question of this master thesis is: To what extent can existing theories on subnational variation in the support for right-wing populist parties explain variation in the support for the Danish People's Party (DPP)?

The leading theories for explaining such subnational variation are the social marginalisation theory, ethnic competition theory and theories focusing on social cohesion and social dislocation as the central dimensions. In this thesis, I analyze all three theories to determine the extent to which they can explain the subnational variation in the support for the DPP.

This thesis uses aggregate data on Danish municipalities from Statistics Denmark, the national statistics bureau. Consequently, the dependent variable is the support for the DPP at the municipal level in the most recent Danish general election, held in 2011. I then analyze these sets of data using bivariate correlation analyses and two separate multivariate regression models.

The results of these analyses indicate that the social and political context favorable for the DPP are areas with a high crime rate and low average education levels. In addition, the party performs better in smaller municipalities and in municipalities with higher levels of commuting. Consequently, this thesis mainly finds support for the social marginalisation thesis.

The results from the multivariate regression models do not give support to the ethnic competition theory or the theory of social cohesion. Contrary to the theoretical expectations, this thesis does not find support for the hypothesized positive relationship between the vote for the populist right and subnational concentrations of immigrants. As for the theory of social cohesion, I question earlier studies' uses of the amount of 'property owners' as a central contextual variable to understand the subnational variation in the support for the populist right. This thesis argues that the observed differences between earlier studies and the findings of this thesis are partly caused by the idiosyncratic properties of the Danish party system.

Førord

Jeg har alltid hatt et nært forhold til Danmark og en naturlig interesse for landet. De senere årene har denne interessen fått en politisk dimensjon. Dette skyldes blant annet to utvekslingsopphold ved Københavns Universitet. I tillegg fikk jeg våren 2013 muligheten til å arbeide som studentpraktikant ved den norske ambassaden i København. Jeg anså derfor masteroppgaven i sammenlignende politikk som en mulighet til å fordype meg videre i dansk politikk.

Det fascinerende med den politiske debatten i Danmark er de skarpe frontene og den store oppslutningen om fløypartier som Enhedslisten og Dansk Folkeparti. Dansk politisk debatt er Muhammed-krise, kampen mot «smagsdommerne» og frikadellekrigen (!). Danmark er landet hvor ett politisk parti kan gå til valg på å erstatte Forsvaret med en telefonsvarer med beskjeden «vi overgir os» på russisk. Og få 15,9 prosent av stemmene i det påfølgende valget (Glistrups Fremskridtsparti i 1973).

Jeg er derfor takknemlig for at jeg har fått muligheten til å fordype meg i politikken til vårt naboland i syd. En hard, interessant, lærerik og tidvis frustrerende periode er over. I den sammenhengen er det flere som fortjener en takk.

En stor takk vil jeg rette til min veileder Elisabeth Ivarsflaten for konstruktive innspill og for å ha fått meg i den riktige retningen i avgjørende øyeblikk.

Jeg vil også takke venner og familie for korrekturlesning og uvurderlig støtte gjennom arbeidet med oppgaven.

Innholdsfortegnelse

1.0 Tema og problemstilling	1
1.1 Hvorfor studerer jeg subnasjonal variasjon i et høyrepopulistisk partis oppslutning?.....	1
1.2 Hvorfor studerer jeg Dansk Folkeparti?.....	2
1.3 Struktur og oppbygning.....	3
2.0 Teorigrunnlag	4
2.1 Høyrepopulismen.....	4
2.1.1 Sentrale politikkfelt for høyrepopulistiske partier.....	6
2.1.2 Hvem stemmer på høyrepopulistiske partier?.....	7
2.1.3 Dansk Folkeparti.....	8
2.2 Forklaringsmodeller for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning.....	9
2.2.1 Sosial marginalisering.....	9
2.2.2 Etnisk konfliktteori.....	12
2.2.3 Sosial samhörighet og sosial desintegrasjon.....	16
2.2.4 Partisystem og partikonkurranse.....	18
3.0 Data og metode	20
3.1 Det subnasjonale fokus.....	20
3.2 Datagrunnlag.....	22
3.3 Operasjonalisering av variabler.....	23
3.3.1 Avhengig variabel: DFs oppslutning.....	24
3.3.2 Uavhengige variabler.....	24
3.4 Valg av metode.....	31
3.4.1 Bivariat korrelasjonsanalyse.....	32
3.4.2 Multivariat regresjonsanalyse.....	33
4.0 Bivariat korrelasjonsanalyse	34
4.1 Demografiske variabler.....	37
4.1.1 Innvandring (totalt).....	38
4.1.2 Vestlig innvandring.....	39
4.1.3 Øvrig innvandring.....	39
4.1.4 Befolkningsstørrelse.....	40
4.1.5 Oppsummering av funn.....	41

4.2 Sosiale variabler.....	41
4.2.1 Utdannelse.....	43
4.2.2 Grunnskoleutdanning.....	43
4.2.3 Kriminalitet.....	43
4.2.4 Oppsummering av funn.....	44
4.3 Økonomiske variabler.....	44
4.3.1 Gjennomsnittsinntekt.....	46
4.3.2 Arbeidsledighet.....	47
4.3.3 Oppsummering av funn.....	47
4.4 Indikatorer på sosial samhörighet og sosial desintegrasjon.....	48
4.4.1 Pendlingsavstand.....	49
4.4.2 Andel boligeiere.....	50
4.4.3 Oppsummering av funn.....	50
4.5 Øvrige variabler.....	51
4.5.1 Venstresidens oppslutning.....	52
4.5.2 Næringsstruktur.....	53
4.6 Oppsummering av sentrale funn fra den bivariate analysen.....	54

5.0 Multivariate regresjonsmodeller 55

5.1 Sosial marginalisering og etnisk konfliktteori.....	55
5.1.1 Sosial marginalisering (Modell 1).....	57
5.1.2 Etnisk konfliktteori (Modell 2-4).....	58
5.1.3 Sosial marginalisering og etnisk konfliktteori (Modell 5).....	59
5.1.4 Venstresidens styrke og befolkningsstørrelse (Modell 6).....	60
5.1.5 Interaksjonseffekter (Modell 7 og 8).....	61
5.2 Sosial samhörighet og sosial desintegrasjon.....	62
5.2.1 Sosial samhörighet (Modell 1).....	65
5.2.2 Sosial samhörighet kombinert med den sosioøkonomiske modellen (Modell 2).....	66
5.2.3 Tesen om moderniseringstaperen (Modell 3).....	66
5.2.4 Kombinert modell (Modell 4).....	67
5.2.5 Befolkningsstørrelse og kriminalitet (Modell 5 og 6).....	68
5.3 Oppsummering av funn.....	68

6.0 Analyse av funnene i relasjon til fagfeltets teorier 77

6.1 Sosial marginalisering.....	78
6.2 Etnisk konflikt.....	79
6.3 Sosial desintegrasjon og sosial samhörighet.....	81
6.4 Oppsummering.....	85
7.0 Konklusjon.....	87
8.0 Litteraturliste.....	89
Appendiks 1a. Regresjonsanalysens forutsetninger.....	93
Appendiks 1b. Robusthet. Regresjonsmodeller med andre partier.	98

Oversikt over tabeller og figurer

Figur 3.3: Utdannelsessystemet i Danmark.....	27
Tabell 4.0: Deskriptiv statistikk for variabelen ‘Dansk Folkeparti’.....	36
Tabell 4.1: Deskriptiv statistikk over demografiske variabler.....	38
Tabell 4.2: Bivariat korrelasjonsanalyse av sammenhengen mellom demografiske variabler og Dansk Folkepartis kommunale oppslutning.....	38
Tabell 4.3: Deskriptiv statistikk over sosiale variabler.....	42
Tabell 4.4: Bivariat korrelasjonsanalyse av sammenhengen mellom sosiale variabler og Dansk Folkepartis kommunale oppslutning.....	42
Tabell 4.5: Deskriptiv statistikk over økonomiske variabler.....	46
Tabell 4.6: Bivariat korrelasjonsanalyse av sammenhengen mellom økonomiske variabler og Dansk Folkepartis kommunale oppslutning.....	46
Tabell 4.7: Deskriptiv statistikk over variabler for sosial samhörighet og sosial desintegrasjon.....	49
Tabell 4.8: Bivariat korrelasjonsanalyse mellom indikatorer på sosial samhörighet og sosial desintegrasjon og Dansk Folkepartis kommunale oppslutning.....	49
Tabell 4.9: Deskriptiv statistikk over øvrige variabler.....	52
Tabell 4.10: Bivariat korrelasjonsanalyse av sammenhengen mellom øvrige variabler og Dansk Folkepartis kommunale oppslutning ved Folketingsvalget 2011.....	52
Tabell 5.1: Kommunal variasjon i stemmegivning for Dansk Folkeparti ved Folketingsvalget i 2011 (OLS Regresjonsanalyse). Sosial marginalisering og etnisk konfliktteori.....	57
Tabell 5.2: Kommunal variasjon i stemmegivning for Dansk Folkeparti ved Folketingsvalget i 2011 (OLS Regresjonsanalyse). Sosial samhörighet og sosial desintegrasjon.....	65

1.0 Tema og problemstilling

Stadig flere europeere stemmer på høyrepopulistiske partier (Mudde 2007). Samtidig varierer oppslutningen til partiene vesentlig innad i deres respektive politiske system – både mellom kommuner og mellom landsdeler. Hva som kan forklare denne variasjonen er temaet for denne masteroppgaven. De ulike problemstillingene jeg ønsker å belyse kan summeres slik:

Er det noen typer samfunn som i høyere grad enn andre gir høyrepopulistiske partier en fruktbar politisk og sosial kontekst å operere i? Hvis dette er tilfelle, hva kjennetegnes disse samfunnene av? Er det sosialt marginaliserte områder med høy arbeidsløshet og nedlagt industri? Resonnerer den høyrepopulistiske politikken og retorikken først og fremst i innvandrerrettede forsteder med høy kriminalitet? Eller er det tvert imot sosialt samhörige områder, med mange boligeiere og få pendlere, som i høyest grad er mottakelige for høyrepopulistisk politikk?

1.1 Hvorfor studerer jeg subnasjonal variasjon i et høyrepopulistisk partis oppslutning?

Fremveksten av høyrepopulistiske partier er et felt som har fått stor oppmerksomhet i statsvitenskapen de siste tiårene. Samtidig peker bl.a. Mudde (2011) og Jesuit et. al (2009) på et knippe områder som har fått mindre faglig oppmerksomhet. Et av disse er forskningsdesign som søker å kartlegge og forklare den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til høyrepopulistiske partier:

“First, we still know very little about the context of electoral success. While electoral success varies between countries, it also differs significantly within countries. Intra-national comparisons can have the advantage of controlling for various independent variables, particularly on the supply side (e.g. electoral system, radical right party), and are perfectly set for meso level studies, which look directly at the immediate political and social *context* in which radical right parties flourish or falter” (Mudde 2011:15).

Et eksempel på en slik studie er Kestilä og Söderlunds (2007) studie av Front National. Forskerne begrunnet deres subnasjonale fokus med at det kan eksistere store forskjeller innad i land når det kommer til befolkningssammensetning, partidynamikk og sosioøkonomiske forhold (Kestilä og Söderlund 2007:773). Forskernes tese var at dette kunne forklare den regionale variasjonen i oppslutningen til et høyrepopulistisk parti. Kestilä og Söderlund (2007:775) argumenterte samtidig for at deres subnasjonale fokus hadde noen metodiske og teoretiske styrker. Artikkelforfatterne

peker på at denne typen forskningsopplegg, ulikt studier som inkluderer flere land og partier, kontrollerer for ideologi og heterogenitet blant Europas høyrepopulistiske partier. Det siktes her til at man analyserer variasjoner for et enkelt parti – og ikke trenger å ta høyde for forskjeller mellom partier som eksempelvis det nederlandske Partij voor de Vrijheid (PVV) og italienske Lega Nord (LN):

“RRP parties do not have an equally fertile breeding ground in every political system. Their success or failure is partly determined by the political, economic and social conditions of a particular society, which are largely independent from the action of the parties themselves” (Kestilä og Söderlund 2007:779).

En kvantitativ studie av den subnasjonale variasjonen i et høyrepopulistisk partis oppslutning gir meg altså noen klare fordeler sammenlignet med studier på nasjonalt nivå. For det første gir det meg muligheten til å holde flere faktorer konstante. For det andre får jeg analysert hvordan variasjonen i oppslutningen harmonerer eller divergerer med den umiddelbare politiske og sosiale konteksten partiet opererer i.

Denne studien vil analysere den subnasjonale variasjonen i ett høyrepopulistisk parti sin oppslutning ved å innhente data fra det danske folketingsvalget i 2011 på kommunalt nivå. Den sosiale og politiske konteksten vil jeg måle ved å innhente data på kommunalt nivå på de områdene rådende teoretiske forklaringsmodeller lanserer.

1.2 Hvorfor studerer jeg Dansk Folkeparti?

Jeg har valgt å analysere den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til det danske høyrepopulistiske partiet Dansk Folkeparti (DF). Dette har både personlige og faglige årsaker. Jeg har via to utvekslingsopphold ved Københavns Universitet fått en sterk interesse for dansk politikk. Samtidig regnes DF av mange forskere som et av Europas mest suksessfulle høyrepopulistiske partier (Givens 2005; Mudde 2011). Dette skyldes blant annet partiets posisjon som parlamentarisk støtteparti for den borgerlig-liberale VK-regjeringen bestående av Venstre og Konservative mellom 2001-2011. På bakgrunn av min faglige interesse for dansk politikk og høyrepopulisme generelt valgte jeg derfor DF som mitt case. I studien ønsker jeg å teste hvorvidt, og i hvilken grad, eksisterende teorier kan forklare den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til DF (Landman 2000:94). Samtidig er jeg interessert i å se hvilke likheter og forskjeller det er mellom den

subnasjonale variasjonen til DF og andre høyrepopulistiske partier – og hva som kan være årsaken til dette.

1.3 Struktur og oppbygning

I denne studien vil jeg analysere den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til DF. Studiens sentrale omdreiningspunkt er å analysere hvordan partiets oppslutning varierer med demografiske og sosioøkonomiske trekk ved danske kommuner. Det sentrale formålet med studien er å si noe om hvilke samfunn og samfunnsforhold som skaper gunstige forhold for høyrepopulistiske partier – og hvilke som ikke gjør det. Forskere på feltet har lansert en rekke teorier for å forklare regional- og kommunal variasjon i denne type partiers oppslutning.

Teoriene på fagfeltet kommer med en rekke konkrete variabler som kan bidra til å forklare variasjonen i oppslutningen til partiene. Eksempler på forklaringsvariabler er arbeidsledighet, innvandring, kriminalitet, pendling samt inntekts- og utdanningsnivå. Det av særlig interesse er hvorvidt, og i hvilken grad, disse variablene kan forklare den kommunale variasjonen i oppslutningen til DF.

I kapittel 2 redegjør jeg for studiens teoretiske grunnlag. Her vil jeg presentere og definere høyrepopulismen. I tillegg vil jeg presentere fire forklaringsmodeller for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk oppslutning. Jeg vil også diskutere og kommentere tidligere og tilsvarende studier. Det sentrale er å belyse hvilke tilnærminger andre forskere har hatt til emnet og hvilke funn som har blitt gjort – og dermed få et teoretisk og empirisk fundament som kan bidra til hypotesegenerering.

I kapittel 3 redegjør jeg for studiens datagrunnlag og de metodiske valg jeg har foretatt. I dette kapittelet vil jeg også redegjøre for hvordan jeg har operasjonalisert studiens variabler og presentere analyseteknikkene jeg bruker.

I kapittel 4 foretar jeg bivariante korrelasjonsanalyser. Analysene utføres på bakgrunn av hypoteser jeg formulerer med utgangspunkt i forklaringsmodellene, faglitteraturen og tidligere studier. Variablenes deskriptive statistikk blir oppgitt sammen med hypotesene og analysene. Dette gjør jeg fordi datasettet representerer populasjonen av danske kommuner, og ikke et utvalg. Hvilken variasjon og korrelasjon som eksisterer er dermed av faglig og analytisk interesse.

I kapittel 5 utfører jeg to multivariate regresjonsmodeller. Her får jeg muligheten til å kontrollere for bakenforliggende og mellomliggende faktorer. I tillegg får jeg testet for indikatorene på de ulike forklaringsmodellene *samlet* – og dermed kartlegge hvorvidt teoriene forklarer den subnasjonale variasjonen i DFs oppslutning. Avslutningsvis oppsummerer jeg funnene for hver forklaringsvariabel som har blitt anvendt i analysene.

I kapittel 6 analyserer jeg funnene i relasjon til fagfeltets teorier. Her vil jeg diskutere i hvilken grad jeg finner støtte for de forklaringsmodellene jeg har brukt i analysene. Jeg vil også diskutere mulige årsaker til likheter og forskjeller i funn mellom min og tidligere studier.

Avslutningsvis, i kapittel 7, følger studiens konklusjon.

2.0 Teorigrunnlag

Studiens teoretiske grunnlag er todelt. For det første tar studien utgangspunkt i høyrepopulismen. I 2.1 vil jeg derfor definere hva høyrepopulisme er, hvem som stemmer på dem og hvilke politikkfelt som er viktige for høyrepopulistiske partier. Jeg vil også kort beskrive DFs bakgrunn og posisjon i dansk politikk. I 2.2 presenterer jeg en rekke teorier som fungerer som forklaringsmodeller for den subnasjonale variasjonen i høyrepopulistiske partiers oppslutning. Her vil jeg fortløpende vise til tidligere studier. Det sentrale er hvilke teoretiske grunnlag analysene deres har tatt utgangspunkt i, og hvilke funn de har gjort.

2.1 Høyrepopulismen

Etter andre verdenskrig ble det ekstreme høyre i Europa assosiert med nazistenes ødeleggelse, og ble politisk isolert og ubetydelige i store deler av kontinentet. Likevel vokste en ny type partier frem på 1980-tallet - i land som Østerrike, Belgia, Danmark, Frankrike, Italia, Norge, Sverige og Sveits. Arzheimer (2009:259) viser til at disse partiene ble beskrevet som henholdsvis det «nye», «ekstreme», «radikale» eller «populistiske» høyre.

Mudde (2007:1) og Rydgren (2007:242) peker på at det eksisterer en mer eller mindre sammenhengende faglig konsensus om hvilke partier som hører hjemme under den høyrepopulistiske paraplyen, men at det samtidig finnes en faglig uenighet om hva som kjennetegner disse partiene.

Givens (2005:18) viser til at det eksisterer debatt over hvordan partiene definert som høyrepopulistiske partier skal defineres. I denne sammenhengen poengteres det at enkelte betrakter partiene som en partifamilie, med de mest essensielle trekkene til felles – mens andre vektlegger at de ulike partiene bærer på unike nasjonale særtrekk. Givens (2005:18) argumenterer på sin side for at de kan betraktes som en partifamilie grunnet deres nasjonalisme og felles standpunkter på politikkområder som EU, multikulturalisme og innvandring. Samtidig argumenterer hun for at ethvert høyrepopulistisk parti er klar over andre lignende partiers eksistens – og dermed vil adoptere politikk fra særskilt valgmessig populære partier.

Det finnes imidlertid forsøk på å definere hvilke partier som hører hjemme i partifamilien, og hva disse kjennetegnes av. Rydgren (2008:737) definerer høyrepopulistiske partier som partifamilien som har oppstått i Europa siden 1980, og nevner blant annet Front National (FN), Vlaams Blok (VB) og det Østerrikske Frihetspartiet (FPÖ). Når samme forfatter skal definere hva som kjennetegner disse partiene, viser han til at partiene stort sett innehar to viktige elementer; et fundament av etnisk-nasjonalistisk xenofobi og en populisme basert på anti-etablisement.

Cas Mudde (2007:16) viser i sin bok *Populist Radical Right Parties in Europe* til at partier som blir definert som radikale og høyrepopulistiske typisk innehar en populistisk og en nasjonalistisk dimensjon. Han beskriver nasjonalisme som en ideologi som søker å forene nasjon og stat og dermed konstruere en nasjonalstat. Når det gjelder populisme, har en annen forsker på feltet, Taggart (2000), viet en bok til begrepet, og viser til en definisjon fra Shils (1956):

“Populism exists wherever there is an ideology of popular resentment against the order imposed on society by a long-established, differentiated ruling class which is believed to have a monopoly of power, property, breeding and culture” (Shils 1956:101).

Samtidig beskriver Taggart (2000) en «ny populisme», som har vært fremtredende i Vest-Europa de to siste tiårene. Denne populismens innhold definerer Taggart (2000:73) som en anti-institusjonalistisk politisk populisme. Her er motstand mot politiske partier og det politiske systemet sentralt. Taggart (2000) beskriver hvordan den nye populismen tar form ved at partiene utfordrer det som oppfattes som den politiske konsensusen i de ulike nasjonale kontekstene. Han eksemplifiserer dette ved å vise til at i de skandinaviske velferdsstatene er man mot høye skatter, politisk konsensus og liberal innvandringspolitikk - mens man i land som Sveits og Belgia fokuserer på regionale etniske identiteter (Taggart 2000:76-79).

Andre forskere beskriver partienes populisme som et mer sammensatt verdensbilde – hvor den sentrale konfliktlinjen eksisterer mellom «det rene folket» og «den korrupte eliten» (Rydgren 2007:245). Rydgren (2007:245) viser til at partiene forsøker å posisjonere seg i opposisjon til den «politiske eliten», samtidig som man aktivt vektlegger at man respekterer det demokratiske systemet. Mudde (2007:23, 151) beskriver hvordan partienes populisme påvirker deres oppfattelse av politikk generelt, men også mer konkret. Han viser til at politikk i henhold til populismen spesifikt må forstås og gjennomføres som en konsekvens av folkets vilje - uavhengig av om det bryter med menneskerettigheter, nasjonale lover eller konstitusjonelle ordninger.

2.1.1 Sentrale politikkkfelt for høyrepopulistiske partier

Mudde (2007:69-70) viser til at problemstillinger i forhold til innvandring, minoriteter og asylsøkere er sentrale politikkkfelt for høyrepopulistiske partier. Samtidig er det et viktig politikkkfelt i forhold til å forstå deres appell. Rydgren (2008:737) viser til at velgerundersøkelser indikerer at holdninger i innvandrings- og integrasjonsspørsmål er svært viktig i forhold til å predikere hvem som vil stemme på denne typen partier. Samtidig understreker Rydgren (2008:740) at selv om ikke alle innvandringsmotstandere stemmer på slike partier (i et gitt lands populasjon), har de fleste som stemmer på denne type partier et slikt innvandringspolitisk ståsted. Flere forskere viser til at partiene ofte kobler kriminalitet og sosial uro med innvandring (Betz 2004:9; Rydgren 2008:737).

Rydgren (2007:145) nevner tre andre argumenter høyrepopulistiske partier gjerne forankrer innvandringsmotstanden sin i. Det første er at innvandring representerer en trussel mot det respektive landets nasjonale identitet og kultur. De to andre argumentene er av en økonomisk art. For det første forsøker man gjerne å portrettere innvandrere som en gruppe som utnytter velferdsstaten. For det andre viser Rydgren (2007) til at partiene beskriver innvandrere som en kilde til arbeidsledighet ved at de tar jobber fra den øvrige befolkningen.

Innvandringsmotstanden manifesterer seg også i det som Betz (2004:1) beskriver som et restriktivt forhold til statsborgerskap. Betz (2004:1) anser det han definerer som en «nativistisk populisme» som en fundamental dimensjon ved partiene. Det sentrale ved denne «ismen» er tanken om å beskytte «de innfødtes» kultur, tradisjon og levesett.

Et utviklingstrekk i høyrepopulistiske partiers retorikk og politikk er et økt fokus på islam. Rydgren (2007:244) beskriver hvordan partiene definerer islam og muslimer som en trussel mot den nasjonale kulturen og som inkompatible med vestlig kultur. Samtidig poengterer bl.a. Betz (2004:4)

at selv om innvandringsmotstand og motstand mot multikulturalisme er sentrale trekk ved partiene, kan ikke partiene defineres som ettsakspartier bygget på protest. Han viser til at majoriteten av høyrepopulistiske partier har et mer eller mindre sammenhengende sosioøkonomisk, sosiokulturelt og sosiopolitisk program (Betz 2004:4).

Dette programmet innbefatter bl.a. økonomisk politikk – hvor Rydgren (2007:245) beskriver et skifte fra neoliberal økonomisk politikk til en mer proteksjonistisk økonomisk politikk. Han henviser i dette tilfellet til Zaslove (2004, referert til i Rydgren 2007:245), som har definert partiens politikk på dette området som en variant av «nasjonal kapitalisme». Grunnlaget for definisjonen er at forskeren har identifisert en tendens hvor partiene er tilhengere av markedet nasjonalt, men er skeptiske og sågar proteksjonistiske mot markeder globalt.

Mudde (2007:125) har funnet noen andre politikfelt som er sentrale for høyrepopulistiske partier. Et av funnene hans er et sterkt fokus, fra partienes side, på de eldre og eldrepolitikken generelt. Et eksempel på konkret politikk på dette politiske området er lovnader om økte pensjoner. Rydgren (2007:242) beskriver på sin side hvordan høyrepopulistiske partier gjerne innehar et sterkt innslag av sosiokulturell autoritarianisme. Rydgren (2007:242) utdyper dette ved å vise til at flere av partiene har et sterkt fokus på å styrke familieverdiene. Et annet konkret eksempel Rydgren (2007:243) nevner er fokus på kriminalitet og lov og orden – hvor partiene typisk foreslår en streng justis- og kriminalpolitikk.

2.1.2 Hvem stemmer på høyrepopulistiske partier?

Givens (2005:44) påpeker at på tross av store forskjeller i velgeroppslutning, tiltrekker høyrepopulistiske partier seg den samme typen velgere i samtlige land. Det eksisterer imidlertid ulike tolkninger for motivasjonen bak stemmegivning til høyrepopulistiske partier. Mitra (1998, referert til i Givens 2005:45) argumenterer for at stemmegivning til denne type partier først og fremst er en proteststemme. Samtidig viser Givens (2005:45) til at surveyer indikerer at høyrepopulistiske partiers elektorat i høy grad er (unge) menn med lav utdanning – hovedsakelig arbeiderklasse eller selvstendig næringsdrivende. Betz (1994, referert til i Givens 2005:45) peker på at partiens elektorat i økende grad ble dominert av menn med arbeiderklassebakgrunn på 1980-tallet. Flere tilskriver dette skiftet i elektorat til et skifte i politisk fokus - fra nyliberal økonomisk politikk til anti-innvandringsretorikk.

2.1.3 Dansk Folkeparti

DF ble startet som utbrytere fra Fremskridtspartiet (FrP) i 1995 (Hervik 2006:96). Goul Andersen (2007:105) beskriver FrP som ett anarkistisk og liberalt populistisk parti med skattemotstand som fanesak. Senere ble midlertid innvandring partiets merkesak. DFs skille fra FrP førte til at DF skiftet profil i en rekke spørsmål. Betz og Meret (2013:117) påpeker at DF forlot sine nyliberale røtter og tok avstand fra flere av FrPs profilsaker – blant annet skattemotstanden. Det nystartede DF profilerte seg tidlig som et parti som var for velferd og som en beskytter av de svakeste i samfunnet (Betz og Meret 2013:117). Samtidig argumenterte partiet sterkt for at innvandring var den største trusselen mot den danske velferdsstaten (Betz og Meret 2013:118). Partiets mest sentrale saker var motstand mot EU og innvandring (Hervik 2006:98). Goul Andersen (2007:106) argumenterer for at partiets forsvar av velferdsstaten og motstand mot innvandring har gjort partiet svært populært i den danske arbeiderklassen.

DF fungerte som støtteparti for den borgerlig-liberale regjeringen bestående av Venstre og Konservative mellom 2001 og 2011 (Hervik 2006:99). Partiet fikk gjennomført kraftige stramminger i asyl- og innvandringspolitikken mot å støtte regjeringens årlige statsbudsjett (Hervik 2006; Green-Pedersen og Odmalm 2008; Rydgren 2010). Rydgren (2010:61) argumenterer i tillegg for at partiet har fått en hegemonisk rolle i innvandrings- og integrasjonsdebatten i Danmark og at denne i høy grad foregår på DFs premisser:

”Instead, the diagnostic and prognostic frames proposed by the Danish People’s Party have become hegemonic in the political as well as mass media discourse, at least since the mid 1990s. According to these frames, social problems should largely be interpreted in ethnic terms or as the result of moral lassitude (and not in terms of social class and economic marginalization). Moreover, they should be addressed by implementing stricter immigration policies and more law and order” (Rydgren 2010:61).

DF blir på bakgrunn av sin posisjon i Danmark regnet som et av Europas mest suksessfulle høyrepopulistiske partier (Givens 2005; Mudde 2011).

2.2 Forklaringsmodeller for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning

Jeg vil i det følgende underkapittel presentere de ulike teoriene som søker å forklare variasjonen i høyrepopulistiske partiers oppslutning. I 2.2.1 vil jeg presentere teorien om sosial marginalisering som forklaringsmodell for subnasjonal variasjon. Jeg vil fortløpende hen vise til tidligere studiers funn langs de dimensjonene som denne teorien lanserer. I 2.2.2 presenterer jeg etnisk konfliktteori som forklaringsmodell for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk oppslutning. I neste underkapittel, 2.2.3, presenterer jeg en av de nyere forklaringsmodellene innen fagfeltet. Denne forklaringsmodellen vektlegger sosial samhørighet og sosial desintegrasjon som de sentrale dimensjonene for å forklare den subnasjonale variasjonen. Avslutningsvis, i 2.2.4, presenterer jeg noen studier som har anvendt variabler knyttet til partisystem og partikonkurranse som forklaringsvariabler for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk oppslutning.

2.2.1 Sosial marginalisering

En av de mest sentrale forklaringsmodellene for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning er teorien om sosial marginalisering. Rydgren og Ruth (2011) viser til at denne teorien igjen bygger på to andre og nært beslektede teorier:

“Social marginalisation has been one of the most common explanations for the emergence of radical right-wing populist parties and, indeed, older forms of right-wing radicalism and extremism. The relative deprivation theory and the modernisation losers theory are the most influential theories of the role of social marginalisation for the emergence and establishment of radical right-wing populist parties” (Rydgren og Ruth 2011:206).

Den første teorien, teorien om *relativ deprivasjon*, søker å forklare høyrepopulistisk stemmegivning som frustrasjon over ulike forhold. Her er særlig to forhold sentrale. For det første fokuserer teorien på at individers frustrasjon over deres personlige situasjon kan gjøre dem mer tilbøyelige til å stemme høyrepopulistisk (Rydgren og Ruth 2011:206). For det andre kan opplevd frustrasjon over at andre grupper ser ut til å klare seg bedre - eller får mer velferd – øke tilbøyeligheten til å stemme høyrepopulistisk. Denne teorien, på aggregert nivå, blir ofte operasjonalisert til å gjelde økonomiske forhold.

Tesen om moderniseringstaperen forklarer på sin side høyrepopulistisk stemmegivning som en respons på de sosiale og økonomiske endringene assosiert med modernisering (Rydgren og Ruth 2011:206). Disse endringene handler igjen om økende individuell autonomi og tiltagende segmentering i samfunnet. Rydgren og Ruth (2011:207) argumenterer for at høyrepopulistiske partiers fokus på ett etnisk homogent (nasjonalt) fellesskap, med tilhørende tradisjonelle kjønnsroller, appellerer til individer og grupper som ikke føler seg hjemme i et moderne samfunn med disse trekkene.

Fitzgerald og Lawrence (2011:835) viser til at en av hovedforklaringene bak stemmegivning på høyrepopulistiske partier er at disse partienes velgere er «moderniseringstapere». Dette innebærer at partienes velgere har blitt stående igjen som taperne av nyere utviklingstrekk som globalisering, innvandring og avindustrialisering. I tillegg viser Fitzgerald og Lawrence (2011:835) til Lipset (1981), som argumenterer for at ekstreme bevegelser i høyere grad appellerer til arbeiderklassen fordi de har lavere utdanning og besitter et mer autoritært tankesett.

Betz (1994) har en lignende innfallsvinkel, og argumenterer for at høyrepopulistiske partiers suksess er en konsekvens av nyere utviklingstrekk i vesteuropeiske samfunn. De sentrale utviklingstrekkene som skaper denne utviklingen er ifølge Betz (1994) skiftet fra en industriell til en postindustriell økonomi samt fragmentering, differensiering og individualisering. Betz (1994:29) argumenterer i tillegg for at disse utviklingstrekkene setter tradisjonelle institusjoner og kollektive identiteter under press. Ifølge Betz (1994:32) skaper dette vinnere og tapere – hvor sistnevnte er mer tilbøyelige til å stemme på høyrepopulistiske partier. ‘Moderniseringstapere’ har på sin side i høy grad blitt operasjonalisert til å gjelde de arbeidsledige og ufaglærte arbeidere (Betz 1994; Rydgren og Ruth 2011).

Arzheimer og Carter (2006) argumenterer for at moderniseringstapere er mer tilbøyelige til å stemme høyrepopulistisk av to grunner. Det første handler om personlige økonomiske interesser. Arzheimer og Carter (2006:421) viser til at borgere med lav utdanning i høyere grad direkte konkurrerer med innvandrere om jobber – i den grad begge gruppene søker seg til yrker som krever lav formell utdanning. Det andre argumentet for en høyere tilbøyelighet for å stemme høyrepopulistisk for disse gruppene er ifølge Arzheimer og Carter (2006:421) at borgere med lavere utdanning er mer tilbøyelige til å stemme på radikale og populistiske partier.

Utdanning, inntekt og arbeidsledighet

Teorien om sosial marginalisering har blitt testet i en rekke tidligere studier. Samtidig har både operasjonaliseringen av teorien og funnene variert.

Rydgren og Ruth (2011:202) analyserte variasjonen i Sverigedemokraternas (SD) oppslutning i svenske kommuner. Artikkelforfatterne brukte OLS regresjonsanalyse, og brukte data på kommunalt nivå. Rydgren og Ruth (2011) ønsket å teste hvorvidt sosial marginalisering kunne forklare den subnasjonale variasjonen i SDs oppslutning.

Sosial marginalisering ble i deres studie operasjonalisert til å gjelde *sosioøkonomisk marginaliserte* kommuner. Indikatorene Rydgren og Ruth (2011) brukte var de kommunale inntekts-, utdannings- og arbeidsledighetsnivåene. Deres hypotese var at SD ville oppnå høyere oppslutning i kommuner med høy arbeidsledighet og ett lavt inntekts- og utdanningsnivå.

Rydgren og Ruth (2011:202) fant en sammenheng mellom sosial marginalisering og SDs oppslutning i begge valgene de analyserte (2006, 2010). Dette ble uttrykt blant annet ved at bruttonasjonalproduktet (BNP) per innbygger, brutt ned på kommuner, korrelerte negativt med oppslutningen til SD. Når det gjelder utdanning og støtte til SD var funnene noe mer tvetydige. Rydgren og Ruth (2011:212) fant en sammenheng mellom utdanning og støtte til SD, men kun kontrollert for andel innvandrere og kriminalitet.

Den tredje indikatoren på sosial marginalisering, arbeidsledighet, ga varierende resultater i deres analyse. Rydgren og Ruth (2011:222) presiserer at de her fant både positive og negative sammenhenger i de forskjellige multivariate regresjonsmodellene. Samtidig har andre studier, blant annet Jesuit et. al (2009:286) sin studie, ikke funnet en sammenheng mellom arbeidsledighet og støtte til høyrepopulistiske partier. De fant at denne sammenheng kun er positiv hvis det aktuelle landet har høy innvandring (Jesuit et. al 2009:289).

Nærings- og befolkningsstruktur

Fitzgerald og Lawrence (2011) analyserte hva som kunne forklare variasjonen i oppslutningen til det sveitsiske høyrepopulistiske partiet Schweizerische Volkspartei (Sveitsisk Folkeparti, SVP) i landets kommuner. Deres analyse hadde noe av det samme teoretiske grunnlaget som Rydgren og Ruth (2011). Samtidig fokuserte deres analyse i høyere grad på tesen om moderniseringstaperen.

Rent konkret innebar dette at de analyserte i hvilken grad områder med en høy andel moderniseringstapere var mer tilbøyelige til å stemme på SVP. Fitzgerald og Lawrence (2011) operasjonaliserte 'moderniseringstapere' til å gjelde andelen med lav- og mellomlang utdanning og andelen sysselsatt i primær- og sekundærnæringer.

Fitzgerald og Lawrence (2011:839) fant en positiv sammenheng mellom andelen med lav- og mellomlang utdanning og oppslutningen til SVP. Når det kom til den kommunale næringsstrukturen, fant de i noen grad de teoretisk forventede funnene. Fitzgerald og Lawrence (2011:839) fant en positiv sammenheng mellom andelen sysselsatt i primærnæringer og SVPs oppslutning - men ikke en sammenheng mellom andelen sysselsatt i sekundærnæringer og partiets oppslutning.

En annen lignende studie, utført av Lubbers og Scheepers (2001), undersøkte hvordan støtten til Tysklands populistiske og ekstreme høyrepartier varierte mellom landets regioner. En av hypotesene i deres studie var at man kunne forklare deler av den regionale variasjonen i oppslutningen til denne typen partier ved å ta høyde for regionale forskjeller i befolkningssammensetningen (Lubbers og Scheepers 2001:432).

Den sentrale hypotesen Lubbers og Scheepers (2001:432) ønsket å teste var hvorvidt regioner med en større andel arbeiderklasse og arbeidsløse i befolkningen i høyere grad stemte på denne type partier. Lubbers og Scheepers (2001:439) fant ingen støtte for denne hypotesen i sitt empiriske materiale.

Studiene til Rydgren og Ruth (2011), Lubbers og Scheepers (2001) og Fitzgerald og Lawrence (2011) lanserer en rekke forklaringsvariabler for å forklare den subnasjonale variasjonen i et høyrepopulistisk partis oppslutning. I 3.3 vil jeg diskutere og redegjøre for hvordan jeg operasjonaliserer variablene som tesen om sosial marginalisering aktualiserer.

2.2.2 Etnisk konfliktteori

En annen sentral teori for å forklare subnasjonal variasjon i ett høyrepopulistisk partis oppslutning er etnisk konfliktteori. Teoriens sentrale hypotese er at økonomisk stagnasjon og innvandring gir det radikale høyre ved at det skaper sterkere konkurranse om begrensede ressurser – noe høyrepopulistiske partier igjen tilskriver utgrupper (f. eks etniske minoriteter, utenlandske arbeidere, innvandrere) (Lubbers og Scheepers 2001:433). Teorien predikerer økt støtte for

høyrepopulistiske partier i subnasjonale enheter med høyere arbeidsløshet og andel innvandrere enn landsgjennomsnittet (Coffe et. al 2007:145). Denne hypotesen har blitt både forkastet og støttet i tidligere studier (Coffe et. al 2007; Mayer 2002; Rydgren og Ruth 2011).

Et beslektet perspektiv på sammenhengen mellom de ovennevnte variablene og økt høyrepopulistisk oppslutning er at velgere i områder med mange innvandrere og minoriteter vil stemme høyrepopulistisk på grunn av en opplevd *etnisk trussel*. Bowyer (2008:613) viser til at denne hypotesen tilsier at når den relative andelen av minoriteter øker, vil majoritetsbefolkningen i økende grad se på gruppen som en trussel mot deres tradisjonelle privilegier. Disse privilegiene kan ifølge Bowyer (2008:613) være av en økonomisk, politisk eller kulturell art.

Ett tredje forhold av interesse i henhold til etnisk konfliktteori, lansert av Rydgren og Ruth (2011:203) og Coffe et. al (2007:150), er kriminalitet. Hypotesen i forhold til denne forklaringsvariabelen er at høyrepopulistiske partier vil gjøre det sterkere i områder med mye kriminalitet. Den teoretiske forventningen om en årsakssammenheng mellom kriminalitet og oppslutningen om høyrepopulistiske partier handler blant annet om partienes fokus. Coffe et. al (2007:145) viser til at kriminalitet, sammen med innvandring, er ett av de mest sentrale politiske områdene for denne type partier.

Arbeidsledighet

Arbeidsledighet kan knyttes til både sosial marginalisering og etnisk konfliktteori. I sammenheng med sosial marginalisering knyttes variabelen til svak økonomi. I etnisk konfliktteori knyttes variabelen til innvandring. Det teoretiske grunnlaget for årsakssammenhengen er en hypotese om økt oppslutning om høyrepopulistiske partier når det blir økt konkurranse om begrensede ressurser (Coffe et. al 2007:145; Givens 2005:69).

Tidligere studier har produsert varierende funn for sammenhengen mellom arbeidsledighet og oppslutningen til høyrepopulistiske partier. Golder (2003) fant først en statistisk signifikant sammenheng mellom innvandring og arbeidsledighet ved å måle interaksjonseffekten mellom dem, uttrykt som innvandring ganget med arbeidsledighet. Dette samme mønsteret fant i noen grad Jesuit et. al (2009:286). De fant ikke en sammenheng mellom arbeidsledighet og støtte til høyrepopulistiske partier – med mindre det aktuelle landet hadde høy innvandring (Jesuit et. al 2009:289).

Golder (2003) fant på sin side at innvandring og et proporsjonalt valgsystem – i tillegg til arbeidsledighet (men kun ved innvandring) var nøkkelvariabler for å forklare variasjonen i støtten til høyrepopulistiske partier. Coffe et. al (2007:144) anser den økonomiske situasjonen, kriminalitet og innvandring som de mest sentrale faktorene for å forklare variasjonen i et høyrepopulistisk partis oppslutning.

Samtidig finnes det studier som peker på andre mulige utfall. En studie utført av Arzheimer (2009:274) fant at arbeidsløshet og innvandring på et generelt grunnlag (studien dekket Vest-Europa foruten Sveits, Storbritannia og Irland) korrelerte positivt med oppslutningen til høyrepopulistiske partier. Samtidig fant han ikke støtte for den additive effekten mellom disse variablene – som Golder (2003) identifiserte.

Innvandring

Innvandring er en av de mest sentrale variablene anvendt på fagområdet for å forklare variasjon i høyrepopulistiske partiers oppslutning. Hypotesen er at høyrepopulistiske partier vil gjøre det sterkere i subnasjonale enheter med mange innvandrere. Flere studier har funnet en positiv sammenheng mellom disse variablene (Knigge 1998; Givens 2005; Arzheimer 2009; Lubbers og Scheepers 2001). Den teoretiske begrunnelsen for sammenhengen varierer. Knigge (1998:257) peker på at innvandrere konstituerer en svak, marginalisert gruppe som høyrepopulistiske partier, med varierende hell, har lyktes i å peke ut som skyldige i en rekke sosiale og økonomiske problemer.

Coffe et. al (2007:146) fant på sin side at sammenhengen mellom innvandring og støtte til høyrepopulistiske partier først og fremst handlet om ikke-europeisk innvandring. I sitt forskningsopplegg konstruerte de en todeling av innvandrerne; innvandrere fra Tyrkia og de såkalte Maghreb-landene (Marokko, Algerie og Tunisia) og 'øvrige innvandrere'. Coffe et. al (2007:150) fant en positiv sammenheng mellom andelen innvandrere fra Tyrkia og Maghreb-landene i en kommune og oppslutningen til det belgiske høyrepopulistiske partiet Vlaams Blok (VB).

Det finnes også en teoretisk begrunnelse for fraværet av en positiv sammenheng mellom den kommunale innvandrerandelen og den kommunale oppslutningen til høyrepopulistiske partier. Allport (1954, referert til i Givens 2005:70) argumenterer for at jevnlig kontakt med innvandrere kan bryte ned eventuelle misoppfatninger. Givens (2005:70) argumenterer i tillegg for at

innvandrere selv kan velge å bosette seg i områder hvor «de innfødte» er mer åpne overfor innvandrere.

En annen analyse som testet hypotesene fra etnisk konfliktteori er Givens (2005) sin studie. Givens (2005:68) ønsket å teste hvorvidt høyrepopulistiske partier stod sterkere i regioner med en viss geografisk konsentrasjon av innvandrere og arbeidsløse. Her støttet artikkelforfatteren seg ikke kun til etablert teori på fagområdet, men også intervjuer med franske folkevalgte.

I sine intervjuer av franske folkevalgte fant Givens (2005) at politikere fra både etablerte partier og det radikale høyre knyttet partiet Fronts Nationals (FN) popularitet i bestemte områder av Frankrike til arbeidsledighet og innvandring:

“In France, interviewees felt that the combination of high unemployment and large numbers of immigrants in particular areas of the country had led to the increase in support for the National Front” (Givens 2005:74).

Samtidig refererer Givens (2005) til tidligere studier som gir et blandet bilde av årsakssammenhengene i Frankrike. Martin (1996:46, referert til i Givens 2005:79) fant at høye nivåer av arbeidsløshet og innvandring var de sosioøkonomiske og demografiske trekkene som gagnet Front National – uttrykt ved at partiet stod sterkest i denne type områder. Samtidig viser Givens (2005) til en annen studie, utført av Kriesi (1995:26, referert til i Givens 2005:79), som fant at Frankrike hadde lavere innvandringspress enn Tyskland, Sveits og Nederland – men høyest mobilisering av det radikale høyre. Dette leder Givens (2005:79) til å argumentere for at innvandring som politisk område kan ha betydning for det radikale høyre, men at det reelle antallet innvandrere ikke nødvendigvis influerer oppslutningen til høyrepopulistiske partier.

I sin egen studie fant Givens (2005:81) en positiv sammenheng mellom innvandring, arbeidsløshet og oppslutning om høyrepopulistiske partier i franske og østerrikske regioner - men ikke i tyske regioner.

Fitzgerald og Lawrence (2011:834) viser til at studier som har analysert sammenhengen mellom innvandring og stemmegivning til høyrepopulistiske partier har produsert varierende funn. Artikkelforfatterne poengterer at studier på feltet spriker. Fitzgerald og Lawrence (2011) spesifiserer at tidligere studier har funnet positive og negative sammenhenger, mens andre studier først har funnet en sammenheng for enkelte innvandrergrupper.

Samtidig viser Fitzgerald og Lawrence (2011:835) til at studier av sammenhengen mellom antall innvandrere i subnasjonale enheter som regioner og valgdistrikt – og oppslutningen til høyrepopulistiske partier i disse regionene – også har levert sprikende funn. Noen studier har funnet at denne sammenhengen i høy grad kan forklare oppslutningen til høyrepopulistiske partier, imens andre studier konkluderer med det motsatte. Fitzgerald og Lawrence (2011:834) påpeker at flere studier har vist at høyrepopulistiske partier tvert imot kan gjøre det svært godt i det de definerer som «hvite områder» - eller i områder i nærheten av innvandrer-tette områder.

Coffe et. al (2007), Golder (2003), Jesuit et. al (2009), Arzheimer (2009), Knigge (1998) og Givens (2005) sine studier aktualiserer en rekke økonomiske, demografiske og sosiale variabler for å forklare variasjonen i ett høyrepopulistisk partis oppslutning. I 3.3 vil jeg redegjøre for hvordan jeg operasjonaliserer variablene som etnisk konfliktteori lanserer.

2.2.3 Sosial samhörighet og sosial desintegrasjon

En nyere teori innen faglitteraturen fokuserer på sosial samhörighet og sosial desintegrasjon som de mest sentrale dimensjonene for å forklare subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning. Teorien ble lansert og operasjonalisert av Fitzgerald og Lawrence (2011), som undersøkte hvordan disse dimensjonene kunne forklare den kommunale variasjonen i oppslutningen til SVP.

Det sentrale omdreiningspunktet for Fitzgerald og Lawrences (2011:836) analyser er den lokale sammenhengskraften. Ut i fra dette utgangspunktet opererer man med to konkurrerende hypoteser. Den første er at sosial desintegrasjon genererer støtte til det radikale høyre. Den andre hypotesen predikerer det motsatte; sosial samhörighet styrker det radikale høyre.

Fitzgerald og Lawrence (2011) finner sitt teoretiske grunnlag for den første hypotesen, at sosial desintegrasjon gagnar det radikale høyre, i bl.a. Falter og Schuman (1998, referert til i Fitzgerald og Lawrence 2011:836). Store Norske Leksikon definerer desintegrasjon, i en samfunnsvitenskapelig kontekst, som oppløsningen av en gruppe eller et samfunn som følge av fravær av felles normer og verdier (Desintegrasjon 2009).

Det videre teoretiske utgangspunktet er at sosial desintegrasjon henger sammen med politisk ekstremisme. Tesens teoretiske fundament er at sosial desintegrasjon bygger ned samfunnsklasser, institusjoner og relasjoner – og dermed skaper en fremmedgjøring som genererer støtte til radikale

høyrepartier som tilbyr lederskap og fokus på et nasjonalt fellesskap (Fitzgerald og Lawrence 2011:836).

Fitzgerald og Lawrence (2011) argumenterer for at denne tesen får støtte hvis man ser på et sosialt desintegrert samfunns motstykke – et samhörig samfunn. Fitzgerald og Lawrence (2011:836) viser til studier som har funnet at denne typen samfunn evner å redusere det artikkelforfatterne definerer som globaliseringens negative konsekvenser. Samtidig understreker Fitzgerald og Lawrence (2011) at tesen ikke har fått støtte i nyere studier, som bl.a. Jesuit et. al (2009).

Fitzgerald og Lawrence (2011) finner sitt teoretiske fundament for sammenhengen mellom sosial samhörighet og økt støtte til det radikale høyre i sosiologien. Logikken, som finner støtte i Schuller et. als (2000, refert til i Fitzgerald og Lawrence 2011:837) studie, er at sterk sosial samhörighet kan utvikles til *eksklusiv* sosial samhörighet, dvs. et skarpt skille mellom dem innenfor og utenfor:

”Research from sociology and psychology suggests that the key mechanism underlying the observed positive relationship between cohesion and radical right support is perceived threat to a local “we” that stems from global developments” (Fitzgerald og Lawrence 2011:842).

Fitzgerald og Lawrence (2011:837) fant selv en positiv sammenheng mellom indikatorene på sosial samhörighet og oppslutningen til SVP. Både surveydataene og de aggregerte dataene støttet denne sammenhengen. Samtidig understrekte forskerne at variabler som prosentvis andel innvandrere og arbeidsløshet kunne svekke den (lokale) sosiale samhörigheten. Analysen til Fitzgerald og Lawrence (2011:842) fant at sosial samhörighet var den forklaringsmodellen som i *høyest grad* forklarte den subnasjonale variasjonen i SVPs oppslutning.

Fitzgerald og Lawrence (2011) sitt forskningsopplegg og tilhørende funn aktualiserer noen supplerende variabler knyttet til det å forklare subnasjonal variasjon i oppslutningen til høyrepopulistiske partier. Spesielt interessant er det at denne teorien i høyest grad forklarte variasjonen i SVPs oppslutning i deres studie. I tillegg er dette en ny og i høy grad uprøvd forklaringsmodell for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk oppslutning. I 3.3 vil jeg operasjonalisere de variablene Fitzgerald og Lawrence (2011) lanserer for å teste de to konkurrerende hypotesene.

2.2.4 Partisystem og partikonkurranse

Et annet felt som har blitt viet oppmerksomhet i studier av subnasjonal variasjon i oppslutningen til høyrepopulistiske partier er problemstillinger knyttet til partisystem, partidynamikk og partikonkurranse. Studier med dette teoretiske utgangspunktet er omdiskutert innen faglitteraturen (Arzheimer og Carter 2009).

En innfallsvinkel innen dette feltet kommer fra Kestilä og Söderlund (2007), som argumenterer for at antall partier som stiller til valg uttrykker partipolitisk fragmentering. Logikken her er at et fragmentert (subnasjonalt) partisystem vil gagne høyrepopulistiske partier ved at veien til representasjon (for nye og små partier) vil være kortere. Denne innfallsvinkelen har blitt kritisert av Arzheimer og Carter (2009) fordi studiens aktuelle parti (Front National) hverken er lite eller nytt. Dette gjelder i høy grad også DF, som har vært det tredje største partiet på Folketinget siden 2001, jfr. folketingsvalgene i 2001, 2005, 2007 og 2011 (Danmarks Statistik. Befolkning og valg). Grunnet DFs posisjon i dansk politikk ved Folketingsvalget i 2011 følger jeg derfor Arzheimer og Carters (2009) argument, og operasjonaliserer ikke denne variabelen.

Arzheimer og Carter (2009) foreslår på sin side at studier av subnasjonal variasjon bør ta høyde for den partipolitiske konkurransen høyrepopulistiske partier opererer i. Hypotesen er at høyrepopulistiske partier vil oppnå høyere oppslutning i valgdistrikt med færre høyrepartier (Arzheimer og Carter 2009:339). Samtidig var de andre borgerlige partiene Liberal Alliance (LA), Konservative (K) og Venstre (V) representert i samtlige kommuner ved Folketingsvalget i 2011 (Danmarks Statistik. Befolkning og valg). Denne hypotesen kan derfor ikke testes i Danmark.

Et annet aspekt enkelte studier har vektlagt for å forklare subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk oppslutning er valgdeltakelsen. I faglitteraturen eksisterer det to hypoteser for sammenhengen mellom valgdeltakelse og høyrepopulistisk oppslutning. Kestilä og Söderlund (2007:785) viser til at lav valgdeltakelse kan tolkes som frustrasjon over det politiske systemet. Samtidig argumenterer forskerne for at slik frustrasjon kan uttrykkes *aktivt* (ved å stemme på partier som anses for å være protestpartier) og *passivt* (ved å ikke stemme). Artikkelforfatterne viser til at både høy og lav valgdeltakelse i teorien dermed kan begunstige høyrepopulistiske partier. Samtidig finnes det studier, blant annet utført av Auberger (2008, referert til i Arzheimer og Carter 2009:341), som har funnet at høyrepopulistiske partier har tjent på høy valgdeltakelse ved parlaments- og presidentvalg.

Kestilä og Söderlund (2007:787) fant selv en positiv sammenheng mellom den subnasjonale oppslutningen til franske Front National og valgdeltakelsen. Bruken av valgdeltakelse som forklaringsvariabel har imidlertid møtt kritikk. Arzheimer og Carter (2009:341) argumenterer for at man ikke bør anvende (lokal) valgdeltakelse som forklaringsvariabel på bakgrunn av at velgerne ikke kjenner (den lokale) valgdeltakelsen på valgnatten. Logikken bak denne argumentasjonen er at når valgdeltakelsen er en ukjent størrelse, vil den ikke påvirke velgernes atferd. I tillegg argumenterer forskerne for at valgdeltakelsen vil være påvirket av en rekke andre forhold:

“However, we have concerns about using turnout as an (ex-post facto) indicator of attitudinal atmosphere or political competition because turnout will be affected by a whole host of other factors including the political tradition of an area, the specific local issues, the personalities involved in the campaign, and even the weather. As such, interpreting the cause of differing levels of turnout is highly problematic” (Arzheimer og Carter 2009:341).

Grunnet disse forhold, velger jeg å ikke bruke denne variabelen for å forklare den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til DF. En annen studie som har inkludert andre politiske partier som forklaringsvariabler for subnasjonal variasjon er Rydgren og Ruths (2011) studie av SD. Rydgren og Ruth (2011:212) argumenterte for at en sterk venstreside, på lokalt nivå, ville virke som et «skjold» mot høyrepopulistiske partiers appell til arbeiderklassen. For å måle fenomenet analyserte Rydgren og Ruth (2011) sammenhengen mellom oppslutningen til venstresiden ved lokalvalget fire år tidligere og oppslutningen til SD ved parlamentsvalget.

En fordel med denne variabelen er at den er uavhengig av dataene på studiens avhengige variabel (DFs oppslutning ved Folketingsvalget 2011). I tillegg er det en variabel som fanger opp den politiske *konteksten*. I 3.3 vil jeg derfor operasjonalisere denne variabelen slik at jeg får testet hvorvidt venstresidens oppslutning ved det foregående lokalvalget kan bidra til å forklare den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til DF.

3.0 Data og metode

I dette kapitlet redegjør jeg for studiens datagrunnlag og de analyseteknikkene jeg vil anvende for å besvare studiens problemstilling. I 3.1 vil jeg presentere og diskutere teoretiske og metodiske aspekter ved subnasjonale analyser av variasjonen i et høyrepopulistisk partis oppslutning. En presentasjon av studiens datagrunnlag følger i 3.2. I 3.3 operasjonaliserer jeg variablene studien anvender. Avslutningsvis, i 3.4, begrunner jeg studiens metodiske valg og presenterer kort de ulike analyseteknikkene.

3.1 Det subnasjonale fokus

Innledning

For å besvare studiens problemstilling analyserer jeg et politisk partis oppslutning på kommunalt nivå. Variasjonen i denne oppslutningen vil jeg forklare ut i fra egenskaper ved kommunene. Studien har altså et uttalt *subnasjonalt fokus*. Et slikt fokus krever noen avklaringer når det kommer til fortolkningen av funnene fordi studiens datasett består av variabler som måler egenskaper ved Danmarks 98 kommuner. Danske kommuner er dermed analysens observasjonsenheter (Midtbø 2007:30).

Kontekstuelle og individuelle effekter

Et sentralt punkt ved subnasjonale analyser er fortolkningen - det vil si hvorvidt observerte sammenhenger representerer en individuell eller kontekstuell effekt.

Kestilä og Söderlund (2007) undersøkte hvordan den «subnasjonale politiske mulighetsstrukturen» kunne forklare den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til franske Front National (FN). Artikkelforfatterne inviterte andre forskere til å diskutere studiens funn. På bakgrunn av dette publiserte Arzheimer og Carter (2009) en artikkel hvor de kritiserte studien på et teoretisk, konseptuelt og metodisk grunnlag. Ett av Arzheimer og Carters (2009:342) sentrale ankepunkt mot Kestilä og Söderlunds (2007) modell var at den var feilspesifisert og fanget opp tre konseptuelt forskjellige effekter:

“Observed aggregate correlations between unemployment and the FN vote are the result of a contextual effect (voters respond to regional unemployment levels), a compositional/

individual effect (the unemployed are presumably more likely to vote for the FN), and possibly also a crosslevel interaction effect” (Arzheimer og Carters 2009:342).

Arzheimer og Carter (2009) argumenterer i tillegg for at det kan oppstå modellproblemer når man skal forsøke å belyse innvandringens effekt i subnasjonale studier av variasjonen i oppslutningen til høyrepopulistiske partier. Argumentet til artikkelforfatterne er at modellen blir feilspesifisert når den skal fange opp innvandrer-tette områder, som enkelte av Paris sine forsteder (Arzheimer og Carter 2009:342). Forskerne peker her på at Front National (FN), i henhold til den teoretiske forventningen om at en høy konsentrasjon av innvandrere og arbeidsledige gagnar partiet, får lavere oppslutning enn modellen tilsier. Modellfeilen oppstår ifølge Arzheimer og Carter (2009:342) fordi Front National vil kunne mobilisere mange velgere på grunn av mye innvandring - men kun blant velgere som selv ikke er innvandrere.

Samtidig er Arzheimer og Carters (2009) sentrale poeng at man ved å analysere aggregerte data for disse årsakssammenhengene ikke klarer å adskille forskjellige effekter – og interaksjonen mellom disse. Her anvendte Givens (2005:71) en annen innfallsvinkel, hvor hun opplyste at hennes studie ikke hadde som mål å antyde individuelle valg - men i stedet ville teste hvorvidt, og i hvilken grad, radikale høyrepartier får høyere oppslutning i områder med flere innvandrere og arbeidsløse enn det respektive landsgjennomsnittet:

“A positive relationship between the vote for the radical right and the rate of unemployment or immigrants in a region does not necessarily indicate that the unemployed (or immigrants) are voting for the radical right. An “ecological fallacy” can occur when aggregate data are used to infer individual-level relationships. The point of this analysis is not to infer individual behavior. This analysis will simply test if the vote for the radical right is higher in regions where unemployment and immigration are high” (Givens 2005:71).

En lignende fortolkning av resultatene fra subnasjonale analyser har Jackman og Volpert (1996):

“Instead, we are simply proposing that high aggregate rates of unemployment reveal mediocre economic performance that provides an especially propitious context for political crusades of the form favored by the extreme right, whose electoral support we therefore expect to increase directly with unemployment” (Jackman og Volpert 1996:508).

Denne innfallsvinkelen vil også denne studien anvende. Det sentrale er å kartlegge og analysere hvilke samfunnsforhold – eller sågar hvilken *type* samfunn – som ser ut til å ganne høyrepopulistiske partier. Analysen prøver dermed ikke, som Kestilä og Söderlunds (2007) analyse, å si noe om individuelle valg. Den sikter derimot på å kartlegge hvilken (kommunal) sosial og politisk kontekst som ganner Dansk Folkeparti. Studien følger dermed i høy grad den samme oppbygningen som lignende studier har brukt de senere årene – hvor det sentrale er å teste ulike forklaringsmodeller for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk oppslutning (Rydgren og Ruth 2011; Fitzgerald og Lawrence 2011).

Fordeler ved subnasjonale studier

Studier av subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning har enkelte fordeler sammenlignet med lignende forskningsdesign innen forskningsfeltet. Givens (2005:73) argumenterer for at studier på nasjonalt nivå overser variasjonen i høyrepopulistisk oppslutning *innad i land* – og viser i den sammenhengen til at de fleste politiske partier gjør det bedre i enkelte regioner enn andre. Samtidig viser Givens (2005:73) til at studier på nasjonalt nivå overser subnasjonale konsentrasjoner av eksempelvis innvandrere og arbeidsledige innad i land. Kestilä og Söderlund (2007:775) argumenterer på sin side for at studier på det subnasjonale nivået øker antall observasjonsheter – samtidig som man ikke trenger å ta høyde for ideologiske eller idiosynkratiske forskjeller mellom partier, som ved studier på det nasjonale nivået. Givens (2005:76) viser for øvrig til at stadig flere som forsker på høyrepopulisme anvender aggregerte data – blant annet for å slippe problemer assosiert med surveydata. Studiens datagrunnlag er også tema for neste underkapittel.

3.2 Datagrunnlag

Midtbø (2007:23) argumenterer for at man alltid bør velge datakilder med omhu. En fare ved upålitelige data er at det kan gi upålitelige resultater med lav troverdighet, ifølge Midtbø (2007:23). For å analysere et dansk politisk partis oppslutning og trekk ved danske kommuner har jeg derfor valgt å hente statistikk fra landets offisielle statistikkbyrå. Danmarks Statistik (DST) er Danmarks offisielle statistikkbyrå, underlagt økonomi- og innenriksdepartementet (Danmarks Statistik. Om Danmarks Statistik). Studiens datagrunnlag er derfor hentet fra DST. Samtlige data og dermed variabler er fra denne kilden (Danmarks Statistik. Statistikbanken). I operasjonaliseringen av variablene vil jeg spesifisere hvilket år variabelens data er hentet fra, slik at analysen blir

etterprøvnbar (Midtbø 2007:24). Studien er en tverrsnittsanalyse, det vil si at dataene på variablene er innsamlet på ett tidspunkt (Midtbø 2007:23).

3.3 Operasjonalisering av variabler

Jeg vil i det følgende underkapittel operasjonalisere studiens variabler. Formålet med operasjonaliseringen er å skape et bindeledd mellom abstrakte begreper og konkrete data (Midtbø 2007:25).

Denne studien søker å belyse hvorvidt eksisterende forklaringsmodeller for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk oppslutning kan forklare variasjonen i DFs oppslutning. For å teste forklaringsmodellene vil jeg derfor følge tidligere studiers operasjonalisering av variablene. Hvor jeg ikke har anvendt eller funnet sammenlignbare data vil jeg problematisere og diskutere forskjellene. Variablene bygger på offisiell statistikk. Variablene har derfor høy reliabilitet (Midtbø 2007:25).

Et annet aspekt ved operasjonaliseringen av variabler er hvorvidt variablene evner å representere de teoretiske begrepene (Midtbø 2007:25). I og med at jeg har valgt å følge tidligere studiers operasjonalisering for å få sammenlignbare variabler og tilhørende funn, anser jeg ikke dette som et problem i denne analysen.

Et tredje forhold knyttet til operasjonalisering av variabler er hvorvidt resultatene er gyldige utover utvalget, definert som ekstern validitet (Midtbø 2007:25). Analysen er en populasjonsstudie, dvs. den inneholder ikke et utvalg av danske kommuner, men hele populasjonen. Målet med analysen er ikke å generalisere studiens funn til andre europeiske land med høyrepopulistiske partier. Studiens mål er å kartlegge i hvilken grad eksisterende forklaringsmodeller kan forklare variasjonen i DFs oppslutning. Likevel vil funn fra denne studien, som bekrefter funn fra tidligere studier, styrke teoriene (Landman 2000:92).

Alle variablene i datasettet er *metriske variabler*. Dette innebærer at variablene ikke inneholder koder, men faktiske tall som er meningsfylte i seg selv (Midtbø 2007:33). En metrisk variabel består av gjensidig utelukkende verdier. I tillegg eksisterer det en målbar avstand mellom verdiene.

3.3.1 Avhengig variabel: DFs oppslutning

For å analysere hvilken politisk og sosial kontekst som gir DF har jeg valgt å analysere partiets oppslutning på kommunalt nivå. Det kommunale nivået gir meg flere observasjonsheter enn det regionale nivået, og jeg unngår dermed problemer knyttet til få observasjonsheter (Landman 2000:92). Jeg har valgt å operasjonalisere partiets oppslutning til å gjelde oppslutningen ved Folketingsvalget 15/09-2011, på kommunalt nivå. Dette gjør jeg fordi valget ligger nærmest i tid. Jeg får dermed mulighet, via bivariate og multivariate analyseteknikker, til å se hvordan trekk ved danske kommuner korrelerer med DFs oppslutning. De kommunale dataene fra Folketingsvalget 2011 ble oversendt etter en forespørsel per e-post til DST. Dette skyldes at statistikkbyrået, via sine hjemmesider, kun har offentliggjort valgresultatene fra stemmelokalene, og ikke kommunene. Variabelens målenivå er i prosent, og dermed på forholdstallsnivå (Eikemo og Clausen 2007:21).

Operasjonaliseringen av variabelen er i tråd med tilsvarende studier utført de seneste årene. Fitzgerald og Lawrence (2011:843) og Rydgren og Ruth (2011:213) operasjonaliserte oppslutningen til henholdsvis SVP og SD ved å analysere partienes oppslutning på kommunalt nivå.

I Appendix 1b har jeg utført tre separate regresjonsanalyser med de danske partiene Socialistisk Folkeparti (SF), Socialdemokraterne (S) og Venstre (V) for å teste funnenes robusthet. Dette er etter modell fra Fitzgerald og Lawrence (2011:840), som ville analysere hvorvidt indikatorene på sosial samhörighet kunne forklare den subnasjonale variasjonen til andre sveitsiske partier. Variablene som måler oppslutningen til de tre nevnte partiene følger samme operasjonalisering og datagrunnlag som for DFs vedkommende.

3.3.2 Uavhengige variabler

Innvandring (totalt)

Den totale kommunale innvanderbefolkningen anvendes som forklaringsvariabel i både Rydgren og Ruths (2011) og Fitzgerald og Lawrences (2011) studier. Variabelens teoretiske bakgrunn kan knyttes til etnisk konfliktteori. Jeg har valgt å operasjonalisere denne variabelen til å gjelde den prosentmessige andelen innvandrere og etterkommere i kommunene. Innvandringsdataene er fra tredje kvartal 2011, slik at jeg tar høyde for den aktuelle befolkningssammensetningen ved valget. Dataene inkluderer alle med utenlandsk statsborgerskap og deres etterkommere. Når det kommer til etterkommerne, følger jeg DST sin definisjon:

”Efterkommere er født i Danmark. Ingen af forældrene er både danske statsborgere og født i Danmark. Når en eller begge forældre, der er født i Danmark, opnår dansk statsborgerskab, vil deres børn ikke blive klassificeret som efterkommere. Fastholder danskfødte forældre imidlertid begge et udenlandsk statsborgerskab, vil deres børn blive klassificeret som efterkommere” (Danmarks Statistik. Befolkning og valg).

‘Vestlig’ og ‘øvrige’ innvandring

Variabelen ‘innvandring (totalt)’ brytes ned i to grupper. Begrunnelsen for dette er knyttet til både faglitteraturens teoretiske forventninger og funn fra tidligere studier (Rydgren og Ruth 2011; Coffe et. al 2007). Lignende subnasjonale studier har operasjonalisert dette på flere forskjellige måter. Den sentrale teoretiske motivasjonen for kategoriseringen har vært å analysere hvorvidt innvandrernes opprinnelsesland eller -region spiller en rolle i oppslutningen til høyrepopulistiske partier. Bowyer (2008:615) undersøkte i hvilken grad engelske subnasjonale enheter med en høy andel svarte, indiske eller pakistanske innvandrere var mer tilbøyelige til å stemme på British National Party (BNP). Rydgren og Ruth (2011:213) brøt ned den totale andelen innvandrere i tre grupper; nordiske innvandrere, ikke-europeiske innvandrere og innvandrere fra et EU eller EFTA-land. Coffe et. al (2007:146) delte inn innvandrerbefolkningen i to kategorier: innvandrere fra Tyrkia, Algerie, Tunisia og Marokko og ‘andre innvandrere’. Lubbers, Gijsberts og Scheepers (2002:358) analyserte på sin side hvilken effekt andelen ikke-europeiske statsborgere hadde på oppslutningen om høyrepopulistiske partier.

På bakgrunn av tidligere studiers operasjonalisering og faglitteraturens teoretiske forventninger deler jeg innvandrerbefolkningen inn i to grupper; vestlige og øvrige innvandrere. Jeg får dermed testet for hvorvidt økonomisk rasjonalitet eller kulturell distanse er avgjørende for å forklare variasjonen i DFs oppslutning i danske kommuner (Rydgren og Ruth 2010:215). DST deler den totale innvandrerbefolkningen inn i to grupper; vestlige og ikke-vestlige innvandrere. Statistikkbyrået definerer gruppene slik:

”Vestlige lande omfatter Norden, EU-lande samt Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, Canada, USA, Australia og New Zealand. Ikke-vestlige lande omfatter alle øvrige lande” (Danmarks Statistik. Befolkning og valg).

Kategorien ‘vestlige innvandrere’ inkluderer ikke-europeiske land som USA og Australia. Jeg velger derfor i fortsettelsen å bruke kategoriseringen «vestlig innvandring» for denne variabelen.

Når det kommer til de innvandrerne DST definerer som ikke-vestlige innvandrere vil jeg i fortsettelsen bruke betegnelsen «øvrig innvandring». Dette gjør jeg fordi begrepet omfatter svært forskjellige land, fra høyst ulike regioner, og det blir dermed blir mer presist å definere denne gruppen som *øvrige*, i den grad man bør definere kategorier ut i fra hva de *er*, og ikke hva de *ikke* er (Midtbø 2007:31). Dataene for disse variablene er for øvrig fra tredje kvartal 2011, altså i samme kvartal som Folketingsvalget 2011.

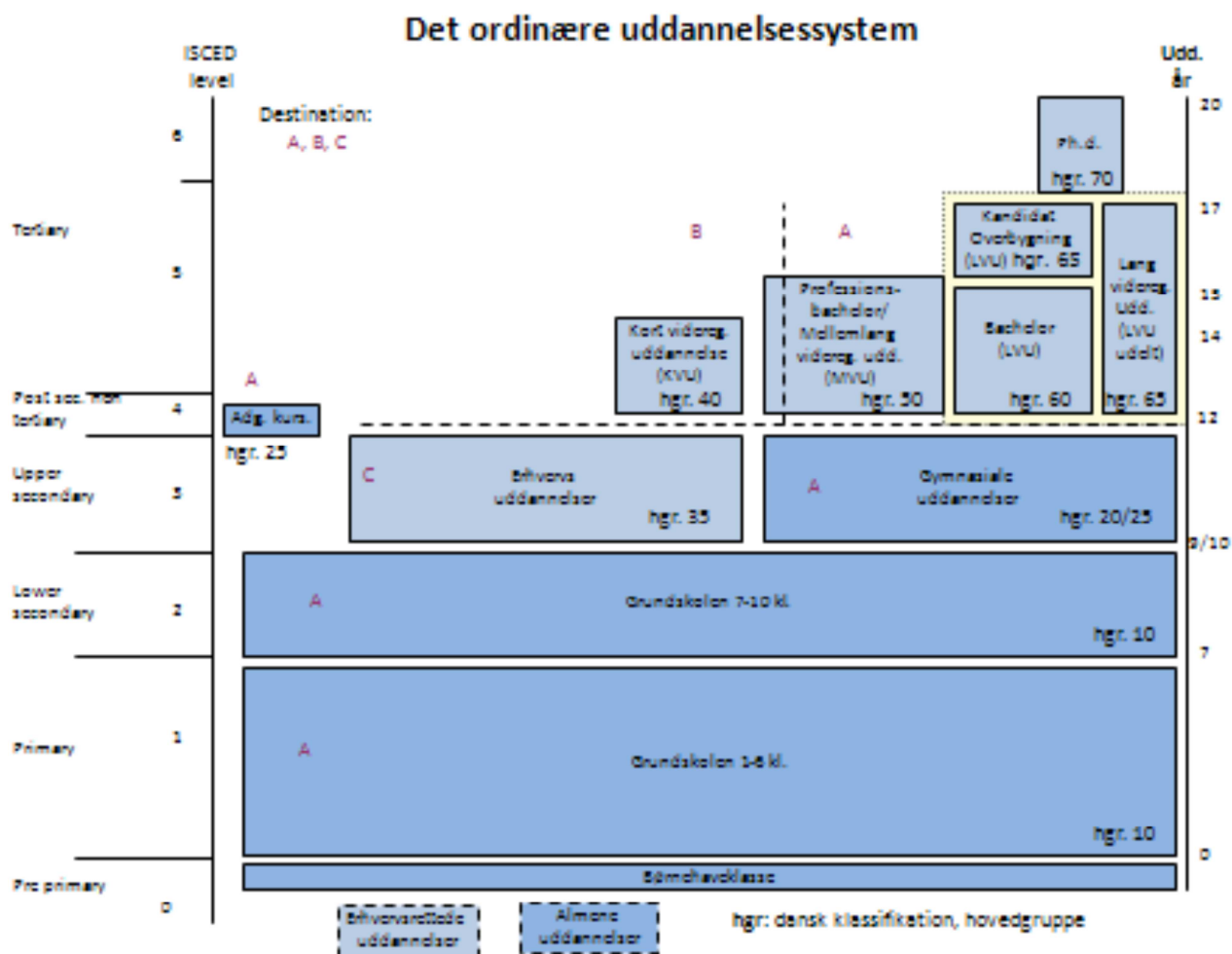
Befolkningsstørrelse

Variabelen ‘befolkningsstørrelse’ måler de kommunale innbyggertallene i Danmarks 98 kommuner. Dataene er fra tredje kvartal 2011, før valget (Danmarks Statistik. Befolkning og valg). Jeg har omkodet variabelen slik at den uttrykker antall tusen innbyggere. På denne måten blir blant annet helningskoeffisientene i den multivariate regresjonsanalysen lettere å fortolke. Den teoretiske begrunnelsen for å inkludere variabelen kan blant annet knyttes til etnisk konfliktteori, hvor slik konflikt i henhold til teorien vil være mer fremtredende på mindre steder (Rydgren og Ruth 2011:212).

Utdanning

Studien operasjonaliserer tre forskjellige mål på ‘utdanning’. Dette skyldes at tidligere og sammenlignbare studier har operasjonalisert dette begrepet på ulike måter – avhengig av om sosial marginalisering eller tesen om moderniseringstapere har blitt anvendt som forklaringsmodell (Rydgren og Ruth 2011; Fitzgerald og Lawrence 2011). For at mine metodiske valg skal bli tydeligere i denne sammenhengen har jeg inkludert en illustrasjon fra DST (Danmarks Statistik, Uddannelsesstatistikkens manual) som viser utdannelsessystemets oppbygning og kategoriene DST har anvendt når de har innsamlet data (Figur 3.3):

Figur 3.3 Utdannelsessystemet i Danmark

Grunnskoleutdanninge

Grunnskoleutdanninge ble brukt som variabel av Fitzgerald og Lawrence (2011:838) for å undersøke tesen om moderniseringstaperen som forklaringsmodell for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk oppslutning. Dette operasjonaliseres til å gjelde de to nederste kategoriene i Figur 3.3, altså grunnskoleutdanninge (1-10 kl.) som høyest fullførte utdanninge. De opprinnelige dataene er i absolutte tall, og beskriver antallet mellom 15 og 69 år med grunnskoleutdanninge som høyest fullførte utdanninge (Danmarks Statistik. Utdanninge og viden). Dataene er fra valgåret 2011. Disse dataene har jeg igjen delt på antall borgere mellom 15 og 69 år i kommunene. Variabelen 'grunnskole' uttrykker dermed den prosentmessige andelen mellom 15 og 69 år med grunnskoleutdanninge i kommunene.

Kort utdanninge

‘Kort utdanning’ ble operasjonalisert av Fitzgerald og Lawrence (2011:838) til å gjelde borgere som hadde fullført en grad utover obligatorisk skolegang. Dette operasjonaliserer jeg til å gjelde andelen med en utdanningsgrad utover grunnskolen – slik at dette gjelder de to kategoriene i ‘upper secondary’ i Figur 3.3. Jeg følger samme fremgangsmåte som for ‘grunnskoleutdanning’, slik at denne variabelen uttrykker den prosentmessige andelen på kommunalt nivå mellom 15 og 69 år - med denne type utdanning som sin høyest fullførte utdanning. Dataene er fra 2011 (Danmarks Statistikk. Utdanning og viden).

Høy utdanning

‘Høy utdanning’ operasjonaliserer jeg til å gjelde de gjenværende utdanningskategoriene fra Figur 3.3. Rydgren og Ruth (2011:208) operasjonaliserte ‘høy utdanning’ til å gjelde den prosentmessige andelen av befolkningen med en høyere utdanning - med minst tre års varighet. En forskjell mellom min og deres operasjonaliserte variabel er dermed at jeg inkluderer de med «korte videregående utdanninger» – dvs. en toårig grad. Relativt flere vil dermed bli dekket av denne operasjonaliseringen enn i Rydgren og Ruths (2011) operasjonalisering. For øvrig er også denne variabelens data fra 2011 og omkodet slik at den angir prosentandelen med en høy utdanning (Danmarks Statistikk. Utdanning og viden).

Kriminalitet

Kriminalitet har blitt anvendt som forklaringsvariabel i bl.a. Rydgren og Ruth (2011) og Lewis-Beck og Mitchells (1993) studier. Variabelen kan knyttes til etnisk konfliktteori. Begge studiene har operasjonalisert begrepet til å gjelde ‘kriminalitetsraten’, dvs. antall lovbrudd per tusen innbyggere på det aktuelle subnasjonale nivået av interesse (Rydgren og Ruth 2013:213; Lewis-Beck og Mitchell 1993:124). Jeg velger å følge den samme operasjonaliseringen som de to nevnte studiene. Dette gjør jeg ved å dele det totale antallet av forbrytelser på antall innbyggere, for deretter å gange med tusen – slik at variabelen uttrykker antall lovbrudd per tusen innbyggere i kommunene (Danmarks Statistikk. Levevilkår).

Gjennomsnittsinntekt

Kommunale økonomiske forhold har blitt brukt i flere tidligere studier av subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk oppslutning. De økonomiske forholdene er relevante i den grad de er indikatorer på sosial marginalisering. Rydgren og Ruth (2013:213) operasjonaliserte begrepet ved å konstruere

en variabel som uttrykte det kommunale bruttonasjonalproduktet (BNP) per innbygger. Jeg har valgt å utføre en lignende operasjonalisering. Variabelen 'gjennomsnittsinntekt' uttrykker den kommunale gjennomsnittsinntekten i 2010. Jeg har valgt å operasjonalisere begrepet ved å bruke DSTs definisjon av inntekt:

”Indkomst i alt er lig summen af personens/familiens erhvervsindkomst, overførselsindkomst, formueindkomst brutto og anden ikke-klassificerbar indkomst. Indkomst i alt kan også opgøres som samlet indkomst fratrukket beregnet lejeværdi af egen bolig” (Danmarks Statistik. Arbejde, løn og indkomst).

Dataene er på kommunalt nivå, og beskriver dermed den kommunale gjennomsnittsinntekten. Jeg har valgt å omkode variabelen på samme måte som variabelen 'befolkningsstørrelse'. Variabelen oppgir dermed antall tusen danske kroner (DKK), slik at helningskoeffisientene i de multivariate regresjonsmodellene blir lettere å fortolke.

Arbeidsledighet

En annen indikator på sosial marginalisering er arbeidsledighetsnivåene. I denne studien operasjonaliserer jeg begrepet til å gjelde den kommunale arbeidsledigheten en måned før parlamentsvalget. Operasjonaliseringen er i tråd med Rydgren og Ruth (2011:213) og Fitzgerald og Lawrences (2011:843) operasjonaliseringer. Dataene er fra august 2011 – og beskriver andelen fulltidsledige i prosent av arbeidsstyrken (Danmarks Statistik. Arbejde, løn og indkomst).

Pendlingsavstand

En indikator på sosial samhörighet og sosial desintegrasjon i Fitzgerald og Lawrences (2011:843) analyse er andelen som arbeider i kommunen de bor i. Jeg har valgt å operasjonalisere denne dimensjonen til å gjelde den gjennomsnittlige, kommunale pendlingsavstanden. Dette skyldes at jeg ikke har lyktes i å frembringe identiske data. Samtidig opererer DST (Danmarks Statistik. Arbejde, løn og indkomst) med et mål på hvor langt borgerne i en kommune gjennomsnittlig pendler. Variabelens målenivå er i kilometer. 'Pendlingsavstand' uttrykker dermed den gjennomsnittlige pendlingsavstanden, i kilometer, borgerne i danske kommuner reiser mellom arbeid og bosted.

Operasjonaliseringen, og selve variabelen, er dermed ulik i min og Fitzgerald og Lawrences (2011) studie. Den sentrale dimensjonen Fitzgerald og Lawrence (2011:837) ønsket å belyse ved å inkludere variabelen 'pendling' var å kartlegge i hvilken grad borgerne oppholdt seg utenfor sine

lokalsamfunn og i hvilken grad de arbeidet med mennesker som ikke bodde i deres egne lokalsamfunn. 'Pendlingsavstand' måler i høy grad den samme dimensjonen – da en høy verdi på variabelen vil være assosiert med de samme trekkene. Pendlingsdataene er for øvrig fra 2011.

Boligeiere

En annen indikator på sosial samhörighet og sosial desintegrasjon som Fitzgerald og Lawrence (2011) lanserer, er den prosentmessige andelen av befolkningen som bor i en leilighet de selv eller familien eier. Jeg operasjonaliserer begrepet på en tilsvarende måte, hvor jeg anvender offisiell statistikk over antallet som bor i eierleiligheter (Danmarks Statistik. Levevilkår). Dette deler jeg igjen på antall innbyggere i kommunen, slik at variabelen uttrykker den prosentmessige andelen av befolkningen som bor i en leilighet de selv eller familien eier. Dataene er også for denne variabelens vedkommende fra valgåret 2011.

Venstresidens styrke

Rydgren og Ruth (2011) anvendte vestresidens oppslutning ved det foregående lokalvalget som en forklaringsvariabel i sine analyser. Rent praktisk gjorde artikkelforfatterne dette ved å slå sammen oppslutningen til partiene Socialdemokraterna og Vänsterpartiet ved lokalvalget i 2006. Den teoretiske begrunnelsen for inklusjonen av variabelen var at 'venstresidens styrke' ville virke som et skjold mot høyrepopulistiske partiers appell til arbeiderklassen (Rydgren og Ruth 2011:212).

Rydgren og Ruth (2011) definerte ikke 'venstresiden', men operasjonaliserte begrepet til å gjelde to politiske partier. Bille og Pedersen (2004:209) definerer partiene Enhedslisten (EL), Socialistisk Folkeparti (SF) og Socialdemokraterne (S) som tilhørende 'venstresiden' i dansk politikk. Samtidig analyserte Rydgren og Ruth (2011) oppslutningen til partiene ved det foregående lokalvalget. Det forrige avholdte lokalvalget i Danmark ble holdt i 2009. Jeg operasjonaliserer dermed denne variabelen til å gjelde EL, SF og S sin kommunale oppslutning ved kommunalvalget i 2009 (Danmarks Statistik. Befolkning og valg). Variabelens målenivå er i prosent.

Næringsstruktur

Fitzgerald og Lawrence (2011:838) ønsket å analysere tesen om *moderniseringstaperen* ved å teste hvorvidt andelen ansatte i primær- og sekundærnæringer på kommunalt nivå korrelerte med oppslutningen om SVP. Etter definisjon fra Store Norske Leksikon (Primærnæringer 2009)

operasjonaliserer jeg 'primærnæring' til å gjelde andelen av de sysselsatte som er ansatt i en næring som fremstiller råstoffer, f. eks jordbruk og fiske.

Av de ulike bransjene DST (Danmarks Statistik. Arbejde, løn og inkomst) samler inn data fra, inkluderer jeg de følgende næringene som primærnæringer; landbruk, skogbruk, fiskeri og råstoffutvinning. Samtidig tar jeg høyde for hvilken andel dette utgjør av den totale sysselsettingen. Jeg får dermed samme målenivå (prosent) som i Fitzgerald og Lawrence (2011) sitt studium.

Sekundærnæringer defineres på sin side som industri og andre råvarebearbeidende næringer av Store Norske Leksikon (Sekundærnæringer 2009). Dette operasjonaliserer jeg til å gjelde sysselsatte i følgende bransjer; føde-, drikke- og tobakksvareindustri, tekstil- og lærindustri, tre- og papirindustri, oljeraffinerier, kjemisk industri, medisinsk industri, plast-, glass- og betongindustri, metallindustri, elektronikkindustri, maskinindustri, transportmiddelindustri, møbel og annen industri og fremstilling av elektronisk utstyr (Danmarks Statistik. Arbejde, løn og inkomst). Dette antallet omkoder jeg slik at det uttrykker den prosentmessige andelen sysselsatt i disse bransjene av den totale sysselsettingen.

3.4 Valg av metode

I denne delen av oppgaven redegjør jeg for studiens valg av metode. Samtidig vil jeg presentere ulike fordeler og potensielle svakheter ved studiens analyseteknikker. Først er det imidlertid viktig å understreke at studien er en *tverrsnittsanalyse* (Midtbø 2007:23). Alle dataene er med andre ord innhentet på *ett* tidspunkt. Hensikten med tverrsnittsanalysen er å studere variasjon og samvariasjon på ett bestemt tidspunkt (Skog 2004:71). Dette er det knyttet en del fordeler og ulemper til. Midtbø (2007:23) viser til at tverrsnittsanalysen er en populær analyseteknikk i samfunnsvitenskapen. Dette skyldes to forhold. For det første skyldes det problemstillinger knyttet til datatilgjengelighet. En annen årsak til analysens popularitet er at den er mindre komplisert enn tidsserie- og panelanalyser. Tverrsnittsanalysen har imidlertid enkelte svakheter. En av dem er at den ikke tar høyde for tidsaspektet, som i en panelanalyse. Dette skyldes at man bare har informasjon på ett enkelt tidspunkt (Skog 2004:73). Dette fører til at man ikke kan være sikker på at X (årsaken) kommer før Y (virkningen) i tid. Grunnet oppgavens problemstilling, og lignende studiers oppbygning, ser jeg likevel ikke på dette som et problem (Fitzgerald og Lawrence 2011; Rydgren og Ruth 2011). Det sentrale er å kartlegge den sosiale og politiske konteksten på ett bestemt tidspunkt.

3.4.1 Bivariat korrelasjonsanalyse

Jeg vil anvende bivariate korrelasjonsanalyser av teoretiske og metodiske årsaker. For å få et bedre bilde av de uavhengige variabelenes effekt på DFs oppslutning vil jeg anvende bivariate korrelasjonstester. Slike korrelasjonstester er uten avhengige eller uavhengige variabler, og man måler dermed graden av samvariasjon mellom to variabler (Eikemo og Clausen 2007:53). Det sentrale er å kartlegge hvorvidt mye av en variabel henger sammen med mye av annen variabel (Midtbø 2007:49).

En fordel med den bivariate korrelasjonsanalysen er at den gir noen enkle og informative statistiske mål som kan uttrykke retningen og styrken mellom variabler (Midtbø 2007:47). Et av disse målene er korrelasjonskoeffisienten mellom to variabler, som uttrykker hvorvidt det eksisterer samvariasjon mellom variablene (Skog 2004:213).

Det mest brukte korrelasjonsmålet for metriske variabler er Pearsons korrelasjonskoeffisient (R) (Midtbø 2007:51; Eikemo og Clausen 2007:53). Det er også dette målet jeg vil oppgi i de bivariate korrelasjonsanalysene, sammen med *signifikansverdiene* (p -verdiene). Signifikansverdiene sier noe om sammenhengene er reelle eller kan skyldes tilfeldigheter (Midtbø 2007:58). Det er vanlig å operere med ett signifikansnivå. Dette nivået definerer godtakings- og forkastingsområdet for nullhypotesen, dvs. at det ikke eksisterer en sammenheng mellom de variablene man analyserer (Midtbø 2007:64). Midtbø (2007:63-66) anbefaler at man oppgir et signifikansnivå, men advarer samtidig mot å bruke skarpe skiller.

Jeg opererer med et signifikansnivå på 5 prosent, men oppgir samtlige variabelers signifikansnivå for diskusjon og for å unngå det Midtbø (2007:65) karakteriserer som «rigide enten-eller-beslutninger». En annen fordel ved å oppgi signifikansnivåene er at utenforstående kan studere analysen og selv gjøre seg opp en mening om nullhypotesen bør forkastes eller beholdes (Midtbø 2007:66). I tillegg er signifikansnivået kun ett aspekt ved fortolkningen av analysene. Midtbø (2007:68) advarer om at man ikke må bli så opptatt av statistisk signifikans at man glemmer å tolke retningen og styrken på de sammenhengene man finner.

En annen årsak til at jeg bruker bivariate korrelasjonsanalyser er at både Rydgren og Ruth (2011) og Fitzgerald og Lawrence (2011) bruker indekser og interaksjonsvariabler. Å finne den bivariate sammenhengene er dermed nyttig, i den grad noen av disse konstruerte variablene forutsetter at variabelenes effekt på avhengig variabel har samme retning (+/-).

3.4.2 Multivariat regresjonsanalyse

For å besvare studiens problemstilling og teste forklaringsmodellene lansert av Rydgren og Ruth (2011) og Fitzgerald og Lawrence (2011) vil jeg anvende multivariate regresjonsanalyser. Den multivariate regresjonsanalysen estimerer effekten av en uavhengig variabel på Y – men kontrollerer samtidig for effekten av andre uavhengige variabler (Eikemo og Clausen 2007:59). Ved å kontrollere for andre uavhengige variabler får jeg rendyrket effekten en uavhengig variabel har på den avhengige variabelen (Skog 2004:59). Den multivariate regresjonsanalysen «kontrollerer for» andre variabler ved at andre variabler holdes konstant, slik at man får identifisert effekten av hver variabel (Midtbø 2007:97). På den måten blir effekten de ulike variablene har på den avhengige variabelen ikke «sammenblandet» med hverandre, men tatt høyde for.

Midtbø (2007:97) viser til at en multivariat regresjonsanalyse gir et mer helhetlig og dekkende bilde av de sammenhengene man studerer. En årsak til dette er, ifølge Midtbø (2007), at man får testet flere forklaringsvariabler i samme modell. Midtbø (2007:96) påpeker at regresjonsanalyser med *en* forklaringsvariabel som regel er underspesifiserte – noe som kan gi misvisende resultater.

Fordelen med den multivariate regresjonsanalysen er altså at den er et verktøy som kontrollerer for mellomliggende variabler som representerer andre mekanismer enn den man er særskilt interessert i (Skog 2004:259).

En annen styrke med en multivariat regresjonsanalyse er at man kan finne ut hvor stor samlet forklaringskraft ett sett uavhengige variabler har på det fenomenet (den avhengige variabelen) man studerer (Skog 2004:259; Midtbø 2007:97). I tillegg får jeg, via den multivariate regresjonsanalysen, kontrollert for ulike bakenforliggende faktorer som kan gi opphav til *spuriøsitet*. En spuriøs korrelasjon er en falsk korrelasjon - for eksempel hvis en variabel ligger før både årsak og virkning i tid (Skog 2004:54). En annen fordel med den multivariate regresjonsanalysen er at den evner å skille mellom direkte og indirekte sammenhenger ved å ta høyde for mellomliggende variabler (Skog 2004:214).

En forskjell mellom korrelasjonsanalysen og regresjonsanalysen er at den sistnevnte analyseteknikken kvantifiserer sammenhengene. Dette innebærer at den kan avdekke hvor mye Y øker eller avtar ved en enhets økning i X (Skog 2004:214).

En annen fordel med den multivariate regresjonsanalysen er at man får mulighet til å sammenligne R² (forklart varians) mellom ulike modeller, bestående av ulike sett av variabler (Skog 2004:270).

En svakhet ved R² er at den aldri avtar hvis man legger til en ny forklaringsvariabel (Midtbø 2007:104). Grunnet dette anvender jeg målet *justert R²* i mine modeller. Dette målet på modellens forklaringskraft tar høyde for antall forklaringsvariabler og utvalgsstørrelsen – og vil alltid være lavere enn R² (Eikemo og Clausen 2007:61; Midtbø 2007:104-105). Justert R² kan imidlertid ikke sammenlignes mellom modeller med forskjellige avhengige variabler eller utvalg (Midtbø 2007:105). Samtidig brukte også Rydgren og Ruth (2011) dette målet i deres modell. I henhold til oppgavens problemstilling er det sentralt å belyse hvilken overordnet teori (sosial marginalisering, etnisk konflikt, o.l.) som i høyest grad forklarer variasjonen i DFs oppslutning. Det er derfor analytisk interessant å se hvilken teori som forklarer *relativt* mest av variasjonen i avhengig variabel *innad* i studiene. I den multivariate regresjonsanalysen vil jeg derfor oppgi likheter og forskjeller mellom justert R² i min og Rydgren og Ruths (2011) modell.

Den multivariate regresjonsanalysen bygger på en rekke forutsetninger. Tre av disse er at modellen skal ha normalfordelte residualer og ha fravær av multikollinearitet og heteroskedastisitet (Eikemo og Clausen 2007:112). Disse forutsetningene har jeg testet for, og vedlagt i Appendiks 1a. Grunnet multikollinearitet ble enkelte variabler utelatt fra de multivariate regresjonsmodellene.

4.0 Bivariat korrelasjonsanalyse

Innledning

I det følgende kapittelet gjennomføres en rekke bivarierte korrelasjonsanalyser for å studere samvariasjonen mellom DFs oppslutning og kontekstuelle trekk ved danske kommuner. I neste kapittel vil jeg utføre multivariate regresjonsanalyser, hvor jeg vil kontrollere for bakenforliggende og mellomliggende faktorer i en regresjonsmodell. De bivarierte analysene vil anvendes for diskusjon og sammenligning med funnene fra de multivariate analysene. Det sentrale er å finne sterke og signifikante sammenhenger og eventuelle avvikende mønstre. Den bivarierte korrelasjonsanalysen gir svar på om mye av en bestemt variabel samvarierer med mye av en annen variabel (Midtbø 2007:48). Dette anser jeg som analytisk fruktbart i en studie av den subnasjonale variasjonen til et politisk parti.

Den bivarierte korrelasjonsanalysen er en korrelasjonstest, men man kan ut i fra dette ikke fastslå kausale forbindelser (Eikemo og Clausen 2007:55). Den bivarierte korrelasjonsanalysen avdekker samvariasjon, hvor man kan finne ut hvorvidt høye eller lave verdier på den ene variabelen samvarierer med tilsvarende verdier på en annen variabel. I forhold til mitt forskningsspørsmål er

det i høy grad denne type korrelasjoner som er av interesse. Dette skyldes blant annet at jeg har informasjon om alle enhetene i universet, dvs. danske kommuner. Hvorvidt bestemte egenskaper (gjennomsnittsinntekt, andel innvandrere, kriminalitetsraten) samvarierer med DFs oppslutning er derfor analytisk interessant (Eikemo og Clausen 2007:55). I tillegg er det teoretisk fruktbart å analysere hvorvidt slik samvariasjon forsvinner eller holder seg i en multivariat modell som kontrollerer for flere faktorer.

I de bivariate korrelasjonsanalysene ønsker jeg ikke å predikere hvor mye DFs oppslutning øker hvis eksempelvis arbeidsledigheten øker med en prosent. Dette vil jeg derimot få kartlagt og analysert i den multivariate modellen (jfr. 5.0). Samtidig er det en metodisk fordel at bivariate korrelasjonstester ikke anvender en uavhengig og avhengig variabel. Flere forskere peker på at forholdet mellom årsak og virkning i studier av subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk oppslutning rent analytisk kan være uklart:

”Socioeconomic variables do play a role in the radical right vote; however, the variables used in this analysis are not sufficient to explain differences in the level of success of the radical right. It is important to note that cause and effect are not clear. Radical right parties in France and Austria could be expending more resources in regions where unemployment and immigrants are considered a problem, or voters in these areas may be more responsive to the message of the radical right” (Givens 2005:85).

Struktur

Jeg har valgt å inndelegge underkapitlene over variablene tematisk. I 4.1 vil jeg utføre bivariate korrelasjonsanalyser over studiens demografiske variabler. Sentrale variabler jeg vil gjennomgå er ulike mål på innvandring og befolkningsstørrelse. I 4.2 følger korrelasjonsanalyser over variabler som omhandler sosiale forhold (kriminalitet, utdanning), før jeg i 4.3 fokuserer på økonomiske forhold (arbeidsledighet, gjennomsnittsinntekt). I 4.4. utfører jeg bivariate korrelasjonsanalyser over variablene som fungerer som indikatorer på sosial samhörighet og sosial desintegrasjon (pendlingsavstand, boligeiere). I 4.5 fokuserer jeg på studiens øvrige variabler (partidynamikk, næringsstruktur). Avslutningsvis oppsummerer jeg de mest sentrale funnene og tendensene fra de bivariate korrelasjonsanalysene.

Den deskriptive statistikken inkluderes i denne delen av oppgaven for å få mer helhet i analysen (spredning og korrelasjon samlet). Jeg har valgt å ta med minimums- og maksimumsverdien for å

illustrere den høyeste og laveste verdien på studiens variabler. I tillegg tar jeg med gjennomsnittet, som sier noe om den typiske verdien, og standardavviket, som uttrykker variasjonen rundt den typiske verdien (Midtbø 2007:39). Når jeg refererer til bakgrunnstallene siktes det til rådataene (datasettet), hvor jeg kommenterer hvorvidt det er noen tydelige geografiske mønstre. Den deskriptive statistikken og de bivarierte korrelasjonsanalysene blir presentert i sin helhet - både signifikante og ikke-signifikante funn. Dette gjør jeg for å kunne diskutere endringer i variabelenes signifikans, fortegn og styrke i den multivariate modellen.

I analysen vil jeg fortløpende sammenligne korrelasjoner og deskriptiv statistikk med de to studiene jeg i særlig grad har valgt å vektlegge som sammenligningsgrunnlag i denne studien. Studiene det gjelder er Rydgren og Ruths (2011) analyse av den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til Sverigedemokratarna (SD) og Fitzgerald og Lawrences (2011) tilsvarende analyse av Schweizerische Volkspartei (SVP) i Sveits. Dette gjør jeg for å sette mine egne funn i en sammenlignbar faglig kontekst. I tillegg gir det meg muligheten til å sammenligne min egen deskriptive statistikk med den tilsvarende statistikken fra deres studier. Dette vil kaste lys over forskjellene mellom landene – som igjen er en mulig forklaringsfaktor ved harmonerende og divergerende funn.

Før de bivarierte korrelasjonsanalysene vil jeg kort kommentere den deskriptive statistikken over DFs oppslutning i danske kommuner ved Folketingsvalget 2011:

Tabell 4.0 Deskriptiv statistikk for variabelen ‘Dansk Folkeparti’

Variabel	Minimums-verdi	Maksimums-verdi	Gjennom-snitt	Standard-avvik
Dansk Folkeparti	6,25	20,3	13,3	2,9

Den deskriptive statistikken for variabelen ‘Dansk Folkeparti’ viser spredningen i partiets oppslutning i danske kommuner ved Folketingsvalget 2011. Som man kan lese av Tabell 4.0, var partiets gjennomsnittlige oppslutning i kommunene 13,3 prosent, med et standardavvik på 2,9 prosent. Tilsvarende tall for Sverigedemokratene (SD) ved det svenske parlamentsvalget i 2010 var 4,75 prosent (gjennomsnitt) og 3,31 prosent (standardavvik) (Rydgren og Ruth 2011:213). Når det kommer til tilsvarende tall for den andre studien jeg har valgt å sammenligne mot, Fitzgerald og

Lawrences (2011:843) studie av Sveitsisk Folkeparti (SVP), er de tilsvarende tallene 0 (minimum), 93,0 (maksimum), 30,1 (gjennomsnitt) og 15,6 (standardavvik) prosent.

Den deskriptive statistikken illustrerer først og fremst betydelige forskjeller i oppslutningen til partiene. Samtidig dokumenterer standardavvikene en større spredning rundt det oppgitte gjennomsnittet for SVP og SDs oppslutning i henholdsvis sveitsiske og svenske kommuner enn tilsvarende for DF i danske kommuner. Dataene over oppslutningen til de tre partiene illustrerer betydelige forskjeller i partienes størrelse – men skjuler også en svært ulik kommunestruktur, noe jeg vil diskutere nærmere når jeg tester for sosial desintegrasjon i en multivariat regresjonsmodell i 5.2.

Bakgrunnstallene for DFs oppslutning viser ingen tydelige geografiske mønstre, men partiet står noe sterkere på Sjælland enn ellers i landet.

4.1 Demografiske variabler

Et sentralt aspekt ved å undersøke geografisk variasjon i høyrepopulistisk oppslutning er i hvilken grad dette samvarierer med demografiske forhold. Faglitteraturen kan i denne sammenhengen vise til teoretiske antagelser om at både høy og lav konsentrasjon av innvandrere vil gagne det radikale høyre. Samtidig er den kommunale konsentrasjonen av innvandrere kun ett aspekt ved innvandringen. Et annet sentralt aspekt er innvandreernes opprinnelsesland. Her fant Rydgren og Ruth (2011) blant annet en positiv sammenheng mellom innvandring fra Europa og stemmegivning til SD - hvor andre studier først og fremst har funnet en positiv sammenheng mellom innvandring fra land utenfor Europa og oppslutning om høyrepopulistiske partier (Coffe et. al 2007). Rydgren og Ruth (2011:222) fant i tillegg en negativ sammenheng mellom ikke-europeisk innvandring og den subnasjonale variasjonen i SDs oppslutning.

Et annet demografisk aspekt av interesse er nærmiljøet befolkningen og de politiske partiene opererer i. Rydgren og Ruth (2011:212) undersøkte i sitt studie av SD i hvilken grad kommunal befolkningsstørrelse påvirket SDs oppslutning. Hypotesen var i denne sammenhengen at etnisk konkurranse og konflikt (jfr. etnisk konfliktteori) ville være mer fremtredende på mindre steder.

I henhold til denne avhandlingens teoretiske og metodiske utgangspunkt, samt tidligere funn – konstruerer jeg tre hypoteser. Det antas en sammenheng mellom innvandring og DFs oppslutning – hvor begge fortegn er mulige. Samtidig opererer jeg med tre mål på innvandring; øvrig innvandring,

vestlig innvandring og total innvandring (summen av de to variablene). Jeg antar i tillegg en sammenheng med negativt fortegn mellom befolkningsstørrelse og DFs oppslutning. Hypotesene kan formuleres slik:

H1: Kommuner med en høy innvandrersandel er mer tilbøyelige til å stemme Dansk Folkeparti

H2: Kommuner med en lav innvandrersandel er mer tilbøyelige til å stemme Dansk Folkeparti

H3: Folkerike kommuner er mindre tilbøyelige til å stemme Dansk Folkeparti

Tabell 4.1 Deskriptiv statistikk over demografiske variabler

Variabel	Minimums- verdi	Maksimums- verdi	Gjennom- snitt	Standard- avvik
Innvandring (totalt)	3,67	32,75	8,4	5,3
Vestlig innvandring	1,53	7,34	2,8	1,1
Øvrig innvandring	0,31	29,52	5,6	4,8
Befolkningsstørrelse (i tusener)	1,95	541,9	56,8	64,2

N=98.

Tabell 4.2. Bivariat korrelasjonsanalyse av sammenhengen mellom demografiske variabler og Dansk Folkepartis kommunale oppslutning

Variabel	R	Signifikansverdi
Innvandring (totalt)	-0.087	0.396
Vestlig innvandring	-0.391	0.000
Øvrig innvandring	0.003	0.973
Befolkningsstørrelse	-0.332	0.001

N=98.

4.1.1 Innvandring (totalt)

Den deskriptive statistikken over variabelen 'innvandring (totalt)' viser at det eksisterer betydelige forskjeller i befolkningssammensetningen i danske kommuner. Andelen innvandrere og etterkommere av den totale befolkningen varierer fra et minimumsnivå på 3,67 prosent til et

toppnivå på 32,75 prosent. Gjennomsnittet er 8,4 prosent. Tilsvarende tall for svenske kommuner er 10,59 prosent (Rydgren og Ruth 2011: 213). Standardavviket fra gjennomsnittet er på 5,3 prosent i begge datasettene. Svenske kommuner har altså gjennomgående en noe høyere prosentmessig andel innvandrere enn danske. Bakgrunnstallene viser at det er i og rundt Danmarks største byer og især hovedstaden København at man finner den høyeste innvandrersandelen. Kommunene med lavere innvandrersandel enn gjennomsnittet er gjennomgående befolkningsmessig små og lokalisert utenfor de største byenes omland.

I kontrast til en rekke lignende studier innen faglitteraturen, inklusiv Rydgren og Ruth (2011) og Fitzgerald og Lawrence (2011) studier, finner jeg ingen samvariasjon mellom den totale mengden innvandrere i en kommune og oppslutningen til et høyrepopulistisk parti. Korrelasjonsanalysene viser en svak negativ sammenheng, men p-verdier på 0,39 gjør at denne sammenhengen ikke tilfredsstiller kravene til signifikansnivå. Selv om dette er et interessant funn, er det ikke mulig å avkrefte en sammenheng før variabelen har blitt testet i en multivariat analyse eller i interaksjon med andre variabler (Jfr. Coffe et. al 2007).

4.1.2 Vestlig innvandring

Variasjonen i variabelen 'vestlig innvandring' er mindre enn for de totale innvandringstallene. Dette henger blant annet sammen med at de vestlige innvandrerne som gruppe utgjør en mindre del av befolkningen enn de øvrige innvandrerne. Dette illustreres ved at gruppen kun utgjør en prosentmessig andel av befolkningen på mellom 1,53 og 7,34 prosent i danske kommuner. Samtidig viser bakgrunnstallene at denne innvandrerguppen i enda større grad er konsentrert i de største byene enn med den totale innvandrerbefolkningen.

Når det kommer til vestlig innvandring finner jeg en sammenheng – som er signifikant på 1 prosents nivå. Analysen dokumenterer en sterk negativ samvariasjon mellom andel vestlige innvandrere og DFs oppslutning. Rydgren og Ruth (2011:222) fant en sterk positiv sammenheng mellom de samme variablene – vestlig innvandring var altså positivt korrelert med den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til SD.

4.1.3 Øvrig innvandring

Den deskriptive statistikken for variabelen 'øvrig innvandring' forteller om en sterkere variasjon i andelen av befolkningen enn tilsvarende tall for de vestlige innvandrerne. Dette henger blant annet

sammen med at denne innvandrerguppen i gjennomsnitt utgjør 5,6 prosent av befolkningen i de 98 danske kommunene. Statistikken viser at innvandrerguppen utgjør alt fra 0,31 til 29,52 prosent av befolkningen. Bakgrunnstallene viser at kommunene med den høyeste prosentmessige andelen av denne innvandrerguppen er lokalisert like utenfor København.

De bivariate analysene avdekker ingen statistisk signifikant samvariasjon mellom den øvrige innvandringen og DFs oppslutning. Dette er et uventet funn i henhold til de teoretiske forventningene. Rydgren og Ruth (2011:210) påpeker at det er nærliggende å ha en teoretisk forventning om en sammenheng mellom disse to variablene, i den grad radikale høyrepopulistiske partier i *særskilt* sterk grad fokuserer på (muslimske) innvandrergupper med røtter fra land i Asia, Afrika og Midt-Østen.

Selv om samvariasjonen mellom variablene strider mot de teoretiske antagelsene har flere tidligere studier funnet sammenhenger som var uventede. Blant annet fant Rydgren og Ruth (2011:222) en negativ og robust sammenheng mellom andelen ikke-europeiske innvandrere og den subnasjonale variasjonen i SDs oppslutning. Jeg finner altså ingen slik sammenheng i danske kommuner. Likevel kan dette bildet endre seg når jeg får testet for bakenforliggende og mellomliggende faktorer i en multivariat regresjonsmodell.

4.1.4 Befolkningsstørrelse

Variasjonen på variabelen 'befolkningsstørrelse' synliggjør først og fremst forskjellen mellom mindre landkommuner og størrelsen på hovedstaden København. Samtidig viser dataene at den typiske gjennomsnittskommunen har rundt 50.000 innbyggere. Det sentrale ved variabelen er å kartlegge hvorvidt det eksisterer en samvariasjon mellom den kommunale befolkningsstørrelsen og DFs oppslutning.

Den bivariate korrelasjonsanalysen ga en negativ korrelasjon mellom variablene. Sammenhengen er signifikant på ett prosents signifikansnivå. Dette harmonerer med Fitzgerald og Lawrences (2011) funn, som fant en statistisk signifikant og negativ sammenheng mellom befolkningsstørrelse og SVPs oppslutning i sveitsiske kommuner. Funnet er også i tråd med funnene fra Rydgren og Ruths (2011) studie av SD.

Foreløpig tyder altså korrelasjonsanalysene på at DF, i likhet med SD og SVP, oppnår en høyere oppslutning i mindre kommuner. Man kan også knytte funnet til Rydgren og Ruths (2011) teoretiske antagelse om at etnisk konflikt ville være mer fremtredende på små steder.

4.1.5 Oppsummering av funn

Innledningsvis formulerte jeg tre hypoteser om sammenhengen mellom demografiske forhold og DFs oppslutning. De bivariate analysene over de demografiske variablene indikerer noen slående likheter og ulikheter i forhold til tidligere studier. Først og fremst er bildet over innvandringens effekt tvetydig – hvor den vestlige innvandringen ser ut til å redusere DFs oppslutning, mens det ikke eksisterer en statistisk signifikant samvariasjon mellom hverken total eller øvrig innvandring og partiets oppslutning. Samtidig eksisterer det en sterk og negativ korrelasjon mellom befolkningsstørrelse og DFs oppslutning, noe som harmonerer med flere tidligere studier (Rydgren og Ruth 2011; Fitzgerald og Lawrence 2011).

4.2 Sosiale variabler

En annen sentral dimensjon for å forklare den subnasjonale variasjonen i høyrepopulistisk oppslutning er den sosiale konteksten velgere og partier opererer i (Mudde 2011). Det teoretiske fundamentet for variablene jeg anvender i denne sammenhengen er teorier om sosial marginalisering, tesen om moderniseringstaperen og etnisk konflikt. Antagelsen er at høyrepopulistiske partier vil gjøre det skarpest i kommuner dominert av disse trekkene.

Jeg opererer i denne sammenhengen med to variabler som beskriver det kommunale utdanningsnivået. Den første av disse er 'utdanning', som uttrykker befolkningens utdanningsnivå. Nærmere spesifikt uttrykker denne variabelen hvor høy andel av befolkningen i en kommune som har tatt en høyere utdanning. I Rydgren og Ruths (2011) studie av SD i Sverige fant de en negativ og statistisk signifikant sammenheng mellom det kommunale utdanningsnivået og SDs oppslutning.

Den andre variabelen som uttrykker de kommunale utdanningsnivåene er 'grunnskole'. Denne variabelen oppgir andelen med grunnskoleutdanning som den høyest fullførte utdanningen, og kan knyttes til tesen om moderniseringstaperen. Den teoretiske antagelsen er at områder med en høy andel av denne gruppen er mer tilbøyelige til å stemme høyrepopulistisk, jfr. Fitzgerald og Lawrence (2011:838).

Et annet aspekt av interesse når det kommer til de sosiale forholdene er kriminaliteten i kommunene. Rydgren og Ruth (2011:223) argumenter for at kriminalitet er en oversett variabel i studier av subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning. For å utdype variabelens relevans, viser Rydgren og Ruth (2011:211) til at høy kriminalitet i en kommune kan skape usikkerhet og styrke følelsen av å bli oversett. I deres studie av SD i Sverige fant de en positiv og signifikant sammenheng mellom kriminalitetsraten og SDs oppslutning. Det samme bildet fant Lewis-Beck og Mitchell (1993) i sin studie av Front National (FN) i Frankrike.

Ut i fra Rydgren og Ruths (2011) og Fitzgerald og Lawrences (2011) funn og faglitteraturens teoretiske antagelser konstrueres dermed følgende hypoteser:

H4: Kommuner med lave utdanningsnivåer er mer tilbøyelige til å stemme DF

H5: Kommuner med en høy andel grunnskoleutdannede er mer tilbøyelige til å stemme DF

H6: Kommuner med høy kriminalitet er mer tilbøyelige til å stemme DF

Tabell 4.3 Deskriptiv statistikk over sosiale variabler

Variabel	Minimums-verdi	Maksimums-verdi	Gjennomsnitt	Standard-avvik
Utdannelse	9,6	29,8	15,5	4,6
Grunnskoleutdannelse	16,9	42,7	31,8	5,3
Kriminalitet	18,4	158,3	67,1	21,6

Tabell 4.4. Bivariat korrelasjonsanalyse av sammenhengen mellom sosiale variabler og Dansk Folkepartis kommunale oppslutning

Variabel	R	Signifikansverdi
Utdannelse	-0.719	0.000
Grunnskoleutdannelse	0.652	0.000
Kriminalitet	-0.062	0.542

N=98.

4.2.1 Utdannelse

Variabelen 'utdannelse' uttrykker den prosentmessige andelen av befolkningen i en kommune som har fullført en høyere utdanning. Den deskriptive statistikken over variabelen dokumenterer en høy spredning i utdannelsesnivået i danske kommuner - blant annet illustrert ved at andelen med en høyere utdanning varierer mellom 9,6 og 29,8 prosent. Den deskriptive statistikken for denne variabelen i Rydgren og Ruths (2011:222) studie var 11,84 (gjennomsnitt) og 5,46 (standardavvik). Igjen viser bakgrunnstallene at det er i de største byene og i enkelte av kommunene rundt hovedstaden København at man finner de høyeste utdanningsnivåene. Samtidig er det geografiske bildet på variasjonen i denne variabelen mindre tydelig; noen av de største byenes omegnskommuner er blant de med lavest utdanningsnivå.

Korrelasjonsanalysen beskriver en sterk og negativ samvariasjon mellom utdannelsesnivåene og den subnasjonale variasjonen i DF oppslutning. Funnet er i tråd med de teoretiske antagelsene utgått fra teorier om sosial marginalisering. Samtidig harmonerer funnet med Rydgren og Ruths (2011) studie, som også fant en sammenheng mellom disse variablene.

4.2.2 Grunnskoleutdanning

Den deskriptive statistikken for variabelen 'grunnskole' viser at den gjennomsnittlige andelen grunnskoleutdannede i danske kommuner er 31,8 prosent, med et standardavvik på 5,3.

Bakgrunnstallene indikerer i høy grad de samme geografiske mønstrene som for variabelen 'utdannelse'. Sammenlignet med Fitzgerald og Lawrences (2011:843) sveitsiske data, er det enkelte forskjeller. I deres data er den gjennomsnittlige andelen med grunnskoleutdanning 23,5 prosent, og standardavviket er på 8,4.

Korrelasjonsanalysen beskriver en statistisk signifikant samvariasjon mellom grunnskoleutdanning og DFs oppslutning. Fortegnet er positivt, det er altså slik at en høyere andel med grunnskoleutdanning i en kommune samvarierer med høyere oppslutning for DF. Dette er i tråd med de teoretiske forventningene utgått fra tesen om moderniseringstaperen. Samtidig harmonerer funnet med de observerte sammenhengene fra Fitzgerald og Lawrences (2011) studie.

4.2.3 Kriminalitet

'Kriminalitet' uttrykker det totale antallet forbrytelser delt på antall innbyggere ganget med 1000. Dette uttrykker *kriminalitetsraten* – det vil si antall lovbrudd per 1000 innbyggere i en kommune.

Den deskriptive statistikken dokumenterer at den gjennomsnittlige kriminalitetsraten i danske kommuner er 67,1. Fra Rydgren og Ruths (2011:213) deskriptive statistikk fremkommer det at kriminalitetsraten er høyere i svenske kommuner – illustrert ved at gjennomsnittet er 104,2 lovbrudd per 1000 innbyggere. Bakgrunnstallene for Danmark viser at det er særlig i København, Aarhus og noen forstadskommuner at kriminaliteten er størst. Motsatt finner man den laveste kriminalitetsraten i mindre kommuner.

I den bivariante korrelasjonsanalysen finner jeg ingen statistisk signifikant sammenheng mellom kriminalitet og DFs oppslutning. Fortegnet er svakt negativt. Dette funnet står i kontrast til Rydgren og Ruth (2011), som fant en robust og positiv korrelasjon mellom disse variablene. Den samme korrelasjonen har man funnet i Frankrike i relasjon til Front National (FN). Sammenhengen kan likevel ikke avkreftes før variabelen blir testet i en multivariat analyse, hvor kriminalitet ses i sammenheng med bakenforliggende og mellomliggende faktorer - eller som interaksjonsvariabel med innvandring.

4.2.4 Oppsummering av funn

Innledningsvis formulerte jeg tre hypoteser for sammenhengen mellom DFs oppslutning og variablene for de kommunale sosiale forholdene. Disse hadde bakgrunn fra studiene til Rydgren og Ruth (2011) og Fitzgerald og Lawrence (2011), samt den øvrige faglitteraturen.

Korrelasjonsanalysene over de sosiale variablene gir foreløpig støtte til den fjerde og femte hypotesen (H4-H5). Foreløpig tyder det altså på at DF gjør det sterkere i kommuner hvor det eksisterer et lavt utdanningsnivå enn motsatt. Samtidig kan denne sammenhengen forsvinne når jeg kontrollerer for de andre indikatorene på sosial marginalisering – eksempelvis arbeidsledighet. I forhold til kriminalitetsraten fant jeg ingen statistisk signifikant samvariasjon.

Det mer generelle bildet som tegnes er at teorien om sosial marginalisering og tesen om moderniseringstaperen oppnår foreløpig støtte, uttrykt i form av korrelasjonene for utdanningsvariablene.

4.3 Økonomiske variabler

Den teoretiske begrunnelsen for inklusjonen av de økonomiske variablene er, i likhet med utdanning, knyttet til sosial marginalisering. En sentral variabel for å uttrykke dette fenomenet er de kommunale inntektsnivåene – og i hvilken grad dette samvarierer med DFs oppslutning. I henhold

til hypoteser utgått fra sosial marginalisering som forklaringsmodell for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning, vil jeg anta en korrelasjon med negativt fortegn. Jeg opererer dermed med en teoretisk forventning om at økte inntektsnivåer er assosiert med lavere velgeroppslutning for DF (Rydgren og Ruth 2011:206).

Arbeidsledighet er en annen sosioøkonomisk faktor av interesse. Denne variabelen kan knyttes til både etnisk konfliktteori og sosial marginalisering som forklaringsmodeller for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning. Jackman og Volpert (1996:507) forventet en særskilt sterk sammenheng mellom denne variabelen og oppslutningen om høyrepopulistiske partier. Dette begrunnet de ut i fra en tese om at partienes problemfokus på innvandringsområdet ville være mer fruktbart i en sosioøkonomisk situasjon med færre tilgjengelige jobber og en tiltagende konkurranse om ressursene.

Funnene vedrørende arbeidsledighet som forklaringsvariabel er imidlertid ikke entydige. Jesuit et. al (2009:286) fant ingen bivariat sammenheng mellom arbeidsledighet og støtte til høyrepopulistiske partier. De fant at denne sammenhengen kun er positiv hvis det aktuelle landet har høy innvandring (Jesuit et. al 2009:289). Fitzgerald og Lawrence (2011:839) fant på sin side ingen sammenheng mellom arbeidsledighet og den kommunale variasjonen i SVPs oppslutning.

Samtidig tar jeg høyde for Lubbers og Scheepers (2001) funn, og opererer med en kontrahypotese. Lubbers og Scheepers (2001:443) foreslår en alternativ hypotese når det kommer til arbeidsledighet og oppslutning om høyrepopulistiske partier. Antagelsen bak hypotesen er at det ikke er individer i økonomisk marginaliserte områder som stemmer på høyrepopulistiske partier. Nærmere bestemt bygger antagelsen på at individer i økonomisk velhavende kommuner vil frykte at arbeidsløsheten i nærliggende kommuner vil påvirke deres egen økonomiske situasjon. Dette vil igjen, ifølge Lubbers og Scheepers (2001) sin alternative hypotese, gjøre dem mer tilbøyelige til å stemme høyrepopulistisk. Jeg har dermed en teoretisk forventning om at analysen også kan vise det motsatte årsaksforholdet.

Jeg opererer derfor med følgende hypoteser for de økonomiske variablene:

H7: Kommuner med lav gjennomsnittsinntekt er mer tilbøyelige til å stemme DF

H8: Kommuner med høy arbeidsledighet er mer tilbøyelige til å stemme DF

H9: Kommuner med lav arbeidsledighet er mer tilbøyelige til å stemme DF

Tabell 4.5 Deskriptiv statistikk over økonomiske variabler

Variabel	Minimums-verdi	Maksimums-verdi	Gjennomsnitt	Standard-avvik
Gjennomsnittsinntekt	237,13	489,25	258,72	44,13
Arbeidsledighet	2,7	9,3	5,0	1,2

Tabell 4.6. Bivariat korrelasjonsanalyse av sammenhengen mellom økonomiske variabler og Dansk Folkepartis kommunale oppslutning

Variabel	R	Signifikansverdi
Gjennomsnittsinntekt	-0.517	0.000
Arbeidsledighet	0.263	0.009

N=98.

4.3.1 Gjennomsnittsinntekt

Den deskriptive statistikken for variabelen ‘gjennomsnittsinntekt’ uttrykker variasjonen i inntektsnivået i danske kommuner. Variabelen er delt på 1000, og beskriver dermed den kommunale gjennomsnittsinntekten i antall tusen DKK. Det eksisterer til dels store forskjeller i dataene, illustrert ved at den kommunale gjennomsnittsinntekten varierer fra 237 000 til 489 000 DKK. Gjennomsnittet og standardavviket underbygger dette. Sammenlignet med Rydgren og Ruths (2011:213) data for svenske kommuner, er gjennomsnittet sammenlignbart, mens standardavviket indikerer en større kommunal variasjon i inntektsnivåene. Bakgrunnstallene for Danmark viser at flere av de rikeste og fattigste kommunene, målt i gjennomsnittsinntekt, er lokalisert rundt København.

Korrelasjonsanalysen mellom gjennomsnittsinntekt og DFs oppslutning ga en statistisk signifikant korrelasjon (på 1 prosents nivå). Fortegnet er negativt – lavere kommunale inntektsnivåer samvarierer med en høyere oppslutning om DF. På bakgrunn av fortegnet og styrken fra utdanningsvariablene er dette funnet ventet. Samtidig er det ikke selvsagt at fortegnene på disse variablene skulle være like. Det er mulig å ha lav utdanning men høy inntekt, og motsatt. Likevel dokumenterer en separat korrelasjonsanalyse, mellom *utdanning og inntekt*, at det på et kommunalt nivå er et svært høyt samsvar mellom variablene. Funnet fra den bivariante analysen harmonerer for

øvrig med Rydgren og Ruths (2011) funn. Ut i fra de bivariate analysene ser det derfor ut til at DF, i likhet med SD, oppnår en høyere oppslutning i sosialt marginaliserte kommuner.

4.3.2 Arbeidsledighet

Den andre økonomiske variabelen jeg ønsker å undersøke i de bivariate korrelasjonsanalysene er arbeidsledighet. Den deskriptive statistikken viser at den gjennomsnittlige arbeidsledigheten i danske kommuner er 5,0 prosent - standardavviket er på 1,2. Dataene fra Rydgren og Ruths (2011:213) analyse viser at den gjennomsnittlige arbeidsledigheten i Sverige ved analysetidspunktet var 3,8 prosent. Standardavviket fra denne verdien var på 1,6. Tilsvarende tall for Fitzgerald og Lawrences (2011:843) analyser var henholdsvis 0,9 og 1,1 prosent. Bakgrunnstallene indikerer ingen markante geografiske mønstre for denne variabelen.

I den bivariate korrelasjonsanalysen finner jeg en signifikant korrelasjon, også på 1 prosents nivå, mellom de aktuelle variablene. Fortegnet er positivt. DF tenderer altså til å gjøre det skarpere i kommuner med høy arbeidsledighet enn motsatt. Dette er i tråd med de teoretiske forventningene lansert av Jackman og Volpert (1996).

Hvis man sammenligner med Rydgren og Ruths (2011) funn, har fortegnet både likt og ulikt fortegn. Rydgren og Ruth (2011:222) påpeker at de ikke fant en robuste, men varierende, sammenhenger for denne variabelen. Samtidig viser Rydgren og Ruth (2011) til at flere tidligere studier først og fremst har funnet en interaksjonseffekt. Andre studier har ikke funnet den teoretisk forventede sammenhengen (Fitzgerald og Lawrence 2011). Dette kan også bli tilfelle når variabelen skal anvendes i en multivariat modell over DFs oppslutning i danske kommuner.

4.3.3 Oppsummering av funn

Innledningsvis i delkapittelet (4.3) ble det formulert tre hypoteser. Den bivariate korrelasjonsanalysen gir foreløpig støtte til to av dem (H7-H8). Analysen gir et styrket bilde av funnene omkring sosial marginalisering fra forrige kapittel, hvor utdanning hadde samme fortegn. Arbeidsledighet knytter Rydgren og Ruth (2011) til etnisk konfliktteori, og det er interessant å se at denne variabelen kommer ut med en statistisk signifikant korrelasjon. Hvorvidt denne sammenhengen forsvinner når man kontrollerer for blant annet innvandring og utdanning blir ett av de sentrale spørsmålene i forhold til de multivariate analysene.

4.4 Indikatorer på sosial samhörighet og sosial desintegrasjon

De demografiske, sosiale og økonomiske variablene lansert i de foregående tre delkapitlene har omhandlet variabler brukt i en rekke tidligere, og lignende, studier (Rydgren og Ruth 2011; Coffe et. al 2007; Jesuit et. al 2009). Disse variablene har hatt et teoretisk fundament i forklaringsmodeller som sosial marginalisering og etnisk konfliktteori.

En av de nyere studiene innen feltet lanserer noen andre forklaringsmodeller for å forklare den subnasjonale variasjonen i høyrepopulistisk oppslutning. Som jeg var inne på i teorikapittelet, anser Fitzgerald og Lawrence (2011:836) sosial samhörighet og sosial desintegrasjon som de mest sentrale teoretiske modellene for å forklare den subnasjonale variasjonen. Ut i fra det utgangspunktet opererer de med to konkurrerende hypoteser. Den første er at sosial desintegrasjon genererer støtte til høyrepopulistiske partier. Den andre hypotesen predikerer det motsatte; sosial samhörighet skaper en gunstig sosial og politisk kontekst for høyrepopulistiske partier.

Bakgrunnen for den første hypotesen er at sosial desintegrasjon bygger ned samfunnsklasser, institusjoner og relasjoner – og dermed skaper en fremmedgjøring som gjør individer mer tilbøyelige til å støtte radikale høyrepartier som tilbyr lederskap og fokus på et nasjonalt felleskap (Fitzgerald og Lawrence 2011). Når det kommer til den andre hypotesen, er hypotesen at sterk sosial samhörighet kan utvikles til eksklusiv sosial samhörighet, dvs. et skarpt skille mellom dem innenfor og utenfor. Fitzgerald og Lawrences (2011:837) studie fant en positiv sammenheng mellom indikatorene på sosial samhörighet og oppslutningen til SVP. Samtidig understreker forskerne at variabler som prosentvis andel innvandrere og arbeidsløshet kan svekke den sosiale samhörigheten.

Fitzgerald og Lawrence (2011) brukte andel pendlere, språklig likhet og andel boligeiere som variabler for å måle sosial samhörighet og sosial desintegrasjon. I analysen fant artikkelforfatterne støtte for sin hypotese om sosial samhörighet som forklaringsmodell for den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til SVP. Jeg anvender pendlingsavstand og andel boligeiere som indikatorer på Fitzgerald og Lawrences (2011) forklaringsmodeller (jfr. operasjonaliseringen i 3.3). Variabelen 'språklig likhet' kan ikke overføres til Danmark (som har *ett* offisielt språk), da den tar utgangspunkt i et flerspråklig samfunn som det sveitsiske. På bakgrunn av disse funnene anvender jeg følgende hypoteser:

Fortegn som uttrykker sosial samhörighet:

H10: Kommuner med lav pendlingsavstand er mer tilbøyelige til å stemme DF

H11: Kommuner med høye nivåer av boligeiere er mer tilbøyelige til å stemme DF

Fortegn som uttrykker sosial desintegrasjon:

H12: Kommuner med høy pendlingsavstand er mer tilbøyelige til å stemme DF

H13: Kommuner med lave nivåer av boligeiere er mer tilbøyelige til å stemme DF

Tabell 4.7 Deskriptiv statistikk over variabler for sosial samhörighet og sosial desintegrasjon

Variabel	Minimums-verdi	Maksimums-verdi	Gjennom-snitt	Standard-avvik
Pendlingsavstand	10,8	32,0	20,6	4,6
Andel boligeiere	30,1	90,8	74,4	13,6

Tabell 4.8. Bivariat korrelasjonsanalyse mellom indikatorer på sosial samhörighet og sosial desintegrasjon og Dansk Folkepartis kommunale oppslutning

Variabel	R	Signifikansverdi
Pendlingsavstand	0.300	0.003
Andel boligeiere	0.115	0.257

N=98.

4.4.1 Pendlingsavstand

Variabelen 'pendlingsavstand' beskriver den gjennomsnittlige avstanden borgerne i en kommune pendler til arbeid. Variabelens målenivå er kilometer, og oppgir den gjennomsnittlige avstanden mellom bopel og arbeidsstedet – brutt ned på kommuner. Den deskriptive statistikken for variabelen viser at den laveste gjennomsnittlige pendleravstanden for en kommune er 10,8 km. Det høyeste nivået er tilsvarende 32 km. Bakgrunnstallene avslører enkelte forventede geografiske mønstre. De største byene, og de regionale sentraene, har gjennomgående lavere gjennomsnittlig pendlingsavstand enn andre kommuner.

I 3.3 operasjonaliserte jeg 'pendling' til å gjelde den kommunale pendlingsavstanden. Fitzgerald og Lawrence (2011) operasjonaliserte på sin side denne variabelen til å gjelde andelen som arbeidet i kommunen de bodde i. Dette medfører at spredningen på variablene er ulike. Ser man på den deskriptive statistikken for denne variabelen, har variabelen et gjennomsnitt på 39,1 og ett standardavvik på 14,5 (Fitzgerald og Lawrence 2011:843).

Korrelasjonsanalysen avdekker en statistisk signifikant samvariasjon mellom pendlingsavstand og DFs oppslutning. Korrelasjonen har et positivt fortegn og er signifikant på 1 prosentnivå. Høye nivåer av denne variabelen korrelerer altså positivt med DFs oppslutning. Korrelasjonen gir foreløpig støtte til Fitzgerald og Lawrence (2011) sin tese om sosial desintegrasjon. Funnet er dermed motsatt av funnene fra deres studie av SVP i Sveits. Samtidig vil effekten av variabler som innvandring og arbeidsledighet i en multivariat modell kunne påvirke indikatorene på sosial samhörighet og desintegrasjon (Fitzgerald og Lawrence 2011:835).

4.4.2 Andel boligeiere

Variabelen 'andel boligeiere' uttrykker den prosentvise andelen av befolkningen i en kommune som bor i eierleiligheter. Den deskriptive statistikken viser at dette varierer fra 30,1 til 90,8 prosent i Danmarks 98 kommuner. Bakgrunnstallene for variabelen avdekker enkelte geografiske mønstre. For eksempel finner man den laveste andelen boligeiere i flere av de større byene. På den andre siden er flere av kommunene med den høyeste andelen boligeiere lokalisert like utenfor de største byene. Sammenlignet med den deskriptive statistikken for Fitzgerald og Lawrences (2011) tilsvarende variabel er det enkelte nevneverdige forskjeller. I deres data for sveitsiske kommuner er den gjennomsnittlige andelen boligeiere 52,5 prosent (Fitzgerald og Lawrence 2011:843). Det er altså en høyere gjennomsnittlig andel boligeiere i danske kommuner. Samtidig er den høyeste andelen boligeiere (maksimumsverdien) i de to datasettene tilnærmet like.

I den bivariate korrelasjonsanalysen finner jeg ingen signifikant korrelasjon mellom disse variablene. Samtidig er variabelens positive fortegn interessant. Fortegnet er i tråd med teorier om sosial samhörighet – motsatt av fortegnet til 'pendlingsavstand'.

4.4.3 Oppsummering av funn

Innledningsvis formulerte jeg to hypotesepar som skulle underbygge henholdsvis sosial samhörighet og sosial desintegrasjon. De bivariate analysene gir ingen av disse teoriene entydig

støtte. Høye kommunale verdier av 'pendlingsavstand' korrelerer positivt med DFs oppslutning, noe som er i tråd med tesen om sosial desintegrasjon. Samtidig har korrelasjonen mellom andel boligeiere og DF et positivt fortegn, noe som er i tråd med tesen om sosial samhörighet. Her fant jeg imidlertid ingen robust og statistisk signifikant korrelasjon. For å teste i hvilken grad Fitzgerald og Lawrences (2011) forklaringsmodeller kan forklare variasjonen i DFs oppslutning blir det derfor sentralt å analysere variablene i en multivariat modell for å kontrollere for andre faktorer, som innvandring og arbeidsledighet. Fitzgerald og Lawrences (2011) fant at disse variablene påvirket både den subnasjonale oppslutningen til SVP og den lokale sosiale samhörigheten.

4.5 Øvrige variabler

Rydgren og Ruth (2011) anvendte venstresidens oppslutning ved forrige lokalvalg som en forklaringsvariabel i deres studie av SD. Den teoretiske bakgrunnen for å inkludere variabelen var en hypotese om at en sterk venstreside på lokalt nivå ville virke som et «skjold» mot høyrepopulisme. Rydgren og Ruth (2011) antar at etnisk konflikt er mer fremtredende i mindre kommuner og at en sterk venstreside dermed kan begrense høyrepopulistiske partier i å mobilisere arbeiderklassevelgere. Rydgren og Ruth (2011) operasjonaliserte variabelen ved å slå sammen oppslutningen til venstrepartiene Socialdemokraterna og Vänsterpartiet. I 3.3 operasjonaliserte jeg denne variabelen til å gjelde Enhedslisten (EL), Socialistisk Folkeparti (SF) og Socialdemokraterne (S) i Danmark.

Rydgren og Ruth (2011:217) fant at denne variabelen spilte en rolle ved Riksdagsvalget i 2010. Mer konkret fant de at SD gjorde det svakere i kommuner hvor venstresiden hadde oppnådd en høy oppslutning ved foregående lokalvalg.

Et annet sett variabler som brukes i studier av den subnasjonale variasjonen i høyrepopulistisk oppslutning er næringsstrukturen. Dette brukte blant annet Fitzgerald og Lawrence (2011) i deres studie av SVP i Sveits. Det teoretiske grunnlaget er tesen om moderniseringstapere. Hypotesen er i denne sammenhengen at kommuner med en høy andel sysselsatt i primær- og sekundærnæringer (moderniseringstapere) vil være mer tilbøyelige til å stemme høyrepopulistisk (Fitzgerald og Lawrence 2011:838).

Jeg har derfor en antagelse om at:

H14: Kommuner hvor venstresiden oppnådde en høy oppslutning ved kommunalvalget i 2009 er mindre tilbøyelige til å stemme DF

H15: Kommuner med en høy andel sysselsatt i primær- og sekundærnæringer er mer tilbøyelige til å stemme DF

Tabell 4.9 Deskriptiv statistikk over øvrige variabler

Variabel	Minimums-verdi	Maksimums-verdi	Gjennom-snitt	Standard-avvik
EL + SF + S	14,5	75,2	44,5	11,7
Primærnæring	0,07	16,5	3,6	3,1
Sekundærnæring	3,6	23,7	11,7	4,8

Tabell 4.10. Bivariat korrelasjonsanalyse av sammenhengen mellom øvrige variabler og Dansk Folkepartis kommunale oppslutning ved Folketingsvalget 2011

Variabel	R	Signifikansverdi
EL + SF + S	0.111	0.278
Primærnæring	0.178	0.079
Sekundærnæring	0.161	0.113

N=98.

4.5.1 Venstresidens oppslutning

Den deskriptive statistikken for variabelen «EL+SF+S» beskriver en gjennomsnittlig oppslutning for venstresiden på 44,5 prosent - med et standardavvik på 11,7. Minimumsverdien og maksimumsverdien vitner om tildels store forskjeller i oppslutningen om venstresiden, men bakgrunnstallene indikerer at dette i noen tilfeller handler om lokale lister. Rydgren og Ruth (2011) bruker to partier for å måle venstresidens styrke. Jeg har valgt å bruke tre partier grunnet deres ideologiske orientering. Likevel tyder bakgrunnstallene på at oppslutningen om «venstresiden» er noenlunde lik i henholdsvis Danmark og Sverige. Rydgren og Ruths (2011:213) tilsvarende statistikk viser at venstresiden i Sverige ved lokalvalget i 2006 oppnådde en gjennomsnittlig kommunal oppslutning på 46,5 prosent. Standardavviket var på 11,4.

I den bivarierte korrelasjonsanalysen finner jeg ingen statistisk signifikant korrelasjon mellom venstresidens styrke og DFs oppslutning to år senere. Likevel er fortegnet interessant. Et positivt fortegn indikerer at DF oppnådde en høyere oppslutning i kommuner hvor venstresiden hadde gjort det godt to år tidligere. Dette er motsatt av hva Rydgren og Ruth (2011) fant når de undersøkte forholdet mellom disse variablene. Samtidig er Rydgren og Ruths (2011) tall fra 2006 når de sammenligner med valget i 2010. Dette henger sammen med at lokal- og parlamentsvalg holdes samtidig ved svenske valg. I Danmark er tallene fra 2009, da lokalvalg holdes hvert fjerde år og mellom Folketingsvalg.

Samtidig kan bildet mellom disse to variablene bli tydeligere i en multivariat modell hvor andre variabler kontrolleres for. En mulig forklaring på sammenhengen mellom variablene kan være at både venstresiden og DF gjør det bedre i sosioøkonomisk marginaliserte kommuner. Flere studier har vist at DF og Sosialdemokraterne har en høy andel arbeiderklassevelgere (Rydgren 2004:490; Hobolt 2013:199).

4.5.2 Næringsstruktur

Variasjonen i næringsstrukturen i kommunene fremkommer i Tabell 4.9. Dataene for primærnæringen synliggjør at denne næringen er omtrent ikke-eksisterende i noen kommuner, men relativt sentral i andre kommuner. Motsatt illustrerer dataene for sekundærnæringen at denne næringen har et visst fotfeste i alle kommuner. Sammenlignet med Fitzgerald og Lawrences (2011) sveitsiske studie, og deres data på de tilsvarende variablene, eksisterer det noen nevneverdige forskjeller. For det første er variasjonen langt høyere. Dette illustreres blant annet ved minimums- og maksimumsverdiene i deres datasett. Variasjonen i deres datasett for andelen sysselsatt i en primærnæring varierer mellom 0,1 og 100 prosent (Fitzgerald og Lawrence 2011:843). Tilsvarende tall for sekundærnæringen er 0 og 96,8 prosent. Standardavvikene for de nevnte variablene underbygger at det eksisterer en langt høyere spredning i sveitsiske kommuner. I tillegg er variablenes gjennomsnittlige verdi høyere. Dette henger igjen sammen med kommunestrukturen, noe jeg problematiserer i 5.2.

For næringsstrukturen finner jeg ingen statistisk signifikante korrelasjoner i de bivarierte korrelasjonsanalysene. Samtidig finner jeg det teoretisk forventede fortegnet i begge tilfellene. Det er altså foreløpige indikasjoner på at det er en viss samvariasjon mellom andelen sysselsatt i disse næringene og den subnasjonale variasjonen i DFs oppslutning.

4.6 Oppsummering av sentrale funn fra den bivariante analysen

Funnene i den bivariante analysen har variert i forhold til de teoretiske forventningene og tidligere studier. Det første settet av variabler jeg testet var indikatorer på demografiske forhold. Her fant jeg at vestlig innvandring og befolkningsstørrelse korrelerte negativt med DFs oppslutning. Samtidig fant jeg ingen robuste korrelasjoner mellom DFs oppslutning på den ene siden og total og øvrig innvandring på den andre siden. En slik sammenheng fant jeg heller ikke mellom kriminalitet og DFs oppslutning. Et sentralt aspekt ved den multivariate analysen blir å se hvorvidt disse to variablene blir signifikante i en slik modell, og dermed gir støtte til etnisk konfliktteori som forklaringsmodell for den subnasjonale variasjonen i DFs oppslutning.

En annen sentral teori studien ønsker å belyse er tesen om sosial marginalisering som forklaringsmodell for høyrepopulistisk stemmegivning. De bivariante korrelasjonsanalysene gir her indikatorene på teorien - utdanning, gjennomsnittsinntekt og arbeidsledighet – de teoretisk forventede fortegnene.

En tredje gruppe av variabler jeg testet i de bivariante korrelasjonsanalysene var variabler for henholdsvis sosial samhörighet og sosial desintegrasjon. Her kom kun pendlingsavstand ut med en statistisk signifikant korrelasjon, mens jeg ikke fant en statistisk signifikant korrelasjon for variabelen 'andel boligeiere'. Dette kan likevel endre seg i de multivariate analysene. Fitzgerald og Lawrence (2011) fant at variabler som arbeidsledighet og innvandring kan påvirke graden av sosial samhörighet.

Avslutningsvis testet jeg enkelte øvrige variabler som har blitt anvendt i blant annet Rydgren og Ruth (2011) og Fitzgerald og Lawrences (2011) studier. Her finner jeg ingen statistisk signifikante korrelasjoner. Samtidig dokumenterer den deskriptive statistikken at det eksisterer store forskjeller mellom datasettene. Det blir derfor sentralt å få testet disse variablene i en multivariat regresjonsmodell, som er tema for neste kapittel.

5.0 Multivariate regresjonsmodeller

I dette kapitlet gjennomføres en rekke multivariate regresjonsanalyser for å kontrollere for både bakenforliggende og mellomliggende variabler. I motsetning til korrelasjonsanalysene i kapittel 4, er jeg her interessert i å se hvorvidt variabler er signifikante når man kontrollerer for andre faktorer. Et annet aspekt av interesse er hvilke sett av variabler som forklarer mest av den subnasjonale variasjonen i DFs oppslutning. Dette gjør det igjen mulig å verifisere eller avkrefte hvorvidt teorier som etnisk konfliktteori og sosial marginalisering kan anvendes for å forklare den subnasjonale variasjonen i DFs oppslutning i danske kommuner.

Rent analytisk er det især tre aspekter jeg kan belyse i en multivariat analyse. For det første er det teoretisk og analytisk fruktbart å se hvorvidt og i hvilken grad variabler mister eller får mer forklaringskraft sammenlignet med de bivariate analysene. For det andre kan jeg via en multivariat regresjonsanalyse reprodusere Rydgren og Ruths (2011) modell. Dette vil igjen få frem forskjeller og likheter mellom den subnasjonale variasjonen i DFs og SDs oppslutning i henholdsvis danske og svenske kommuner. Disse vil jeg igjen diskutere i analysen i kapittel 6. I tillegg vil jeg via en multivariat analyse kunne fange opp de sentrale dimensjonene fra Fitzgerald og Lawrences (2011) modell - som fokuserte på sosial samhörighet og sosial desintegrasjon som forklaringsmodeller for høyrepopulistisk stemmegivning. I deres studie observerte de at disse dimensjonene ble påvirket av fenomener som innvandring og arbeidsledighet - noe jeg kan kontrollere for i en multivariat modell.

Kapitlet er oppbygget rundt to multivariate regresjonsmodeller. I 5.1 tester jeg for sosial marginalisering og etnisk konfliktteori, i høy grad etter modell fra Rydgren og Ruths (2011) studie. Jeg diskuterer resultatene fra de ulike modellene trinnvis i de påfølgende delkapitlene (5.1.1-5.1.5). I 5.2 tester jeg Fitzgerald og Lawrences (2011) modell ved å introdusere indikatorer på sosial samhörighet og tesen om moderniseringstaperen. I de neste delkapitlene diskuterer jeg hver modell trinnvis (5.2.1-5.2.5). Avslutningsvis oppsummerer jeg funnene for hver variabel i 5.3.

5.1 Sosial marginalisering og etnisk konfliktteori

Det sentrale for Rydgren og Ruths (2011) analyse av SDs oppslutning ved Riksdagsvalget i 2010 var å undersøke hvorvidt variasjonen i oppslutning kunne forklares ut i fra etnisk konfliktteori og sosial marginalisering. Rydgren og Ruth (2011) tester for disse teoriene både ved valget i 2006 og

2010. Jeg har valgt å sammenligne DFs oppslutning fra valget i 2011 med SDs oppslutning fra 2010 fordi de ligger nærmest i tid.

Dette skyldes at SD oppnådde parlamentarisk representasjon ved Riksdagsvalget i 2010. Oppslutningen er dermed mer sammenlignbar med det mer etablerte DF. For øvrig sammenligner jeg mine egne funn med Rydgren og Ruths (2011:222) funn fra det *nasjonale* parlamentsvalget. Dette gjør jeg fordi mine egne data er fra Folketingsvalget i 2011.

Modellens oppgitte koeffisienter er ustandardiserte koeffisienter (b). Jeg har valgt å bruke disse, og ikke de standardiserte koeffisientene, av to ulike grunner. For det første vil jeg teste for de ulike variablenes (modellenes) forklaringskraft via F-tester og ved å analysere justert r^2 . For det andre fraråder Midtbø (2007) å bruke standardiserte koeffisienter. Midtbø (2007:102) begrunner dette med at koeffisienter som var usammenlignbare før standardiseringen, også er det etter standardiseringen. Signifikansverdiene står i parentes etter koeffisientene. Dette gjør jeg slik at jeg kan diskutere eventuelle grensetilfeller. Jeg opererer likevel med et signifikansnivå, som settes til 5 prosents nivå i en to-halet test (Midtbø 2007:65). Grunnet vedvarende problemer med multikollinearitet har jeg skiftet ut variablene 'inntekt' og 'utdanning' til fordel for 'grunnskole'. For en lengre redegjørelse rundt multikollinearitet henvises det til Appendiks 1a.

Tabell 5.1: Kommunal variasjon i stemmegivning for Dansk Folkeparti ved Folketingsvalget i 2011 (OLS Regresjonsanalyse). Sosial marginalisering og etnisk konfliktteori.

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 6	Modell 7	Modell 8
Arbeidsledighet	0.058 (0.765)				-0.289 (0.264)	-0.048 (0.853)	-0.547 (0.315)	-0.021 (0.985)
Grunnskole	0.347 (0.000)				0.377 (0.000)	0.358 (0.000)	0.353 (0.000)	0.340 (0.000)
Innvandring (totalt)		-0.047 (0.396)						
Vestlig innvandring			-1.107 (0.000)		-0.315 (0.188)	-0.171 (0.477)	-1.405 (0.173)	0.394 (0.598)
Øvrig innvandring			0.092 (0.125)		0.051 (0.420)	-0.004 (0.954)	0.142 (0.527)	-0.346 (0.233)
Kriminalitet				-0.008 (0.542)	0.025 (0.091)	0.056 (0.001)	0.055 (0.003)	0.066 (0.019)
EL + SF + S						-0.027 (0.276)	-0.036 (0.169)	-0.030 (0.228)
Befolkningsstørrelse						-0.014 (0.002)	-0.018 (0.002)	-0.014 (0.026)
Arbeidsledighet* vestlig innvandring							0.241 (0.217)	
Arbeidsledighet* øvrig innvandring							-0.023 (0.444)	
Kriminalitet* vestlig innvandring								-0.008 (0.393)
Kriminalitet* øvrig innvandring								0.004 (0.226)
Konstant	2.050 (1.423)	13.789 (0.552)	16.078 (0.732)	13.954 (0.967)	1.745 (2.219)	1.018 (2.186)	4.332 (3.840)	1.151 (2.931)
Justert R2	0.414	-0.003	0.157	-0.006	0.431	0.485	0.483	0.482
N	98	98	98	98	98	98	98	98

*P-verdier i parentes

5.1.1 Sosial marginalisering (Modell 1)

I modell 1 testes det for indikatorene på sosial marginalisering. For arbeidsledighet er fortegnet likt som i de bivarierte analysene, men sammenhengen forsvinner når jeg kontrollerer for andelen med grunnskoleutdannelse. Dette indikerer at en del av den forklaringskraften arbeidsledighet har individuelt på avhengig variabel skyldes grunnskole-variabelen. Grunnskole-variabelen har samme

fortegn som i de bivariate korrelasjonsanalysene, og er fortsatt signifikant (selv på 1 prosents nivå). Av tabellen kan man lese at hvis andelen med en grunnskoleutdannelse øker med en enhet (en prosent), predikerer modellen en tilsvarende økning i DFs oppslutning på 0,34 prosent når arbeidsledighet holdes konstant (Midtbø 2007:82; Skog 2004:61).

Rydgren og Ruth (2011:215) fant støtte for tesen om sosial marginalisering ved valget i 2006, og fant i tillegg at denne forklaringsmodellen hadde styrket seg ved valget i 2010. Derimot fant ikke Rydgren og Ruth (2011) robuste korrelasjoner for alle indikatorene på sosial marginalisering. I sin analyse av det nasjonale parlamentsvalget fant de ikke robuste korrelasjoner for arbeidsledighet. For denne variabelens vedkommende fant Rydgren og Ruth (2011:222) en positiv effekt i modell 1 og 6, men en negativ effekt i modell 5. Med utdanning er bildet mindre klart. Rydgren og Ruth (2011:220) fant her en forventet negativ sammenheng, men bare når de kontrollerte for innvandring og kriminalitet. Effekten hadde derimot styrket seg ved valget i 2010 – her fant Rydgren og Ruth (2011:215) en robust og negativ effekt.

Funnene rundt utdanning er sammenlignbare, selv om de har motsatt fortegn. Rydgren og Ruth (2011) observerte en negativ sammenheng – en økt andel med *høy* utdanning var altså assosiert med lavere stemmeandeler for SD. Jeg finner den samme sammenhengen – hvor en økt andel personer med *lav* utdanning er assosiert med høyere oppslutning om DF. Når det kommer til arbeidsledighet, finner jeg i likhet med Rydgren og Ruth (2011) ikke en robust sammenheng.

Modell 1 forklarer som helhet 41,4 prosent av variasjonen i DFs oppslutning i danske kommuner. Tilsvarende tall for Rydgren og Ruths (2011:220) første modell var 9,5 prosent (justert $R^2 = 0,095$). Modellen med sosial marginalisering forklarer altså mer av oppslutningen til DF enn tilsvarende for SD i Sverige. Rydgren og Ruth (2011:215-220) påpeker at selv om de finner robuste korrelasjoner for utdanningsnivå-variabelen ved valget i 2010, har modellen med sosial marginalisering som forklaringsmodell stadig et lavt justert r^2 . Likevel forklarer denne modellen mer ved valget i 2010 enn i 2006 for SDs vedkommende.

5.1.2 Etnisk konfliktteori (Modell 2-4)

I modell 2 og 3 kontrolleres det for effekten av ulike typer innvandring på DFs oppslutning. Hensikten er å kontrollere for indikatorer på etnisk konfliktteori. Jeg finner her ingen robust sammenheng mellom total innvandring og avhengig variabel. Dette er ulikt Rydgren og Ruths (2011:222) resultater. I samme modell fant de at etnisk konfliktteori fikk støtte ved valget i 2006, og

at denne hadde styrket seg ytterligere ved valget i 2010. Modell 2 har dermed ingen forklaringskraft i forhold til DFs oppslutning. Samtidig fant ikke Rydgren og Ruth (2011:220) at den totale innvandringen forklarte mer enn en prosent av variasjonen i SDs oppslutning (Justert $R^2 = 0,011$).

I modell 3 tas det høyde for innvandringens karakter ved at denne splittes opp i vestlig og øvrig innvandring. Vestlig innvandring styrker seg som forklaringsvariabel i forhold til de bivariate analysene – mens øvrig innvandring nå har en svak positiv effekt. Denne er likevel ikke statistisk signifikant (p-verdier på 0,12). Rydgren og Ruth (2011:222) fant en sterk positiv korrelasjon mellom europeiske innvandrere og SDs oppslutning. Det er altså her en sterk korrelasjon med forskjellig fortegn i de to landene. I denne modellen har vestlig innvandring en negativ effekt på DFs oppslutning – imens den har en positiv effekt på SDs oppslutning.

Når det kommer til ikke-europeisk innvandring, fant Rydgren og Ruth (2011:222) en statistisk signifikant og negativ effekt. Dette funnet var for deres vedkommende robust i regresjonsmodellene for parlamentsvalgene. Funnene i Danmark og Sverige er altså svært forskjellige når det kommer til indikatorene på etnisk konfliktteori.

Modell 3 har tilnærmet lik forklaringskraft i min og Rydgren og Ruths (2011) studie. Denne modellen forklarer i DFs tilfelle 15,7 prosent mot 10,5 prosent for SD (Rydgren og Ruth 2011:220).

I modell 4 testet jeg for den siste indikatoren på etnisk konfliktteori: kriminalitet. Som de bivariate korrelasjonsanalysene dokumenterte, er ikke denne variabelen signifikant som enkeltstående forklaringsvariabel. Rydgren og Ruth (2011:212) fant på sin side en robust, positiv og bivariat korrelasjon mellom kriminalitet og SDs oppslutning ved begge valgene (2006, 2010). Modell 4, med kriminalitet som eneste forklaringsvariabel, forklarte således 5,4 prosent av variasjonen i SDs oppslutning (Rydgren og Ruth 2011:220).

5.1.3 Sosial marginalisering og etnisk konfliktteori (Modell 5)

Modell 5 kombinerer indikatorene på sosial marginalisering og etnisk konfliktteori, brukt i modell 1-4. Hensikten er å sjekke hvor robuste funnene er, jfr. Rydgren og Ruth (2011). I modell 5 finner jeg fortsatt ikke en statistisk signifikant effekt fra de kommunale arbeidsledighetsnivåene på DFs oppslutning.

Rydgren og Ruth (2011) fant at utdanning hadde styrket seg som forklaringvariabel i modell 5. Dette harmonerer med mine funn. Grunnskoleutdannelse har styrket seg som forklaringsvariabel i modell 5, uttrykt ved at en økning på en prosent med lav utdanning nå er assosiert med en økning på 0,37 prosent i DFs oppslutning - opp fra 0,34.

Det mest interessante momentet ved modell 5 er likevel at effekten av både vestlig og øvrig innvandring forsvinner når jeg tar høyde for indikatorene på sosial marginalisering. Dette harmonerer ikke med Rydgren og Ruths (2011:222) funn. I deres analyser holder effekten fra disse variablene seg i modell 5.

Et siste interessant aspekt ved modellen er at 'kriminalitet' i denne modellen skifter fortegn, og er i ferd med å bli signifikant etter at jeg kontrollerer for innvandring og sosial marginalisering.

Modell 5 forklarer 43,1 prosent av den subnasjonale variasjonen i DFs oppslutning. Tilsvarende tall for Sverige og SD var 33,5 prosent (Rydgren og Ruth 2011:220). Modellenes forklaringskraft har altså nærmet seg.

5.1.4 Venstresidens styrke og befolkningsstørrelse (Modell 6)

I modell 6 introduseres to nye variabler; venstresidens styrke (EL+SF+S) ved foregående lokalvalg (2009), samt kommunal befolkningsstørrelse. Heller ikke når jeg tar høyde for disse faktorene finner jeg en statistisk signifikant effekt når det kommer til arbeidsledighet, vestlig innvandring og øvrig innvandring. Funnet vedrørende grunnskoleutdannelse forblir robust, selv om helningkoeffisienten er marginalt mindre kontrollert for venstresidens styrke og befolkningsstørrelse. Dette kan ha sammenheng med at utdanningsnivået er høyere i byene, og at en del av variabelens forklaringskraft dermed forsvinner når jeg tar høyde for de kommunale innbyggertallene.

En annen interessant korrelasjon som blir statistisk signifikant og positiv i modell 6 er sammenhengen mellom kriminalitet og DFs oppslutning. Variabelen blir signifikant når jeg tar høyde for oppslutningen til venstresiden ved det foregående lokalvalget og de kommunale innbyggertallene. En mulig årsak til dette årsaksforholdet er at kriminalitet er sentrert i urbane områder, og at jeg ved å teste begge variablene får tatt høyde for dette.

Av de to nye variablene som har blitt introdusert finner jeg en robust og negativ korrelasjon mellom befolkningsstørrelse og DFs oppslutning. I forhold til de teoretiske forventningene finner jeg det forventede fortegnet på variabelen «EL+SF+S», men denne sammenhengen er ikke statistisk signifikant. Her fant Rydgren og Ruth (2011:217) i 2010, motsatt av 2006, at venstresidens oppslutning ved lokalvalget fire år tidligere, spilte en rolle. Rydgren og Ruth (2011:217) påpeker at SD gjorde det svakere i kommuner hvor venstresiden hadde gjort det godt fire år tidligere.

Variabelen 'befolkningsstørrelse' får også det teoretisk forventede fortegnet, og her finner jeg en robust negativ korrelasjon. Dette harmonerer med Rydgren og Ruths (2011:220) funn. Modell 6 forklarer i mitt tilfelle 48,5 prosent av den subnasjonale variasjonen i DFs oppslutning – mot 41,4 prosent av oppslutningen til SD (Rydgren og Ruth 2011:220).

5.1.5 Interaksjonseffekter (Modell 7 og 8)

I modell 7 og 8 introduserte jeg fire par med interaksjonsvariabler for å kontrollere for eventuelle interaksjonseffekter mellom innvandring, arbeidsledighet og kriminalitet. I fortolkningen av interaksjonseffekter kan man imidlertid ikke kun se på koeffisientene. For å få fullstendig oversikt over modeller med interaksjonsvariabler anbefaler flere metodikere, blant annet Eikemo og Clausen (2007:69), at man ikke kun ser på koeffisientene, men også plotter effektene, fordi resultatene da blir enklere å tolke. I Rydgren og Ruths (2011) modell økte justert R² etter at de kontrollerte for interaksjonsvariablene. Interaksjonsvariablene bidro dermed til å forklare mer av den subnasjonale variasjonen i SDs oppslutning – og forbedret modellen. I min modell er ingen av interaksjonsvariablene signifikante, og justert R² (forklart varians) synker etter tilføyselsen av interaksjonsvariablene i modell 7 og 8. Interaksjonsvariablene bidrar således ikke til å forklare mer av variasjonen i avhengig variabel (Skog 2004:307). Heller ikke f-tester indikerer at interaksjonsvariablene forbedrer modellen (Eikemo og Clausen 2007:75). Jeg velger derfor å beholde modell 6, som har den høyeste forklarte variansen, og lager ikke effektplott over interaksjonseffektene, da disse ikke øker modellens forklaringskraft (hverken i form av justert r² eller gjennom f-tester).

At interaksjonsvariablene ikke forbedrer modellen kan ha sammenheng med at kun kriminalitet oppnår statistisk signifikans i modell 6 blant variablene Rydgren og Ruth (2011) anvendte for å konstruere interaksjonsvariabler (arbeidsledighet, øvrig innvandring, vestlig innvandring). Hos

Rydgren og Ruth (2011:220) stiger justert R² fra 0,414 (Modell 6) til henholdsvis 0,422 (Modell 7) og 0,425 (Modell 8). Interaksjonsvariablene forbedret med andre ord deres modell.

5.2 Sosial samhörighet og sosial desintegrasjon

Den sentrale dimensjonen Fitzgerald og Lawrence (2011) var interessert i å belyse, som andre subnasjonale studier ikke har analysert, er forholdet mellom variabler som uttrykker sosial samhörighet (eller desintegrasjon) på den ene siden, og styrken på det aktuelle høyrepopulistiske partiet på den andre siden. Som indikatorer på disse fenomenene lanserte de tre variabler: andel boligeiere, andel pendlere og språklig likhet. Disse variablene operasjonaliserte jeg i 3.3.

De bivariate korrelasjonsanalysene viste imidlertid kun en positiv, statistisk signifikant korrelasjon mellom variabelen 'pendlingsavstand' og DFs oppslutning. For variabelen 'andel boligeiere' fant jeg en positiv, ikke-signifikant korrelasjon. Fitzgerald og Lawrence (2011) lagde en indeks av variablene 'andel boligeiere' og 'andel inn-pendlere' (dvs. den prosentmessige andelen som arbeider i kommunen de bor i). I mitt tilfelle uttrykker pendlingsavstand-variabelen (jfr. 3.3) den samme dimensjonen, men med motsatt fortegn. Premisset for Fitzgerald og Lawrence (2011) sin indeks er at økte verdier på begge variablene har samme effekt. I mitt tilfelle vil lav gjennomsnittlig pendlingsavstand være assosiert med 'sosial samhörighet'. Samtidig vil en høy andel boligeiere være assosiert med det samme fenomenet. Variablene har således forskjellig teoretisk forventet fortegn, noe de bivariate korrelasjonsanalysene dokumenterte at også var tilfelle rent empirisk. Jeg velger derfor å ikke lage en indeks, som Fitzgerald og Lawrence (2011), men beholder begge variablene. En fordel ved dette er at jeg får rendyrket og analysert effektene enkeltvis.

Fitzgerald og Lawrence (2011:840) anvendte WLS-regresjon (Weighted Least-Squares) som regresjonsmetode. Dette er en teknikk som er vanlig å bruke ved brudd på forutsetningen om homoskedastisitet, da den minimerer innflytelsen til enheter med store residualer og maksimerer innflytelsen til enheter med små residualer (Skog 2004:248; Eikemo og Clausen 2007:122). Dette var ikke et problem med min OLS-modell (jfr. Appendiks 1a.). Det er altså ikke et metodisk argument for å bruke denne teknikken.

Likevel opererte Fitzgerald og Lawrence (2011:839) med et teoretisk argument for denne teknikken. De ønsket å vekte kommuner i forhold til deres befolkningsstørrelse. Ser man på dataene som deres analyse hviler på, er det noen store og nevneverdige forskjeller sammenlignet med mine.

Dette skyldes en svært ulik kommunestruktur i de aktuelle landene. Det totale antallet observasjonseenheter (N), altså sveitsiske kommuner, er i deres analyse 2705 (Fitzgerald og Lawrence 2011:844). Tilsvarende tall for mitt datasett er 98 (antall danske kommuner). Den store forskjellen i antall N fører til at deres analyse har langt flere datapunkter på hver variabel. Den avgjørende forskjellen er likevel den reelle forskjellen mellom sveitsiske og danske kommuner. Analyserer man Fitzgerald og Lawrences (2011:843) deskriptive statistikk kommer det frem at det gjennomsnittlige innbyggertallet i kommunene er 2600. Den minste kommunen har 20 innbyggere. Den største har 342 500 innbyggere. Det er derfor ikke overraskende at Fitzgerald og Lawrence (2011) valgte å vekte datapunktene.

Samtidig er mine enheter langt større og dermed mindre sårbare for små variasjoner enn Fitzgerald og Lawrence (2011) sine enheter. Den deskriptive statistikken (jfr. 4.0) for befolkningsstørrelsevariabelen viser at det gjennomsnittlige innbyggertallet i datasettet (danske kommuner) er 56800. Bakgrunnstallene viser at fire kommuner har under 10000 innbyggere og vel 7 kommuner har under 20000 innbyggere.

Et mer sammenlignbart datasett er Rydgren og Ruths (2011). I Rydgren og Ruths (2011:213) analyse kommer det frem, via den deskriptive statistikken, at det gjennomsnittlige innbyggertallet i deres datasett, og dermed i svenske kommuner, er 31400. Rydgen og Ruth (2011) brukte OLS regresjonsanalyse, og hadde et N på 290 (antall svenske kommuner).

Jeg velger derfor å fortsette med OLS regresjonsanalyse. Da får jeg også mulighet til å sammenligne hvorvidt de nye variablene har noen effekt på de sammenhengene jeg fant ved å analysere sosial marginalisering og etnisk konfliktteori i 5.1. I tillegg testet Fitzgerald og Lawrence (2011:844) funnenes robusthet ved å prøve regresjonsmodellen i en uvektet modell. Denne endret ikke den substansielle fortolkningen av resultatene (Fitzgerald og Lawrences 2011:840).

Denne studiens mål er å avdekke i hvilken grad oppslutningen om et politisk parti på kommunalt nivå kan forklares ut i fra kontekstuelle variabler på kommunalt nivå. Derfor blir studiens fokus hvilken (kommunal) politisk og sosial kontekst DF ser ut til å tjene på, og jeg ser der derfor ikke som et problem at jeg, i likhet med Rydgren og Ruth (2011), ikke veker kommunal befolkningsstørrelse. Det sentrale, jfr. Mudde (2011:15), er å studere den umiddelbare sosiale og politiske konteksten som gagnar høyrepopulistiske partier.

I likhet med forrige modell oppgir jeg ustandardiserte koeffisienter med p-verdier i parentes. Jeg opererer også med det samme signifikansnivået som i forrige regresjonsmodell. Sammenlignet med Fitzgerald og Lawrences (2011) endelige modell mangler tre variabler (primærnæring, kort utdanning og innvandring). Dette skyldes multikollinearitet (jfr. Appendiks 1a). Samtidig avdekket F-testen at ingen av de utelukkede variablene forbedret modellen signifikant.

I modell 1 tester jeg for indikatorene på sosial samhörighet og sosial desintegrasjon. Modell 2 tar høyde for arbeidsledighet. I Modell 3 tester jeg for tesen om moderniseringstapen ved å se hvilken forklaringskraft andelen med grunnskoleutdanning og andelen sysselsatt i sekundærnæringer har på DFs oppslutning. I modell 4 tester jeg for indikatorene på sosial samhörighet, arbeidsledighet og tesen om moderniseringstapen. Modell 5 ligger nærmest Fitzgerald og Lawrence (2011) sin modell, hvor jeg introduserer kontrollvariabelen befolkningsstørrelse. I modell 6 introduserer jeg kriminalitet, som var den tredje statistisk signifikante effekten jeg fant i forrige regresjonsmodell (jfr. Tabell 5.1).

Tabell 5.2: Kommunal variasjon i stemmegivning for Dansk Folkeparti ved Folketingsvalget i 2011 (OLS Regresjonsanalyse). Sosial samhörighet og sosial desintegrasjon.

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 6
<i>Sosial samhörighet</i>						
Boligeiere	-0.033 (0.240)	0.017 (0.598)		-0.058 (0.049)	-0.082 (0.008)	-0.028 (0.425)
Pendlingsavstand	0.252 (0.003)	0.161 (0.064)		0.142 (0.041)	0.183 (0.009)	0.148 (0.031)
<i>Sosioøkonomisk modell</i>						
Arbeidsledighet		0.714 (0.008)		-0.433 (0.092)	-0.282 (0.272)	-0.392 (0.120)
<i>Moderniseringstaper</i>						
Grunnskole			0.417 (0.000)	0.452 (0.000)	0.387 (0.000)	0.414 (0.000)
Sekundærnærings			-0.142 (0.008)	-0.136 (0.021)	-0.092 (0.124)	-0.106 (0.067)
<i>Kontrollvariabler</i>						
Befolkningsstørrelse					-0.010 (0.015)	-0.014 (0.001)
Kriminalitet						0.048 (0.008)
Konstant	10.653 (1.599)	5.207 (2.535)	1.767 (1.316)	4.165 (2.013)	6.420 (2.160)	0.024 (3.138)
Justert R2	0.084	0.142	0.455	0.470	0.498	0.531
N	98	98	98	98	98	98

*P-verdier i parentes

5.2.1 Sosial samhörighet (Modell 1)

I henhold til de teoretiske forventningene var begge fortegn mulige for indikatorene på sosial samhörighet og sosial desintegrasjon. Fitzgerald og Lawrence (2011:837) presiserte at et høyt nivå av pendlere og en lav andel av boligeiere uttrykker sosial desintegrasjon. Motsatt uttrykker en lav andel pendlere og en høy andel boligeiere sosial samhörighet.

I modell 1 er kun pendlingsavstand statistisk signifikant. Denne sammenhengen er positiv, og av tabellen kan man lese at en enhets økning (en kilometer) i pendlingsavstand-variabelen er assosiert med en økning på 0,25 prosent i DFs oppslutning, kontrollert for andelen boligeiere.

Sammenhengen mellom pendlingsavstand og DF gir altså de samme resultatene som i de bivarierte analysene – både i forhold til styrke og retning.

Jeg finner ikke en robust sammenheng mellom boligeiere og DFs oppslutning i denne modellen, men det er interessant å merke seg at variabelen skifter fortegn når jeg tar høyde for den kommunale pendlingsavstanden. Fortegnene i modell 1 er dermed i tråd med teorien om sosial desintegrasjon, og ikke sosial samhörighet, som forklaringsmodell for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk oppslutning. Dette er motsatt av Fitzgerald og Lawrence (2011) funn. De fant robuste sammenhenger mellom indikatorene på sosial samhörighet og SVPs oppslutning. Modellen forklarer 8,4 prosent av den kommunale variasjonen i DFs oppslutning.

5.2.2 Sosial samhörighet kombinert med den sosioøkonomiske modellen (Modell 2)

I modell 2 introduseres en indikator på det Fitzgerald og Lawrence (2011) henviser til som den sosioøkonomiske forklaringsmodellen for kommunal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning; arbeidsledighet. Den teoretiske forventningen er at høye kommunale verdier av denne indikatoren på svakere økonomi har en sammenheng med oppslutningen om det aktuelle høyrepopulistiske partiet. Fitzgerald og Lawrence (2011) fant ingen statistisk signifikant sammenheng mellom arbeidsledighet og SVPs oppslutning.

Koeffisientene fra modell 3 viser en positiv og statistisk signifikant sammenheng mellom arbeidsledighet og DFs oppslutning når jeg tar høyde for indikatorene på sosial samhörighet. Samtidig forsvinner denne sammenhengen i de andre modellene som kontrollerer for flere aspekter ved kommunene. Likevel økes modellens forklaringskraft med seks prosentpoeng ved inklusjon av denne variabelen.

5.2.3 Tesen om moderniseringstapere (Modell 3)

En av teoriene Fitzgerald og Lawrence (2011:835) anvender som grunnlag for sine hypoteser er tesen om *moderniseringstapere*. Hypotesen er at de som er hardest truffet av globalisering - altså dem med lav eller kort utdannelse eller dem som er sysselsatt i primær- eller sekundærnæringer - er mer tilbøyelige til å stemme høyrepopulistisk. Fitzgerald og Lawrence (2011:835) presiserer at det meste av forskningen på dette området har blitt gjort med surveydata, men at nyere subnasjonale studier har funnet at områder med høye nivåer av «moderniseringstapere» også er mer tilbøyelige til å stemme høyrepopulistisk.

I modell 3 tester jeg for denne tesen. Indikatorene jeg bruker for å måle fenomenet, etter modell fra Fitzgerald og Lawrence (2011), er andelen med grunnskoleutdanning og andelen sysselsatt i sekundærnæringer. Primærnærings og lav utdanning har blitt ekskludert etter problemer med multikollinearitet (for en lengre diskusjon rundt dette, se Appendiks 1a).

Den teoretiske forventningen er at økte verdier på variablene er assosiert med økt oppslutning om DF. De bivarierte korrelasjonsanalysene viste her det teoretisk forventede fortegnet, men avdekket kun en statistisk signifikant sammenheng mellom andelen med grunnskoleutdanning og DFs oppslutning. I den multivariate regresjonsmodellen finner jeg også den forventede og statistisk signifikante sammenheng mellom andelen med grunnskoleutdanning og DF. Samtidig har sekundærnæringsvariabelen skiftet fortegn og blitt statistisk signifikant. Kontrollert for andelen grunnskoleutdannede, predikerer modellen altså at en økt andel sysselsatte i denne sektoren fører til lavere oppslutning om DF. Dette er motsatt av de teoretiske forventningene. Fitzgerald og Lawrence (2011:839) fant på sin side heller ikke det teoretisk forventede fortegnet for denne variabelen, og fant en negativ, ikke-signifikant sammenheng mellom sekundærnæringsvariabelen og SVPs oppslutning. Modellen forklarer 45,5 prosent av den subnasjonale variasjonen i DFs oppslutning.

5.2.4 Kombinert modell (Modell 4)

I modell 4 kombineres variablene fra modell 1-3. Dette gjør jeg slik at jeg får testet for sosial samhörighet, arbeidsledighet og tesen om moderniseringstaperen i samme modell. Et av de mest interessante momentene i denne modellen er at andel boligeiere blir statistisk signifikant når jeg tar høyde for indikatorene på tesen om moderniseringstaperen. Ved en enhets økning i denne variabelen (1 prosent flere boligeiere) predikerer modellen at DF mister 0,05 prosent i oppslutning. Samtidig er pendlingsavstand stadig statistisk signifikant og positiv. Begge indikatorene på sosial desintegrasjon er altså statistisk signifikante, med det «riktige» fortegnet i denne modellen.

Ser man på arbeidsledighet, skifter denne variabelen fortegn og blir ikke-signifikant i denne modellen. Dette var ikke tilfelle når variabelen ble testet sammen med indikatorene på sosial samhörighet (modell 2). Sammenhengene forsvinner altså når jeg tar høyde for indikatorene på tesen om moderniseringstaperen. Dette er i tråd med funnene fra forrige modell (Tabell 5.1). Modellen forklarer 47 prosent av den subnasjonale variasjonen i DFs oppslutning.

5.2.5 Befolkningsstørrelse og kriminalitet (Modell 5 og 6)

I modell 5 introduserer jeg kontrollvariabelen 'befolkningsstørrelse', og det er denne modellen som ligger nærmest Fitzgerald og Lawrences (2011) endelige modell. Tilføyelsen av variabelen har noen interessante effekter på variablene fra modell 4. For det første styrker effekten av 'boligeiere' seg når jeg tar høyde for de kommunale innbyggertallene - uttrykt ved at helningskoeffisienten øker og p-verdien synker. De samme tendensene gjør seg gjeldende for pendlingsavstand-variabelen. Teorien om sosial desintegrasjon styrker seg altså når jeg tar høyde for de kommunale innbyggertallene.

Når det kommer til indikatorene på tesen om moderniseringstaperen, finner jeg fortsatt en robust og positiv korrelasjon mellom andelen grunnskoleutdannede og den subnasjonale variasjonen i DFs oppslutning. Samtidig forsvinner deler av sammenhengen mellom andelen sysselsatt i sekundærnæringer og DFs oppslutning - uttrykt ved at variabelens p-verdier nå overstiger det kritiske nivået ($p=0,12$).

Når det kommer til de kommunale innbyggertallene, finner jeg også i denne regresjonsmodellen en negativ og statistisk signifikant effekt på DFs oppslutning. Tilføyelsen av 'kriminalitet' i modell 6 styrker modellen og gir en robust positiv sammenheng – som i den forrige multivariate regresjonsmodellen (Tabell 5.1). Samtidig fører tilføyelsen av denne variabelen til at sammenhengen mellom andel boligeiere og DF forsvinner. Dette kan ha sammenheng med at begge variablene er indikatorer på sosial desintegrasjon, noe en separat korrelasjonsanalyse dokumenterer. Variablenes innbyrdes korrelasjon er høy og negativ. En høy andel boligeiere samvarierer altså med lave nivåer av kriminalitet i danske kommuner.

5.3 Oppsummering av funn

De to multivariate regresjonsmodellene har dokumentert hvordan Dansk Folkepartis oppslutning varierer i forhold til egenskaper ved danske kommuner. I det følgende underkapittelet vil jeg oppsummere funnene for hver variabel som jeg har anvendt i de multivariate regresjonsmodellene. Her vil jeg vektlegge hvordan funnene harmonerer med tidligere studier og faglitteraturens teoretiske forventninger.

Arbeidsledighet

De bivariate korrelasjonsanalysene beskrev den teoretisk forventede og positive samvariasjonen mellom arbeidsledighetsnivåene og DFs oppslutning. I den første multivariate regresjonsmodellen (Tabell 5.1) fant jeg ingen robust effekt for arbeidsledigheten på DFs oppslutning. Sammenhengen forsvant når jeg kontrollerte for andelen med grunnskoleutdannelse. Rydgren og Ruth (2011) brukte disse to variablene som indikatorer på sosial marginalisering. Resultatene fra analysen dokumenterer at den avgjørende indikatoren på sosial marginalisering, og dermed økt oppslutning om DF, er andelen grunnskoleutdannede, og ikke andelen arbeidsledige. Tendensene er altså her sammenlignbare med Rydgren og Ruths (2011:222), som heller ikke fant en robust sammenheng mellom arbeidsledighetsnivåene og SDs oppslutning i parlamentsvalgene.

Samtidig er resultatene fra den andre multivariate regresjonsmodellen (Tabell 5.2) interessante. Her finner jeg en positiv og statistisk signifikant sammenheng mellom arbeidsledighet og DF i modell 2, som kombinerer arbeidsledighet med indikatorene på sosial samhörighet. Denne sammenhengen forsvinner imidlertid når jeg kontrollerer for indikatorene på tesen om moderniseringstaperen (grunnskoleutdannede, sekundærnærings). Dette er i tråd med Fitzgerald og Lawrences (2011:839) funn. De fant heller ingen robust effekt fra arbeidsledighet på SVPs oppslutning i sine modeller. Fitzgerald og Lawrence (2011:841) valgte derfor å ekskludere variabelen i deres videre analyser - blant annet på grunn av høy innbyrdes korrelasjon med andel innvandrere.

Et funn er således at selv om det eksisterer en positiv samvariasjon mellom de kommunale nivåene av arbeidsledighet og DFs oppslutning, forsvinner denne sammenhengen når jeg kontrollerer for bakenforliggende og mellomliggende faktorer i en multivariat regresjonsmodell. Ser man på tidligere studier er det ikke funnet et entydig forhold mellom disse to variablene. Forskning har dokumentert både positive, negative og ingen sammenhenger mellom de aktuelle variablene (Rydgren og Ruth 2011:208; Fitzgerald og Lawrence 2011:835). Funnet harmonerer dermed til en viss grad med tidligere forskning på feltet.

Grunnskole

Andelen med grunnskoleutdannelse er en sentral forklaringsvariabel for å forklare den subnasjonale variasjonen i DFs oppslutning, og fremstår som ett av studiens nøkkelfunn. Denne variabelen er statistisk signifikant og positivt korrelert med DFs oppslutning i danske kommuner i alle de tre

analysene. Tabell 5.1 og Tabell 5.2 dokumenterer at funnet er robust og signifikant på 1 prosents nivå i alle modellene, selv kontrollert for etnisk konfliktteori, tesen om moderniseringstapere og sosial desintegrasjon.

Dette harmonerer med funnene fra Sveits og Sverige. Fitzgerald og Lawrence (2011:208) fant en robust og positiv korrelasjon mellom disse variablene. Rydgren og Ruth (2011:212) beskriver hvordan de fant den teoretisk forventede og negative effekten mellom utdanningsnivået og SDs oppslutning, men kun kontrollert for kriminalitet og innvandring. Bowyer (2008:617) fant den samme sammenhengen i sin studie av British National Party (BNP) ved lokalvalgene i 2002 og 2003.

Jeg finner altså den samme effekten – hvor et lavt utdanningsnivå korrelerer med høyere oppslutning for DF. Funnet harmonerer dermed med tidligere, sammenlignbare studier. Når det kommer til forklaringsmodeller for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning, kan dette funnet knyttes opp mot både sosial marginalisering og tesen om moderniseringstapere.

Innvandring

De bivarierte korrelasjonsanalysene beskrev en negativ samvariasjon mellom andel vestlige innvandrere og DFs oppslutning. For den totale mengden innvandrere og øvrige innvandrere fant jeg ingen statistisk signifikant korrelasjon. Dette bildet endret seg noe i de multivariate regresjonsmodellene.

I modell 3 (Tabell 5.1) fant jeg en negativ, statistisk signifikant effekt av vestlig innvandring på DFs oppslutning. Denne sammenhengen er likevel ikke robust og forsvinner når jeg kontrollerer for indikatorene på sosial marginalisering, venstresidens styrke og befolkningsstørrelse i de påfølgende modellene. For øvrig innvandring, dvs. innvandring fra land som ikke defineres som vestlige av Danmarks Statistik (DST), fant jeg heller ingen sammenheng.

Ett av Rydgren og Ruths (2011) mest sentrale funn var at en høy andel europeiske innvandrere hadde en sterk og positiv effekt på SDs oppslutning. Når det kommer til ikke-europeiske innvandrere, fant Rydgren og Ruth (2011) en negativ sammenheng med SDs oppslutning. Samtidig fant Rydgren og Ruth (2011:223) at SD i høy grad hadde styrket seg mellom valgene i 2006 og 2010 i kommuner med en relativt høyere andel ikke-europeiske innvandrere. Rydgren og Ruth (2011:215) tolker disse funnene som at velgerne har vært mer opptatt av økonomisk rasjonalitet enn

kulturell distanse – ved at de europeiske innvandrerne blir sett på som en større trussel på arbeidsmarkedet. Fitzgerald og Lawrence (2011:839) fant på sin side en robust og positiv korrelasjon mellom andel innvandrere og SVPs oppslutning.

Mine funn når det kommer til innvandringens effekt harmonerer dermed ikke med de studiene jeg i særdeleshet har vektlagt. Likevel har ikke faglitteraturen og tidligere studier funnet et entydig forhold mellom disse variablene. Bowyer (2008:613) viser til at det også i forhold til innvandring har blitt funnet positive, negative og ingen sammenhenger.

Kriminalitet

For variabelen 'kriminalitet' fant jeg ingen statistisk signifikant bivariat sammenheng. Det eksisterer altså ingen umiddelbar samvariasjon mellom kriminalitetsraten og DFs oppslutning i kommunene. Dette endret seg da jeg fikk kontrollert for andre faktorer i de multivariate regresjonsmodellene. Tabell 5.1 dokumenterte at variabelen skiftet fortegn og nærmet seg det kritiske nivået ($p=0.09$) når jeg tok høyde for indikatorene på sosial marginalisering og etnisk konfliktteori (Modell 5). Den avgjørende bakenforliggende faktoren for variabelen er likevel de kommunale innbyggertallene, som jeg introduserte i modell 6 (Tabell 5.1). Her blir variabelen statistisk signifikant og har en positiv effekt på DFs oppslutning. I den andre multivariate regresjonsmodellen (Tabell 5.2) fant jeg også en positiv og statistisk signifikant effekt fra kriminalitetsraten på DFs oppslutning. Dette funnet holder seg, selv kontrollert for tesen om moderniseringstaperen og sosial samhörighet.

Jeg finner altså ingen statistisk signifikant bivariat samvariasjon - men til gjengjeld en positiv og statistisk signifikant (på 1 prosents nivå) multivariat effekt når jeg tar høyde for andre bakenforliggende og mellomliggende faktorer. Sammenhengen inntreffer først ved inklusjon av befolkningsstørrelse-variabelen. En fortolkning av disse funnene er at kriminalitet er sentrert i urbane områder, og at man ved å inkludere begge variablene i en regresjonsmodell får tatt høyde for dette. Et nevneverdig spørsmål i denne sammenhengen er hvorvidt kriminalitet alene uttrykker en falsk sentrum-periferi-dimensjon. Den innbyrdes korrelasjonen mellom kriminalitetsraten og de kommunale innbyggertallene er 0,602 (R^2). Ved å ha begge variablene i modellen, og dermed kontrollere for befolkningsstørrelse, rendyrkes effekten av kriminalitet på DFs oppslutning – som dermed blir signifikant og positiv.

Dette harmonerer med Rydgren og Ruths (2011) funn – med ett unntak. De fant også en sterk *bivariat* effekt fra kriminalitet på SDs oppslutning. Rydgren og Ruth (2011:203) argumenterer for at denne variabelen i høy grad har blitt oversett som forklaringsvariabel i tidligere studier av denne typen. Funnet er i tråd med tidligere studier som har brukt kriminalitet som forklaringsvariabel. Lewis-Beck og Mitchell (1993:124) fant en sammenheng mellom høye kriminalitetsrater og oppslutningen om Front National (FN) i Frankrike. Coffe et. al (2007:142) fant den samme sammenhengen i Belgia i sin studie av Vlaams Blok (VB).

Venstresidens styrke

De bivariate korrelasjonsanalysene avdekket at det ikke eksisterer en samvariasjon mellom venstresidens oppslutning ved kommunalvalget i 2009 og DFs oppslutning ved Folketingsvalget i 2011. Jeg finner heller ingen multivariat effekt av variabelen på DFs oppslutning. Likevel har variabelen, motsatt av i de bivariate analysene, det teoretisk forventede fortegnet i de multivariate analysene.

Den teoretiske antagelsen bak variabelen er at en sterk lokal venstreside to år før parlamentsvalget vil ha en negativ effekt på DFs oppslutning. Rydgren og Ruth (2011) fant den forventede effekten av variabelen ved Riksdagsvalget i 2010. Kontrollert for andre faktorer, så gjorde SD det svakere i kommuner hvor venstresiden hadde fått en relativt høy oppslutning ved kommunalvalget fire år tidligere.

En annen studie med noe av det samme forskningsmessige utgangspunktet produserte de samme resultatene som hos Rydgren og Ruth (2011). Coffe (2008:179) fant at styrken og strategien til de sosialdemokratiske partiene i Belgia kunne forklare deler av forskjellen i oppslutningen til henholdsvis Vlaams Blok (VB) og (belgiske) Front National (FNb). Mine funn harmonerer dermed ikke med Rydgren og Ruths (2011) eller Coffes (2008) funn.

Rydgren og Ruth (2011:212) inkluderte variabelen grunnet en teoretisk antagelse om at venstresiden ville fungere som et skjold mot høyrepopulistiske partiers appell til arbeiderklassen. En mulig årsak til at jeg ikke finner støtte for denne teoretiske antagelsen er at DF allerede står sterkt i denne velgergruppen. Rydgren (2004:490) viser til at 56 prosent av DFs velgere ved Folketingsvalget i 2001 var sysselsatt i tradisjonelle arbeiderklasseyrker. Et annet aspekt er DFs posisjon i dansk politikk sammenlignet med VB og SD i deres nasjonale, politiske kontekster. DF

fungerte som parlamentarisk grunnlag for en borgerlig-liberal regjering bestående av partiene Venstre og Konservative i perioden 2001-2011 (Kühle 2008; Green-Pedersen og Odmalm 2008). SD og VB har på sin side blitt holdt utenfor en slik parlamentarisk og institusjonalisert makt grunnet de andre partienes *cordon sanitaire* mot partiene, dvs. en tverrpolitisk enighet om å holde partiene utenfor reell innflytelse (Coffe 2008; Rydgren 2010).

Befolkningsstørrelse

De kommunale innbyggertallene har hatt de teoretisk forventede fortegnene både i de bivarierte og multivarierte analysene. I de bivarierte analysene fant jeg en statistisk signifikant og negativ samvariasjon mellom denne variabelen og DFs oppslutning. Dette funnet holdt seg i de multivarierte regresjonsmodellene, hvor jeg fant en robust og negativ effekt fra denne variabelen på DFs oppslutning. Dette indikerer at DF oppnår høyere oppslutning i mindre kommuner. Begge de multivarierte regresjonsmodellene estimerer en økning i oppslutningen om DF ved en enhets (1000 innbyggere) reduksjon i denne variabelen.

Dette funnet er i tråd med både Rydgren og Ruth (2011) og Fitzgerald og Lawrences (2011) funn. Begge de nevnte studiene fant robuste og negative sammenhenger mellom denne variabelen og de aktuelle høyrepopulistiske partienes oppslutning. Det finnes imidlertid studier som ikke har funnet fram til dette årsaksforholdet. Coffe et. al (2007:150) fant at befolkningstetthet hadde en signifikant og positiv effekt på Vlaams Bloks oppslutning. På bakgrunn av disse resultatene konkluderte Coffe et. al (2007:150) med at problemer assosiert med urbanisering gagnet partiet.

At 'befolkningsstørrelse' har en negativ effekt på DF harmonerer altså i store trekk med tidligere studier. Likevel viser Coffe et. als (2007) studie at det heller ikke her har blitt produsert entydige resultater. Den teoretiske begrunnelsen for sammenhengen mellom kommunale innbyggertall eller urbanisering på ene siden, og et høyrepopulistisk partis oppslutning, varierer. Enkelte studier bruker variabelen som en kontrollvariabel uten å spesifisere det kausale forholdet. Rydgren og Ruth (2011:212) begrunner inklusjonen av variabelen med at etnisk konflikt vil være mer fremtredende i mindre byer – og at man får testet for denne sammenhengen ved å ta høyde for de kommunale innbyggertallene. Coffe et. al (2007) inkluderte variabelen for å teste om fremmedgjøringen og anonymiseringen i større byer ville øke støtten til Vlaams Blok.

Interaksjonseffekter

Ingen av interaksjonsvariablene jeg inkluderte i Tabell 5.1 forbedret modellen – snarere førte inklusjonen av disse variablene til en synkende justert R². Samtidig underbygget F-testen at ingen av variablene forbedret modellen signifikant. Jeg valgte derfor å ikke tolke modellene med interaksjonsvariablene. At jeg ikke finner en sammenheng mellom interaksjonsvariablene og DFs oppslutning er likevel et funn i seg selv.

Dette strider i noen grad imot tidligere forskning. Som jeg var inne på i teorikapittelet har flere forskere, blant annet Golder (2003), først funnet en statistisk signifikant sammenheng for *interaksjonseffekten* mellom arbeidsledighet og innvandring. Den samme mekanismen fant Jesuit et al (2009:286-289). Deres studie fant først og fremst en sammenheng mellom arbeidsledighet og støtte til høyrepopulistiske partier hvis det aktuelle landet hadde opplevd høy innvandring. Det teoretiske grunnlaget for årsakssammenhengen finnes i etniske konfliktteorier, som tilsier økt oppslutning om radikale høyrepopulistiske partier når det blir økt konkurranse om begrensede ressurser (Coffe et. al 2007:145; Givens 2005:69). En annen årsak til at tidligere studier har operert med en teoretisk forventning om en sammenheng mellom denne interaksjonsvariabelen og oppslutningen til høyrepopulistiske partier er partienes retorikk. Flere politikere tilhørende høyrepopulistiske partier har knyttet innvandring til arbeidsledighet:

“For example, Jean-Marie Le Pen used the slogan “Two million immigrants are the cause of two million French people out of work” during the 1984 European elections in France (Mitra, 1988). The Republicans in Germany have campaigned under a similar slogan: Eliminate Unemployment: Stop Immigration” (Golder 2003:438).

Samtidig finnes det studier som peker på andre mulige utfall. En studie utført av Arzheimer (2009:274) fant at arbeidsløshet og innvandring på et generelt grunnlag korrelerte positivt med oppslutningen til høyrepopulistiske partier. Arzheimer (2009:274) fant likevel ikke støtte for den additive effekten mellom disse variablene, som Golder (2003) identifiserte.

Det er likevel interessant at funnet mitt ikke harmonerer med den studien som ligger nærmest i tid og rom, nemlig Rydgren og Ruths (2011) studie av SD og Sverige fra 2011.

Boligeiere

For variabelen 'boligeiere' finner jeg varierende funn. De bivarierte korrelasjonsanalysene ga en ikke-signifikant positiv samvariasjon med DFs oppslutning. I den multivariate modellen (Tabell 5.2) fant jeg varierende sammenhenger. Når jeg testet for indikatorene på sosial samhörighet i modell 1, eller introduserte arbeidsledighet i modell 2, fant jeg ingen sammenheng. Samtidig fant jeg, når jeg kontrollerte for indikatorene på tesen om moderniseringstaperen i modell 4, og introduserte befolkningsstørrelse i modell 5, en statistisk signifikant og negativ effekt fra denne variabelen på DFs oppslutning. I denne modellen indikerer dermed begge indikatorene at det er en sammenheng mellom sosial desintegrasjon og DFs oppslutning. Samtidig forsvinner denne sammenhengen når jeg introduserer kriminalitet som kontrollvariabel i modell 6.

Det interessante med denne variabelen og modell 5 og 6 er at modell 5 er veldig nær Fitzgerald og Lawrence (2011) sin modell, hvor jeg finner den forventede sammenhengen. I modell 6, når jeg introduserer kriminalitet – som Fitzgerald og Lawrence (2011) ikke brukte – forsvinner sammenhengen. Som jeg var inne på i kommenteringen av modell 6 kan dette ha sammenheng med at begge variablene er indikatorer på sosial desintegrasjon, noe korrelasjonsanalysene dokumenterer. Variablenes innbyrdes korrelasjon er høy og negativ. En høy andel boligeiere samvarierer med lave nivåer av kriminalitet blant studiens enheter. Samtidig er ikke sammenligningsgrunnlaget optimalt, i og med at Fitzgerald og Lawrence (2011) ikke kontrollerte for kriminalitet i sine modeller.

Den teoretiske begrunnelsen for årsakssammenhengen mellom variablene er en antagelse om at en høy andel boligeiere gir lokalsamfunn stabilitet og styrker de sosiale båndene (Fitzgerald og Lawrence 2011:837). Dette skaper igjen en gunstig sosial og politisk kontekst for et høyrepopulistisk parti å operere i. En lav andel boligeiere er på sin side en indikator på sosial desintegrasjon som igjen svekker de sosiale båndene – noe Fitzgerald og Lawrence (2011:836) også assosierer med økt oppslutning om et høyrepopulistisk parti i sin kontrahypotese. Det videre teoretiske bakteppet er at nyere utviklingstrekk som globalisering, multikulturalisme og individualisering har styrket dette årsaksforholdet.

Ser man på tidligere funn langs disse dimensjonene, spesifiserer Fitzgerald og Lawrence (2011:836) at nyere studier har funnet støtte for at sosialt samhörige kommuner stemmer på høyrepopulistiske partier. Mitt funn bryter dermed med tidligere funn, hvor jeg i noen grad har funnet støtte for at

andel boligeiere er negativt korrelert med DFs kommunale oppslutning. Dette funnet er likevel ikke robust. I neste kapittel (6.3) foreslår jeg enkelte mekanismer som skaper akkurat dette årsaksforholdet i Danmarks tilfelle – men ikke i Sveits.

Pendlingsavstand

I kapittel 4.0 viste de bivariate analysene at det eksisterer en positiv og statistisk signifikant samvariasjon mellom den gjennomsnittlige pendlingsavstanden i kommunene og DFs oppslutning. Dette funnet er robust, og holder seg gjennom de multivariate regresjonsmodellene. I den endelige modellen estimeres effekten av denne variabelen til en økning på 0,14 prosent i DFs oppslutning ved en enhets økning (km). Jeg finner altså støtte for at økt pendling korrelerer med økt oppslutning om DF.

Fitzgerald og Lawrence (2011:837) argumenterer for at en høy andel pendlere kan skade sosiale bånd og dermed selve lokalsamfunnene og viser i den sammenheng til Putnam (2000). Fitzgerald og Lawrence (2011:837) argumenterer i tillegg for at pendling innebærer at man tilbringer mye tid utenfor lokalsamfunnet. Et annet uheldig aspekt ved pendlingen er at man ikke arbeider med mennesker i lokalmiljøet, noe Fitzgerald og Lawrence (2011:837) knytter til en styrket sosial samhörighet.

Mitt funn tyder altså på at kommuner med en høy andel pendlere og disse tilhørende trekkene, beskrevet av Fitzgerald og Lawrence (2011), i høyere grad stemmer DF. Dette er motsatt av funnene fra Sveits. I sine modeller fant Fitzgerald og Lawrence (2011:840) en positiv effekt av andelen som arbeidet i kommunen på SVPs oppslutning.

Sekundærnærings

De bivariate korrelasjonsanalysene avdekket en positiv, men ikke-signifikant samvariasjon mellom andelen sysselsatt i sekundærnæringer og DFs oppslutning i danske kommuner. De multivariate regresjonsmodellene ga konsekvente og negative fortegn - men med varierende signifikansverdier. Variabelen er statistisk signifikant på 5 prosents nivå og negativ i modell 3 (hvor det testes for tesen om moderniseringstaperen) og modell 4 (hvor indikatorer på sosial samhörighet og den sosioøkonomiske modellen inkluderes). I modell 5, hvor kontrollvariabelen befolkningsstørrelse inkluderes, får jeg p-verdier på 0,12. De samme p-verdiene synker til 0,06 når 'kriminalitet'

introdueres i modell 6. Samtidig indikerer en F-test at variabelen styrker modellen og bør inkluderes.

Grunnlaget som Fitzgerald og Lawrence (2011:835) anvender for sammenhengen mellom disse variablene er tesen om *moderniseringstapere*. En hypotese utgått fra denne teorien er de som har blitt hardest truffet av globalisering, for eksempel de som arbeider i sekundærnæringer – er mer tilbøyelige til å stemme høyrepopulistisk.

Fitzgerald og Lawrence (2011:835) presiserer at det meste av forskningen på dette området har blitt gjort med surveydata, men at nyere subnasjonale studier har funnet at områder med høye nivåer av «moderniseringstapere» også er mer tilbøyelige til å stemme høyrepopulistisk. Jeg finner altså ikke det teoretiske forventede fortegnet, men derimot en svak og negativ effekt. Funnet harmonerer dermed ikke med de teoretiske forventningene. Samtidig fant heller ikke Fitzgerald og Lawrence (2011:839) en sammenheng mellom andelen som arbeidet i sekundærnæringer og SVPs oppslutning i sveitsiske kommuner. Det er med andre ord ikke produsert entydige sammenhenger mellom disse variablene i subnasjonale studier som bruker aggregerte data.

6.0 Analyse av funnene i relasjon til fagfeltets teorier

I dette kapittelet diskuterer jeg funnene i relasjon til de teoretiske hovedteoriene på fagfeltet. Alle disse hovedteoriene søker å forklare subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning. Samtidig vil jeg foreslå ulike mekanismer og forklaringer på hvorfor funnene varierer mellom landene – da i særdeleshet mellom mitt studie, Rydgren og Ruths (2011) og Fitzgerald og Lawrences (2011).

I 6.1 og 6.2 vil jeg diskutere henholdsvis sosial marginalisering og etnisk konfliktteori som forklaringsmodeller for den subnasjonale variasjonen i stemmegivningen til DF i danske kommuner. For å forklare de forskjellige resultatene fra min og Rydgren og Ruths (2011) studie vil jeg blant annet fokusere på forskjeller i partisystem og partidynamikk i Danmark og Sverige. Jeg vil også fokusere på hvordan asyl- og innvandringspolitikken har blitt politisert i de respektive landene – og diskutere hvorvidt det kan forklare de ulike resultatene.

I Appendix 1b har jeg vedlagt en robusthetssjekk hvor jeg har testet den multivariate regresjonsmodellen fra Tabell 5.2 på tre andre danske partier (Socialistisk Folkeparti, Socialdemokraterne, Venstre). Dette er etter modell fra Fitzgerald og Lawrence (2011), som ønsket

å dokumentere at 'sosial samhörighet' ikke hadde en positiv effekt på oppslutningen om andre partier. Dette er ikke tilfelle i Danmark, noe jeg vil vektlegge når jeg diskuterer de observerte forskjellene mellom Danmark og Sveits i 6.3 (Sosial desintegrasjon).

6.1 Sosial marginalisering

Rydgren og Ruth (2011) brukte utdannings-, arbeidsledighets- og inntektsnivåene som indikatorer på sosial marginalisering i svenske kommuner.

De bivariate korrelasjonsanalysene dokumenterte en statistisk signifikant og negativ samvariasjon mellom utdannings- og inntektsnivåene og DFs oppslutning (jfr. 4.3.1). Dette harmonerer med Rydgren og Ruths (2011:221) funn. Grunnet multikollinearitet brukte jeg ikke disse to variablene i de multivariate modellene, men andelen med grunnskoleutdanning. Sammenhengen mellom denne variabelen og DFs oppslutning var robust, positiv og statistisk signifikant i alle modellene.

Når det kommer til arbeidsledighet, er funnene sammenlignbare med Rydgren og Ruths (2011) funn. Rydgren og Ruth (2011:222) påpeker at de ikke fant en robust korrelasjon for denne variabelen – uttrykt ved at de både fant positive og negative korrelasjoner i de ulike modellene for parlamentsvalgene. Dette funnet er i tråd med mine, hvor jeg ikke finner en robust sammenheng – men likevel finner en negativ effekt i modell 2 (Tabell 5.2).

I begge modellene (Tabell 5.1-5.2) økes forklaringskraften vesentlig når jeg kontrollerer for indikatorene på sosial marginalisering. Samtidig avdekker modell 1 (Tabell 5.1) at disse indikatorene alene forklarer om lag 41 prosent av variasjonen i den kommunale oppslutningen. Dette er i tråd med Rydgren og Ruths (2011:221) hovedfunn, som også fant støtte for hypotesen om sosial marginalisering.

Denne studien finner altså støtte for teorien om sosial marginalisering som forklaringsmodell for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning. At jeg finner støtte for denne teorien tyder på at den (kommunale) sosiale og politiske konteksten DF tjener på er kjennetegnet av trekkene i teorien om sosial marginalisering presenterer.

En nært beslektet teori er teorien om moderniseringstapet. Fitzgerald og Lawrence (2011) testet denne teorien ved å se hvorvidt andelen ansatte i primær- og sekundærnæringer i kommunene kunne forklare den subnasjonale variasjonen i SVPs oppslutning. I tillegg brukte de andelen med

grunnskoleutdanning som forklaringsvariabel. Her fant jeg som sagt den teoretisk forventede sammenhengen når det kommer til andelen med grunnskoleutdanning – men en svak og negativ effekt når det kommer til andelen ansatte i sekundærnæringer. Tesen om moderniseringstapere som forklaringsmodell får dermed varierende støtte i denne studien.

6.2 Etnisk konflikt

Rydgren og Ruth (2011) brukte andelen innvandrere (totalt, europeiske, ikke-europeiske) og mengden av kriminalitet per 1000 innbyggere som indikatorer på etnisk konfliktteori.

I de bivariate korrelasjonsanalysene fant jeg kun en statistisk signifikant samvariasjon mellom andelen vestlige innvandrere og DFs oppslutning i kommunene. Denne sammenhengen var ikke robust, og forsvant i de multivariate regresjonsmodellene. Her fant jeg ingen statistisk signifikant sammenheng for noen av innvandringsvariablene (jfr. Tabell 5.1). Variablene ble ekskludert fra regresjonsmodellene i Tabell 5.2 grunnet multikollinearitet med andel boligeiere.

Jeg finner altså ikke, som Rydgren og Ruth (2011), at innvandringen kan forklare den subnasjonale variasjonen i DFs oppslutning. Når det kommer til kriminalitet avdekket de bivariate korrelasjonsanalysene ingen umiddelbar samvariasjon mellom nivåene av kriminalitet og DFs oppslutning. Begge de multivariate regresjonsmodellene dokumenterte imidlertid en robust og positiv effekt.

Jeg finner dermed ikke støtte til hypotesene tilhørende etnisk konfliktteori. Denne studien finner kun støtte for hypotesen om kriminalitet som en viktig faktor for å forstå den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til et høyrepopulistisk parti. Funnet er dermed i tråd med Rydgren og Ruth (2011), som også anser variabelen for å være oversett og undervurdert som forklaringsfaktor i denne type studier. Denne studien underbygger denne påstanden; kriminalitet er en sentral kontekstuell variabel for å forstå den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til DF.

At studien ikke finner en sammenheng mellom innvandring og DFs oppslutning er interessant og går imot tesen om etnisk konfliktteori som forklaringsmodell for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning. Funnene viser altså at størrelsen på innvandrerbefolkningen i kommunene ikke påvirker DFs oppslutning – motsatt av det Rydgren og Ruth (2011:222) fant.

Innvandringsdebatten

En mulig årsak til forskjellen i funnene rundt innvandringens effekt kan skyldes forskjellen mellom de respektive landenes partisystem og tilhørende partidynamikk. Odmalm (2011) argumenterer for at svenske høyrepartier i stor grad har unngått å politisere innvandringspolitikken. Videre argumenterer han for at partiene har unngått en restriktiv agenda i frykt for å legitimere det radikale høyres synspunkter på området (Odmalm 2011:1074). Samtidig viser Rydgren (2010:58) til at det i Sverige eksisterer en *cordon sanitaire* overfor SD i svensk politikk (jfr. 5.3).

Rydgren (2010:59) argumenterer for at innvandringsspørsmål er et marginalt spørsmål i Sverige, samtidig som innvandringsdebatten har dominert den politiske diskusjonen i Danmark det siste tiåret. Dette får støtte av Green-Pedersen (2011:11), som beskriver en utvikling i dansk politikk hvor asyl- og innvandringspolitikk har blitt et helt sentralt emne for både partier og velgere.

For å dokumentere posisjonen innvandringspolitikken har fått i dansk politikk analyserte Green-Pedersen (2011) hvor mye plass de ulike partiene hadde viet dette feltet i sine respektive partiprogram. I Danmark viet partiene vesentlig mer oppmerksomhet til asyl- og innvandringsspørsmål i deres partiprogrammer på 90-tallet enn tidligere - og Fremskridtspartiet (FrP) politiserte, og bidro til stramninger, allerede på 80-tallet (Green-Pedersen 2011:87). En annen og lignende studie, utført av Green-Pedersen og Krogstrup (2008), sammenlignet Danmark og Sverige langs denne dimensjonen. Sammenligningen viste at innvandring og integrasjon var et voksende tema i danske valgkamper på 90-tallet, før det ble ett av de mest sentrale spørsmålene ved valget i 2001 (Green-Pedersen og Krogstrup 2008:619). I Sverige viste den samme opptellingen at temaet aldri ble like sentralt.

Flere forskere argumenterer for at en av de avgjørende årsakene til dette er prosessene opp mot det danske parlamentsvalget i 2001. Green-Pedersen (2011:92) argumenterer for at det ikke kun var ett enkelt parti som politiserte innvandringspolitikken foran dette valget, men *hele den borgerlige opposisjonen* (Venstre, Konservative, Dansk Folkeparti). Green-Pedersen og Krogstrup (2008:622) tilskriver de borgerlige partienes skifte på dette politikkområdet at sentrumspartiet Radikale Venstre (RV) støttet venstrefløyen, og at partiene dermed fikk et incentiv til å promotere en mer restriktiv politikk på området. Dette politiske området hadde tidligere vært viet mindre oppmerksomhet, da det var en kilde til uenighet mellom de tre partiene (RV, K, V). Green-Pedersen og Krogstrup (2008:622) påpeker at de borgerlige partiene Venstre (V) og Konservative (K) (sammen med Dansk

Folkeparti) nå kunne politisere asyl- og innvandringspolitikken - da de var i opposisjon til det Radikale Venstre og venstrefløyen. Green-Pedersen og Krogstrup (2008:623) argumenterer for at de Konservative, og især Venstre, i løpet av 90-tallet og fram mot valget i 2001 nærmet seg retorikken, og tok lignende standpunkter, som DF. Lignende utviklingstrekk finner Green-Pedersen og Krogstrup (2008:625) ikke i Sverige, hvor emnet ikke ble politisert i perioden.

Valgseieren til de tre borgerlige partiene førte til at Venstre og Konservative dannet regjering og søkte parlamentarisk flertall hos støttepartiet Dansk Folkeparti. Det ble i de neste ti årene gjennomført omfattende stramninger i asyl- og innvandringspolitikken – for eksempel den såkalte 24-årsregelen og tilknytningskravet (Green-Pedersen 2011:91). Enkelte argumenterer for at også det danske sosialdemokratiske partiet Socialdemokraterne i økende grad utviser mer autoritære trekk i verdi – og innvandrings spørsmål:

“As a result of these developments, the Social Democratic Party in Denmark has become increasingly ideologically and strategically disoriented. Seeing the issues the party traditionally “owned” decrease in political importance and its traditional voter constituency slowly wither away, the party has increasingly tried to exploit authoritarian attitudes on the socio-cultural dimension” (Rydgren 2010:60).

En av hypotesene tilhørende etnisk konfliktteori er at velgere vil stemme høyrepopulistisk for å begrense konkurransen fra innvandrere om ulike ressurser (velferdstjenester, arbeidsmarkedet, boliger, o.l.) (Rydgren og Ruth 2011:209). En mulig årsak til at man finner støtte for denne hypotesen i studien av SD, men ikke når det kommer til min studie av DF, er således at DF ikke er alene om å tilby velgerne en strengere innvandringspolitikk (Odmalm 2010).

6.3 Sosial desintegrasjon og sosial samhörighet

Fitzgerald og Lawrence (2011) anvendte andel boligeiere, språklig likhet og andel pendlere som indikatorer på sosial desintegrasjon og sosial samhörighet. Teorien predikerer at begge disse forklaringsmodellene kan forklare subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning. En høy andel boligeiere og en lav andel pendlere er assosiert med sosial samhörighet. Motsatt er en lav andel boligeiere og en høy andel pendlere assosiert med sosial desintegrasjon.

De bivariate korrelasjonsanalysene avdekket en positiv og statistisk signifikant samvariasjon mellom pendlingsavstand og DFs oppslutning i kommunene. Denne holdt seg i de multivariate

regresjonsmodellene, hvor modellene dokumenterte en positiv effekt på DFs oppslutning. Funnene rundt variabelen boligeiere er mer kompliserte og varierende. Modell 5 (Tabell 5.2) gir støtte for hypotesene bak sosial desintegrasjon – her har pendlingsavstand og andel boligeiere de teoretisk forventede fortegnene, og er statistisk signifikante. I modell 6, når jeg kontrollerer for kriminalitet, blir andel boligeiere imidlertid ikke-signifikant. Samtidig er kriminalitet, en variabel man kan knytte til et sosialt desintegrert samfunn, positiv og signifikant (Fitzgerald og Lawrence 2011:836). Fitzgerald og Lawrence (2011) brukte ikke kriminalitet i sine modeller – en variabel som har en høy innbyrdes og negativ korrelasjon med andel boligeiere.

På bakgrunn av resultatene fra modell 5 og modell 6 finner jeg derfor i noen grad støtte for sosial desintegrasjon som forklaringsmodell for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning. Modellen med indikatorene på sosial desintegrasjon (Modell 1) forklarer 8,4 prosent av variasjonen i oppslutningen til DF i kommunene.

Dette er motsatt av Fitzgerald og Lawrences (2011) funn, som fant at *sosial samhörighet* var den viktigste forklaringsmodellen for å forklare den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til SVP. Samtidig, for å dokumentere funnets robusthet, dokumenterte Fitzgerald og Lawrence (2011:840) at ingen av indikatorene på sosial samhörighet var assosiert med høyere oppslutning for noe annet (sveitsisk) parti enn SVP.

Dette er ikke tilfelle for danske partier. En robusthetssjekk for danske partier viser at Venstre, som eneste parti, ser ut til å tjene på at andelen boligeiere øker (jfr. Appendiks 1b.). Effekten er signifikant på 1 prosents nivå. Motsatt er pendlingsavstand ikke signifikant. Andelen boligeiere har imidlertid et fortegn som er i tråd med teorier om sosial samhörighet.

Partienes historie

En mulig forklaring på hvorfor sosial desintegrasjon gagnar DF, mens sosial samhörighet gagnar SVP og til en viss grad Venstre, er partienes historie. Fitzgerald og Lawrence (2011:835) argumenterer for at deres studie av SVP produserer generaliserbare funn fordi partiets program og velgerprofil ligner på andre tilsvarende partier. Samtidig poengterer Fitzgerald og Lawrence (2011) at SVP har enkelte trekk som adskiller partiet fra andre høyrepopulistiske partier:

“Notably, it is a longstanding party (established in 1971) rooted in moderate agrarian politics of the eastern, German-speaking part of the country. It was largely reinvented in the 1990s to

focus on socio-cultural issues. Its ranks are thus to this day divided between extreme and mainstream members” (Fitzgerald og Lawrence 2011:835).

Sammenligner man med DF, er det noen historiske forskjeller mellom partiene. For det første er DF et langt yngre parti, stiftet som utbrytere fra Fremskridtspartiet (FrP) i 1995. Fremskridtspartiet var på sin side et parti tuftet på skattemotstand (Rydgren 2010:58). DF har med andre ord andre partipolitiske røtter enn SVP. En annen interessant forskjell er oppslutningen – SVP fikk en oppslutning på 26,7 prosent ved parlamentsvalget i 2003, en oppslutning Fitzgerald og Lawrence (2011:835) baserte sine analyser på.

Sammenligner man med Venstre er det derimot en del likhetstrekk. Mortensen (2008) har analysert hvordan Venstre forandret seg fra 80-tallet og fram til valgseieren i 2001. Mortensen (2008:10) argumenterer for at partiet på 80-tallet var ‘skrantende bondeparti’ som blant annet fikk problemer med at det ble færre ansatte i landbruket, og dermed færre av deres tradisjonelle kjernevelgere. Blant flere fornyelsesprosesser i partiet for å endre på denne situasjonen, til å bli Danmarks største parti, trekker Mortensen (2008:141) frem partiets linjeskifte i asyl- og innvandringspolitikken. Dette får støtte fra flere ulike hold. Krogstrup (2005, referert til i Green-Pedersen 2011:89) viser til at Venstre, i deres prinsippprogram fra 1995, for første gang viet innvandringspolitikken en større plass – og det i en innvandringskritisk tone. Green-Pedersen (2011:89) viser i tillegg til at asyl- og innvandringspolitikk var ett av de førende politiske områdene for partiets spørsmål til den sittende regjeringen og dens ministre gjennom regjeringsperioden. Han argumenterer i tillegg for at partiets retorikk og politikk hadde likhetspunkter med Fremskridtspartiets vinkling av politikkområdet på 1980-tallet.

Et annet trekk som illustrerer skiftet i Venstres politikk på dette området er ifølge Green-Pedersen og Odmalm (2008:373) at man gikk fra å argumentere for innvandrernes rett til å holde på sin egen kultur i tidligere partiprogram – mens man i partiprogrammet fra 2006 fokuserte på hva man burde kreve av innvandrere kulturelt og økonomisk. Andre forskere har også identifisert et markant skifte i retorikk og praktisk politikk på dette området:

”The Liberal Party, for instance, campaigned against the immigration policy of the incumbent Social Democratic government in the period between 1997 and 2001. In 1998 the Liberals made big announcements on refugee policy in several major Danish newspapers. According

to Bjørklund and Goul Andersen, these announcements went unusually far for an established party” (Rydgren 2010:64).

Likhetspunktene mellom partiene er dermed at både SVP og Venstre har en fortid som bonde- og landbrukspartier. I tillegg har begge partiene i økende grad fokusert på sosiokulturelle spørsmål i deres partiprogrammer (Kühle 2008; Mortensen 2008; Fitzgerald og Lawrence 2011). Begge partiene ble også det største partiet i sine respektive nasjonalforsamlinger med 26,7 prosent av stemmene ved valgene som analyseres (Folketingsvalget 2011 i Venstres tilfelle og parlamentsvalget i 2003 for SVPs vedkommende).

Samtidig påpeker Batory og Sitter (2004:524) at selv om partiene har like røtter, har partiene valgt ulike strategier de seneste tiårene. Batory og Sitter (2004:524-527) argumenterer for at SVP har valgt en populistisk linje hvor partiet i flere saker befinner seg på det ekstreme høyres territorium. Venstre har på sin side, ifølge artikkelforfatterne, forsøkt å skape en bred profil for å nå ut til så mange velgergrupper som mulig (Batory og Sitter 2004:524). Batory og Sitter (2004:524) viser også til at partiene har svært ulikt syn på blant annet EU.

Samtidig betrakter blant annet Mudde (2011:13) SVP, men ikke DF, som et ‘grensetilfelle’ – dvs. at det eksisterer uenighet om partiet skal defineres som et radikalt høyrepopulistisk parti eller ikke. Tar man disse forskjellene og likhetene i betraktning er derfor en mulig årsak til forskjellene mellom min og Fitzgerald og Lawrences (2011) studie selve partiene. SVPs historiske røtter gjør at partiet har enkelte trekk som adskiller dem fra eksempelvis DF og SD – men ikke Venstre (Fitzgerald og Lawrence 2011; Mudde 2011). I tillegg er en mulig årsak til funnene at Venstres partipolitiske røtter og profilskifte gjør at partiet står sterkt i den type samfunn Fitzgerald og Lawrence (2011) definerer som sosialt samhörige (mange boligeiere, få pendlere). Samtidig finner ikke Batory og Sitter (2004) grunnlag for å definere partiets retning som populistisk og ekstrem – som i SVPs tilfelle.

En hypotese man kan trekke fra funnene vedrørende Venstre, DF og SVP langs disse dimensjonene er at Fitzgerald og Lawrences (2011) hypotese om sosial samhörighet som forklaringsmodell for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning ikke uten videre kan generaliseres. En mulig fortolkning er at denne hypotesen vil gjelde partier med røtter som landbrukspartier, og som har skiftet i en mer populistisk retning i verdi- og innvandringsspørsmål. De partipolitiske røttene er relevant i den grad partier med bakgrunn som landbrukspartier har forsvart landbrukets interesser

og utnyttet «centre-periphery and urban-rural cleavages» (Batory og Sitter 2004:524). Dette har igjen hatt betydning for den geografiske variasjonen i partienes oppslutning (Batory og Sitter 2004:526-527).

Et potensielt studieobjekt for å teste denne hypotesen er det finske partiet Sannfinnene, som har røtter som et landbruksparti (Kuisma 2013:95). Flere forskere, blant annet Van Spanje (2011:310), argumenterer i tillegg for at Sannfinnene (sammen med SVP) har foretatt et skifte mot en mer populistisk og innvandringsrestriktiv linje det siste tiåret.

Andelen boligeiere og andre borgerlige partier

Teorien om sosial samhörighet og sosial desintegrasjon en ny og uprøvd teori. Det kan også diskuteres i hvilken grad indikatorene evner å representere det teoretiske konseptet.

Især variabelen 'andel boligeiere' er interessant. En studie utført av Hobolt (2013:193) anvendte paneldata fra danske valgundersøkelser i perioden 1971-2005 for å undersøke graden av stemmegivning basert på klasses tilhörighet. Ett av hennes mest sentrale funn var at klasse fortsatt var en svært viktig faktor for borgernes stemmegivning i Danmark. Hobolt (2013:199) fant blant annet at borgere med arbeiderklassebakgrunn var langt mer tilbøyelige til å stemme på DF og Socialdemokraterne. Samtidig fant hun at middelklassen og «småborgerskapet» var langt mer tilbøyelige til å stemme på Venstre og Konservative enn andre samfunnsklasser (Hobolt 2013:196). I tillegg fant Hobolt (2013:203) at borgerne som *eide sitt eget hus* var langt mer tilbøyelige til å stemme på Venstre og Konservative.

Sammenhengene denne studien har funnet mellom Venstre, DF og indikatorene på sosial samhörighet er derfor ikke overraskende. Et åpent spørsmål er hvorvidt studier som anvender Fitzgerald og Lawrences (2011) modell, og inkluderer en robusthetssjekk med andre partier, vil finne lignende sammenhenger mellom det aktuelle landets borgerlige parti(er) og andelen boligeiere.

6.4 Oppsummering

Denne studien finner i høyest grad støtte for teorien om sosial marginalisering og tesen om moderniseringstaperen som forklaringsmodell for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning. Samtidig fremstår variabelen som måler andelen med grunnskoleutdannelse som

svært sentral. Dette skyldes blant annet at jeg ikke fant robuste p-verdier for de andre indikatorene på de aktuelle forklaringsmodellene (arbeidsledighet, andelen sysselsatt i sekundærnæringer). Jeg finner dermed ikke entydig støtte for noen av teoriene.

Det samme bildet gjorde seg gjeldende når jeg testet for indikatorene på etnisk konfliktteori. Her fant jeg kun støtte for kriminalitet som en viktig faktor for å forklare subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk oppslutning. Denne variabelen kan imidlertid også knyttes til sosial marginalisering:

“A high level of crime within the municipality, we would argue, not only generates feelings of insecurity, but also aggravates the feelings of being left behind – that is, of being socially marginalized” (Rydgren og Ruth 2011:211).

Styrken og retningen på sammenhengene mellom kriminalitetsraten og andelen med grunnskoleutdanning og DFs oppslutning indikerer altså at sosialt marginaliserte kommuner konstituerer en favorabel kontekst for partiet å operere i. Det er i kommuner med disse trekkene partiet oppnår høyest oppslutning. Samtidig tegner styrken og retningen på sammenhengen mellom ‘befolkningsstørrelse’, ‘pendlingsavstand’ og DFs oppslutning et geografisk bilde av partiets oppslutning. DF oppnår høyere oppslutning i befolkningsmessig små kommuner. Partiet står også sterkere i kommuner hvor innbyggerne pendler mye.

7.0 Konklusjon

Denne studiens mål har vært å belyse hva som kan forklare den subnasjonale variasjonen i oppslutningen til høyrepopulistiske partier. For å belyse denne problemstillingen ble det høyrepopulistiske partiet Dansk Folkeparti valgt som studieobjekt. Det sentrale var å kartlegge i hvilken grad eksisterende teorier på fagfeltet kunne forklare den subnasjonale variasjonen i partiets oppslutning.

Studien har anvendt bivariat korrelasjonsanalyse og multivariate regresjonsmodeller for å besvare problemstillingen. Jeg har i særlig grad vektlagt Rydgren og Ruths (2011) studie av Sverigedemokraterna, i den grad denne ligger nærmest i forskningsspørsmål, tid og rom. Samtidig har jeg også hentet teoretisk inspirasjon og hypoteser fra Fitzgerald og Lawrences (2011) studie av Sveitsisk Folkeparti. Dette har jeg gjort fordi denne studien løftet fram to nye og interessante forklaringsmodeller for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning. I tillegg opererte de med en tydelig operasjonalisering av begrepene som gjorde at jeg kunne trekke sammenligninger. Studien har også belyst mulige årsaker og argumenter for å forklare de observerte forskjellene mellom de tre partiene.

Denne studien finner støtte for sosial marginalisering som forklaringsmodell for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning. Studien finner derimot ikke støtte for etnisk konfliktteori som forklaringsmodell for den subnasjonale variasjonen i DFs oppslutning. Dette skyldes at jeg ikke fant den teoretisk forventede sammenhengen mellom de kommunale arbeidsledighets- og innvandringsnivåene og DFs oppslutning. I den sammenhengen argumenterer jeg for at dette kan skyldes de respektive landenes innvandringsdebatt og politiske utvikling de siste tiårene. Fremtidige studier bør ta høyde for hvorvidt det aktuelle høyrepopulistiske partiet som studeres kan sies å ha et unikt sakseierskap til innvandringspolitikken – eller om det eksisterer konkurranse i partisystemet som partiet er en del av.

Rydgren og Ruth (2011) har argumentert for at kriminalitet er en oversett variabel i subnasjonale studier av høyrepopulistisk oppslutning. Dette får støtte i denne studien, hvor kriminalitet har en positiv og statistisk signifikant effekt på den kommunale oppslutningen til Dansk Folkeparti i to separate regresjonsmodeller.

Et siste sett av forklaringsmodeller for subnasjonal variasjon i høyrepopulistisk stemmegivning som studien testet for, var sosial samhörighet og sosial desintegrasjon. Studien finner i denne sammenhengen i noen grad støtte for at sosial desintegrasjon skaper en gunstig sosial og politisk kontekst for høyrepopulistiske partier å operere i. Dette er motsatt av Fitzgerald og Lawrences (2011) funn i deres studie av Sveitsisk Folkeparti. Studien foreslår på bakgrunn av disse funnene og regresjonsmodeller med andre danske partier en alternativ hypotese - hvor sosial samhörighet kan knyttes til høyrepopulistiske partier med bakgrunn som landbrukspartier. Jeg argumenterer i tillegg for at studier som anvender forklaringsmodellene lansert av Fitzgerald og Lawrence (2011) bør inkludere en robusthetssjekk med andre partier. Dette skyldes at en høy andel boligeiere gagnar andre borgerlige partier i Danmark, men ikke landets høyrepopulistiske parti.

8.0 Litteraturliste

Art, D. 2011. *Inside the Radical Right. The Development of Anti-Immigrant Parties in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press

Arter, D. 2010. The Breakthrough of Another West European Populist Radical Right Party? The Case of the True Finns. *Government and Opposition*. Vol. 45, No. 4, pp. 484–504

Arzheimer, K. 2009. Contextual Factors and the Extreme Right Vote in Western Europe, 1980–2002. *American Journal of Political Science*. Vol. 53, No. 2, pp. 259–275

Arzheimer, K. & Carter, E. 2006. Political opportunity structures and right-wing extremist party success. *European Journal of Political Research*. Vol. 45, No.3, pp. 419-443

Arzheimer, K. & Carter, E. 2009. How (not) to Operationalize Subnational Political Opportunity Structures: A Critique of Kestilä and Söderlunds Study of Regional Elections. *European Journal of Political Research*. Vol. 48, No. 3, pp. 335-358.

Batory, A. & Sitter, N. 2004. Cleavages, competition and coalition-building: Agrarian parties and the European question in Western and East Central Europe. *European Journal of Political Research*. Vol. 43, No. 4, pp. 523-546

Betz, H-G. 1994. *Radical Right-Wing Populism in Western Europe*. London: Palgrave Macmillan

Betz, H-G. 2004. Exclusionary Populism in Western Europe in the 1990s and Beyond: A Threat to Democracy and Civil Rights? *Identities, Conflict and Cohesion*. No.9, pp. 1-14, United Nations Research Institute for Social Development

Betz, H-G. & Meret, S. 2013. Right-Wing Populist Parties and the working-class vote: what have you done for us lately? I: Rydgren, J (eds.). *Class Politics and the Radical Right*. New York: Routledge, pp. 107-121.

Bille, L. & Pedersen, K. 2004. Electoral Fortunes and Responses of the Social Democratic Party and Liberal Party in Denmark: Ups and Downs. I: Mair, P., Müller, W.C., Plasser, F. (eds.). *Political Parties and Electoral Change*. London: Sage Publications, pp. 207-233.

Bowyer, B. 2008. Local Context and Extreme Right Support in England: The British National Party in the 2002 and 2003 local elections. *Electoral Studies*. Vol. 27, No. 4, pp. 611-620.

Coffe, H. & Heyndels, B. & Vermeir, J. 2007. Fertile grounds for extreme right-wing parties: Explaining the Vlaams Blok's electoral success. *Electoral Studies*. Vol. 26, No.1, pp. 142-155.

Coffe, H. 2008. Social Democratic parties as buffers against the extreme right: the case of Belgium. *Contemporary Politics*. Vol. 14, No. 2, pp. 179-195

Danmarks Statistik. *Arbejde, løn og indkomst*. Hentet 04.12.12 fra:
<<http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920>>

- Danmarks Statistik. *Befolkning og valg*. Hentet 18.11.12 fra:
<<http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920>>
- Danmarks Statistik. *Levevilkår*. Hentet 02.12.12 fra:
<<http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920>>
- Danmarks Statistik. *Om Danmarks Statistik*. Hentet 01.10.12 fra:
<<http://www.dst.dk/da/OmDS.aspx>>
- Danmarks Statistik. *Uddannelse og viden*. Hentet 28.11.12 fra:
<<http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920>>
- Danmarks Statistik. *Uddannelsesstatistikens manual*. Hentet 28.11.12 fra:
<<http://www.dst.dk/da/Statistik/emner/uddannelsesforloeb.aspx?tab=dok>>
- Danmarks Statistik. *Statistikbanken*. Hentet 01.10.12 fra:
<<http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920>>
- Desintegrasjon. 2009. I: *Store norske leksikon*. Hentet 7. november 2013 fra:
<<http://snl.no/desintegrasjon>>
- Eikemo, T. & Clausen, T. 2007. *Kvantitativ analyse med SPSS*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Field, A. 2009. *Discovering Statistics using SPSS*. London: Sage
- Fitzgerald, J. & Lawrence, D. 2011. Local cohesion and radical right support: The case of the Swiss People's Party. *Electoral Studies*. Vol. 30, No. 4, pp. 834–847.
- Golder, M. 2003. Explaining variation in the success of the extreme right in Western Europe. *Comparative Political Studies*. Vol. 36, No. 4, pp. 432-466
- Goul Andersen, J. 2007. Nationalism, New Right, and New Cleavages in Danish Politics: Foreign and Security Policy of the Danish People's Party. I: Schori Liang, C. (eds.). *Europe for the Europeans: The Foreign and Security Policy of the Populist Radical Right*. Hampshire: Ashgate, pp. 103-124
- Givens, T. 2005. *Voting Radical Right in Western Europe*. New York: Cambridge University Press
- Green-Pedersen, C. 2011. *Partier i nye tider – Den politiske dagsorden i Danmark*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag
- Green-Pedersen, C. & Krogstrup, J. 2008. Immigration as a political issue in Denmark and Sweden. *European Journal of Political Research*. Vol. 47, No.5, pp. 610-634
- Green-Pedersen, C. & Odmalm, P. 2008. Going different ways? Right-wing parties and the immigrant issue in Denmark and Sweden. *Journal of European Public Policy*. Vol. 15, No. 3, pp. 367-381

- Hervik. 2006. The Emergence of Neo-Nationalism in Denmark, 1992-2001. I: Gingrich, A. & Banks, M. (eds.). *Neo-Nationalism in Europe and Beyond. Perspectives from Social Anthropology*. Oxford: Berghahn Books, pp. 92-106.
- Hobolt, S.B. 2013. Enduring Divisions and New Dimensions: Class Voting in Denmark. I: Evans, G. & De Graaf, N. (eds.). *Political Choice Matters: Explaining the Strength of Class and Religious Cleavages in Cross-National Perspective*. Oxford: Oxford University Press, pp. 185-204
- Ivarsflaten, E. 2008. What unites right-wing populists in Western Europe? Reexamining grievance mobilization models in seven successful cases. *Comparative Political Studies*. Vol. 41, No. 1, pp. 3–23.
- Jackman, R. & Volpert, K. 1996. Conditions Favouring Parties of the Extreme Right in Western Europe. *British Journal of Political Science*. Vol. 26, No. 4, pp. 501-521
- Jesuit, D.K. & Paradowski, P. & Mahler, V. 2009. Electoral support for extreme right-wing parties: A sub-national analysis of Western European elections. *Electoral Studies*. Vol. 28, No.2, pp. 279–290
- Kestilä, E. & Söderlund, P. 2007. Subnational political opportunity structures and the success of the radical right: Evidence from the March 2004 regional elections in France. *European Journal of Political Research*. Vol. 46, pp. 773–796
- King, G. 1986. How Not to Lie with Statistics: Avoiding Common Mistakes in Quantitative Political Science. *American Journal of Political Science*. Vol. 30, No.3, pp. 666-687.
- Knigge, P. 1998. The ecological correlates of right-wing extremism in Western Europe. *European Journal of Political Research*. Vol. 34, No.2, pp. 249–279
- Kuisma, M. 2013. “Good” and “Bad” immigrants: The Economic Nationalism of the True Finns’ Immigration Discourse. I: Korkut, M., Bucken-Knapp, G., McGarry, A., Hinnfors, J., Drake, H. (eds.). *The Discourses and Politics of Migration in Europe*. New York: Palgrave Macmillan, pp. 93-108.
- Kühle, E. 2008. *Danmarks historie - i et globalt perspektiv*. København: Gyldendal
- Landman, T. 2000. *Issues and Methods in Comparative Politics*. New York: Routledge
- Lewis-Beck, M. & Mitchell, G. 1993. French Electoral Theory: The National Front Test. *Electoral Studies*. Vol. 12, No. 2, pp. 112-127.
- Lubbers, M. & Scheepers, P. 2001. Explaining the Trend in Extreme Right-Wing Voting: Germany 1989-1998. *European Sociological Review*. Vol. 17, No. 4, pp. 431-449
- Midtbø, T. 2007. *Regresjonsanalyse for samfunnsvitere: med eksempler i SPSS*. Bergen: Universitetsforlaget
- Mortensen, H. 2008. *Tid til forvandling: Venstres vej til magten*. København: Gyldendal
- Mudde, C. 2007. *Populist Radical Right Parties in Europe*. New York: Cambridge University Press

- Mudde, C. 2011. Radical Right Parties in Europe: What, Who, Why? *Participation*. Vol.35, No. 1, pp. 11-15
- Mudde, C. 2012. Three decades of populist radical right parties in Western Europe: So what? *European Journal of Political Research*. Vol. 51, No. 6, pp. 1-19.
- Odmalm, P. 2011. Political Parties and 'the Immigration Issue': Issue Ownership in Swedish Parliamentary Elections 1991–2010. *West European Politics*. Vol. 34, No.5, pp. 1070-1091
- Rydgren, J. 2004. Explaining the Emergence of Radical Right-Wing Populist Parties: The Case of Denmark. *West European Politics*. Vol. 27, No. 3, pp. 474-502
- Rydgren, J. 2007. The Sociology of the Radical Right. *Annual Review of Sociology*. Vol.33, No.8, pp. 241-262
- Rydgren, Jens. 2008. Immigration sceptics, xenophobes or racists? Radical right-wing voting in six West European countries. *European Journal of Political Research*. Vol. 47, No.6, pp. 737–765
- Rydgren, J. 2010. Radical Right-Wing populism in Denmark and Sweden: Explaining Party System Change and Stability. *SAIS Review of International Affairs*. Vol. 30, No.1, pp. 57-71
- Rydgren, J. & Ruth, P. 2011. Voting for the Radical Right in Swedish Municipalities: Social Marginality and Ethnic Competition? *Scandinavian Political Studies*. Vol. 34, No. 3, pp. 202-225
- Sekundærneringer. 2009. I: *Store norske leksikon*. Hentet 18. oktober 2012 fra: <http://snl.no/sekund%C3%A6rn%C3%A6ringer>.
- Skog, O-J. 2005. *Å forklare sosiale fenomener*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Primærneringer. 2009. I: *Store norske leksikon*. Hentet 18. oktober 2012 fra: <http://snl.no/prim%C3%A6rn%C3%A6ringer>.
- Taggart, Paul. 2000. *Populism*. Buckingham: Open University Press
- Van Spanje, J. 2011. The Wrong and the Right: A Comparative Analysis of 'Anti-Immigration' and 'Far Right' parties. *Government and Opposition*. Vol. 46, No. 3, pp. 293-320.

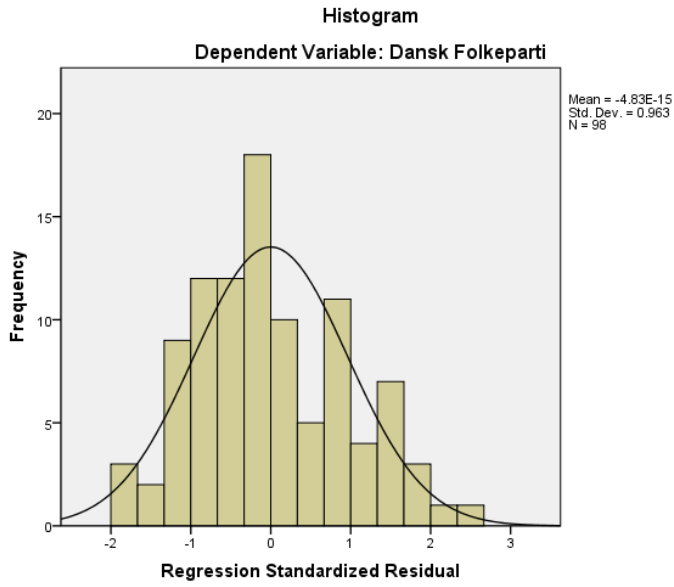
Appendiks 1a. Regresjonsanalysens forutsetninger

Normalfordelte residualer

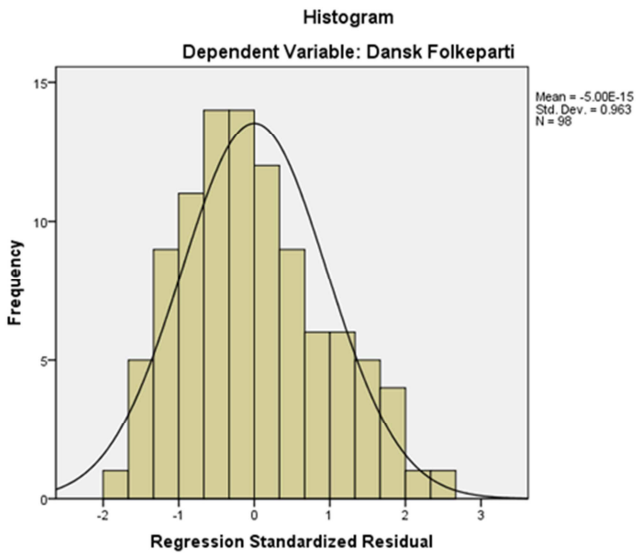
En av den lineære regresjonsanalysens forutsetninger er forutsetningen om normalfordelte residualer. Grunnlaget for forutsetningen er at regresjonsmodeller predikerer verdier ut i fra den lineære regresjonslinjen slik at man minimerer feil. Likevel treffer modellene ikke like godt for alle enhetene. Forutsetningen er dermed at avstanden mellom de observerte og predikerte verdiene er normalfordelte slik at man ikke får upålitelige t- og F-tester (Eikemo og Clausen 2007:113; Skog 2004:237). Eikemo og Clausen (2007:113) presiserer at forutsetningen kun er viktig ved små utvalgsstørrelser. De viser i tillegg til at brudd på forutsetningen vil ha liten eller ingen innvirkning på den substansielle fortolkningen av resultatene når datagrunnlaget består av et stort utvalg (Eikemo og Clausen 2007:113).

Figur 1 viser residualene i modell 6 (Tabell 5.1), som er basert på Rydgren og Ruths (2011) modell. Denne er tilnærmet normalfordelt. Dette kommer til syne ved at toppunktet i høy grad er midt i grafen, og at sidene er tilnærmet like lange (Eikemo og Clausen 2007:115). Figur 2 viser residualene i modell 6 (Tabell 5.2), basert på Fitzgerald og Lawrence (2011) sin modell. Også her kan man ser hvordan toppunktet i høy grad er plassert midt i grafen og at sidene er tilnærmet like lange. Samtidig er normalfordelingen et ideelt mål som aldri vil oppfylles helt, og avgjørelsen må baseres på en skjønnsmessig vurdering (Eikemo og Clausen 2007:115). Jeg velger å anse forutsetningen som oppfylt i disse to regresjonsmodellene.

Figur 1. Residualene i modell 6 (Tabell 5.1)

Figur 2. Residualene i modell 6 (Tabell 5.2)

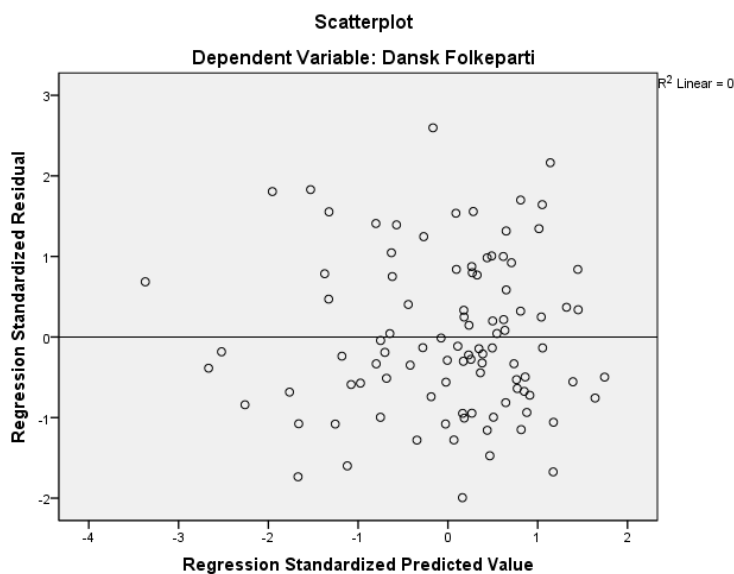

Fravær av heteroskedastisitet

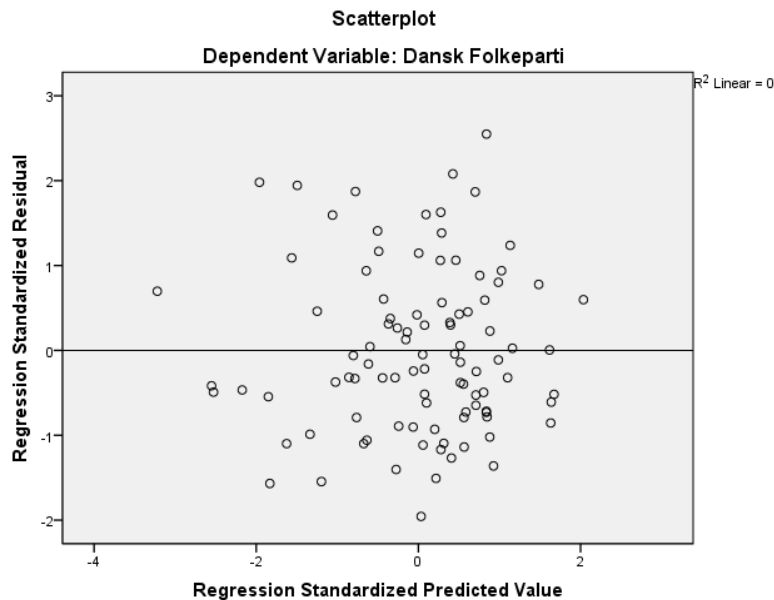
En annen forutsetning i regresjonsanalysen er homoskedastisitet (Skog 2007:246). Forutsetningen betyr at høye og lave verdier på den uavhengige variabelen skal variere likt rundt regresjonslinjen. Hvis man ikke har slik konstant variasjon har man heteroskedastisitet, noe som medfører at en modell bommer mer på enkelte predikerte verdier av Y enn andre (Eikemo og Clausen 2007:118). Dette bruddet på forutsetningen forårsaker skjeve estimater på standardfeilene, som igjen påvirker t- og F-testene.

Figur 3 og 4 viser plottdiagrammene over de predikerte verdiene mot residualene fra modell 6 (Tabell 5.1), basert på Rydgren og Ruth (2011), og tilsvarende for modell 6 (Tabell 5.2), basert på Fitzgerald og Lawrence (2011). Ingen av plottdiagrammene viser perfekt homoskedastisitet, men det er likevel tilnærmet like stor spredning for høye og lave verdier. Dette tyder igjen på at det ikke er et bestemt mønster i verdiene. Jeg anser derfor forutsetningen for å være oppfylt.

Figur 3. Plott mellom predikerte verdier og residualer i modell 6, Tabell 5.1

Figur 4. Plott mellom predikerte verdier og residualer i modell 6, Tabell 5.2

Fravær av multikollinearitet

En av regresjonsanalysens forutsetninger er fravær av multikollinearitet (Eikemo og Clausen 2007:126). To indikatorer for multikollinearitet, som leveres av de fleste statistikkprogrammer, er VIF- og toleranseverdier. Field (2009:212) argumenterer for at en høyere VIF-verdi enn 10 kan være problematisk. Samtidig argumenterer Field (2009:242) for at toleranseverdier under 0,1 kan indikere seriøse problemer, mens verdier under 0,2 kan indikere et potensielt problem. Jeg ekskluderte variabelen 'utdanning' til fordel for variabelen 'grunnskole' grunnet problemer med multikollinearitet. Et uttrykk for multikollinearitet er hvis variablene innbyrdes korrelerer mer enn 0,8. Dette var ikke tilfelle med variabelen 'utdanning' og en enkeltstående variabel. Grunnen til at jeg likevel valgte å bytte disse to variablene er at den innbyrdes korrelasjonen mellom denne variabelen og variablene vestlig innvandring, befolkningsstørrelse og kriminalitet ble sett på som problematisk og ga vedvarende problematiske VIF- og toleranseverdier i regresjonsmodellene. Dette kan ha sammenheng med at variablene i høy grad uttrykker den samme sentrum-periferi dimensjonen hvor man har byer (befolkningsstørrelse) med en større konsentrasjon av vestlige innvandrere og personer med høyere utdanning. I tillegg er kriminaliteten størst i urbane strøk (jfr. datasettet). Variabelen 'grunnskoleutdanning' gir derimot robuste toleranseverdier. Dette kan

skyldes at variabelen lykkes i å fange opp flere dimensjoner enn sentrum-periferi - eksempelvis forsteder med de tegn på sosial marginalisering som Rydgren og Ruth (2011) ville belyse.

Jeg besluttet også å fjerne inntektsvariabelen. Denne er med i Rydgren og Ruths (2011) modell, men korrelasjonsanalysene viste høye verdier mellom denne variabelen og 'grunnskole' ($R^2 = -0.778$). Jeg mistenkte derfor at det kunne oppstå problemer med multikollinearitet i regresjonsmodellene, og kolinearitetsdiagnostikken (uttrykt i form av VIF og toleranse-verdiene) underbygget dette. Jeg valgte av den grunn å utelukke inntektsvariabelen (i tillegg viste en F-test at denne variabelen ikke forbedrer modell 6).

Korrelasjon over 0,8 mellom X-variabler er også tilfelle med noen av samspillsleddene (interaksjonsvariablene), men Eikemo og Clausen (2007:125) understreker at denne type multikollinearitet ikke bør ses på som særlig problematisk, i den grad samspillsledd er konstruert med utgangspunkt i variabler som allerede eksisterer i datasettet. I tillegg forbedret ikke samspillsleddene noen av mine modeller.

I den andre modellen, som søker å reprodusere Fitzgerald og Lawrence (2011) sin modell, finner jeg også en korrelasjon på over 0,8. Denne korrelasjonen er mellom 'innvandring (totalt)' og 'andel boligeiere', som korrelerer -0,839. VIF- og toleranseverdiene underbygger problemer med multikollinearitet. Når begge variablene er i modellen får jeg toleranseverdier under 0,2-grensen. Skog (2004:128) foreslår to løsningsforslag ved problemer med multikollinearitet. For det første foreslår han at man fjerner og legger til variabler for å se hvordan standardfeilene og koeffisientene endres – med det mål å finne den beste kombinasjonen av de ulike variablene. I tillegg foreslår Skog (2004:129) å bruke F-testen slik at man er sikker på at man unngår å utelate relevante variabler. F-testen avdekket at innvandringsvariabelen ikke styrker modellens forklaringskraft. Andel innvandrere fjernes derfor fra modellen. Korrelasjonen mellom variabelen og andel boligeiere er likevel teoretisk interessant.

Problemer med multikollinearitet var også tilfelle med variablene primærnæring/sekundærnæring og grunnskole/kort utdanning, noe som kan skyldes at de aspektene ved kommunene disse variablene «fanger opp» delvis forklares innbyrdes og av variablene 'befolkningsstørrelse' og arbeidsledighet. F-testen avdekket at variabelen sekundærnæring forbedrer modellen på en signifikant måte og fører til en forøkelse i justert r^2 på 1 prosent. Primærsektor-variabelen styrker ikke modellen på en statistisk signifikant måte. Samtidig fører ikke inklusjonen av variabelen

‘sekundærnæring’ alene til problematiske VIF- og toleranseverdier. Dette problemet oppstår først når variabelen inkluderes sammen med primærnæring-variabelen. Det samme gjelder variablene ‘kort utdanning’ og ‘grunnskoleutdanning’. Grunnskoleutdanning beholdes av disse to da variabelen gir høyere justert R2 og dermed forklart variasjon i den avhengige variabelen enn tilsvarende for ‘kort utdanning’.

Den endelige modellen, som søker å belyse de samme dimensjonene som Fitzgerald og Lawrence (2011), ble derfor uten tre variabler de brukte: andel innvandrere, andel med kort utdanning og andel sysselsatt i primærnæringen.

En grunn til at min modell har større problemer med multikollinearitet og dermed må ekskludere enkelte variabler Rydgren og Ruth (2011) og Fitzgerald og Lawrence (2011) brukte kan være at disse modellene har flere observasjonsheter da Sverige og Sveits har henholdsvis flere og langt flere kommuner enn Danmark.

Appendiks 1b. Robusthet. Regresjonsmodeller med andre partier.

	Socialistisk Folkeparti		Socialdemokratiet		Venstre
<i>Sosial samhörighet</i>					
Boligeiere	-0.012 (0.695)		-0.104 (0.109)		0.229 (0.000)
Pendlingsavstand	0.011 (0.846)		-0.010 (0.933)		-0.035 (0.746)
<i>Sosioøkonomisk modell</i>					
Arbeidsledighet	0.932 (0.000)		1.108 (0.018)		-1.923 (0.000)
<i>Moderniseringstaper</i>					
Grunnskole	0.024 (0.649)		0.615 (0.000)		-0.128 (0.206)
Sekundærnæring	-0.098 (0.046)		-0.078 (0.461)		0.426 (0.000)
<i>Kontrollvariabler</i>					
Befolkningsstørrelse	0.006 (0.114)		0.004 (0.589)		-0.006 (0.370)
Kriminalitet	-0.021 (0.161)		-0.043 (0.186)		0.061 (0.035)

Konstant	6.117 (2.651)		11.494 (5.786)		17.124 (5.058)
Justert R2	0.357		0.552		0.696
N	98		98		98